

# zeleno i plavo

## Klenovica

Ribarstvo  
između sjećanja  
i sadašnjosti



# Županija mora donositi planove razvoja

Peti susret župana Komadine s gradonačelnicima i načelnicima jedinica lokalne samouprave s područja Primorsko-goranske županije u Mošćeničkoj Dragi



Predstavljanje aktualnih programa i projekata Županije

**P**eti susret Župana s gradonačelnicima i općinskim načelnicima s područja Primorsko-goranske županije održan je 13. i 14. listopada 2011. godine u hotelu "Marina" u Mošćeničkoj Dragi. Cilj susreta bilo je predstavljanje dijela aktualnih programa i projekata Županije.

Uvodna tema prvog dana bila je reorganizacija hitne medicinske pomoći i sanitetskog prijevoza na području Primorsko-goranske županije, odnosno početak rada Zavoda za hitnu medicinu. Reorganizacija hitne medicinske službe jedan je od najvažnijih dijelova reforme zdravstva koja je u tijeku, a ona podrazumijeva

novi način organizacije, edukaciju i specijalizaciju iz hitne medicine liječnika, propisanu edukaciju iz hitne medicine medicinskih sestara, medicinskih tehničara i vozača, te standardizaciju medicinske opreme, vozila i postupaka. Stručno povjerenstvo MZSS koncem lipnja izdalo je dozvolu za rad Zavodu za hitnu medicinu Primorsko-goranske županije, no do potpune reorganizacije hitne medicinske službe proteći će još neko vrijeme, rečeno je na skupu.

Znatno više bure izazvala je glavna tema drugog dana odnosno rasprava o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju i gradnji, te novog

Zakona o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama. Gradonačelnici i načelnici općina na aktualnom satu, svjesni da možda imaju pred sobom novog ministra prometa i infrastrukture u liku župana Zlatka Komadine, iznijeli su uz ponekad žučne tonove svoje prijedloge za izradu novog Prostornog plana Primorsko-goranske županije. Očekivano, sedam krčkih općina prosvjeduje protiv rješenja iz Prometno-prostorne studije PGŽ da se na Krku gradi nova luka i novi željezničko-cestovni most. Krčani traže da se najprije dovrši gradnja i jačanje luke u Rijeci, od Zagrebačke obale do Brajdice, a da se tek onda, za barem petnaest godina, krene na Krk. No, kako je to daleko vrijeme, Krčani smatraju da nova luka i pruga za Krk ne bi trebali biti u novom županijskom planu. Umjesto toga, krčki načelnici podsjećaju da čine 31 posto turizma PGŽ-a i traže od županijske vlasti da "ne crtaju planove koji se neće dogoditi i ne stopiraju turistički razvoj".

Zbog čestih onečišćenja zraka kojima su izloženi kostrenski načelnik Miroslav Uljan je na



Regionalna vlast i uprava u punom izdanju - sudionici susreta u Mošćeničkoj Dragi

skupu zatražio od vlasnika luke da modernizaciju provedu temeljom koji su i obećali, a bakarski Tomislav Klarić tražio je zaustavljanje planova o novoj luci za rasute terete i žitarice u Bakarskom zaljevu. Čelni ljudi Županije odgovorili su Klariću da je ovdje u pitanju državni interes, i teško da će bilo koja vlada udovoljiti željama Bakrana da isele luku.

Županija pak, koja je zadužena za dugoročni razvoj, mora donositi planove koji su temelj razvoja u budućnosti, a na lokalnim jedinicama je da naplate rentu od korištenja njihova teritorija i resursa.

Uz župana Zlatka Komadinu, na susretu su sudjelovali zamjenici župana, Nada Turina-Đurić i prof. dr.sc. Vidoje Vujić, ravnatelj

Zavoda za prostorno planiranje Mladen Črnjar, predsjednik i zamjenici Županijske skupštine, pročelnici županijskih upravnih tijela, ravnatelj ustanova te predstavnici Ureda državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji, uz prisutnost čelnih ljudi iz svih trideset i šest gradova i općina s područja Županije.

## pgžkronika

### Kolovoz

#### ponedjeljak, 1. kolovoza

- U organizaciji Općine Omišalj u Omišlju održan 10. Dan iseljenika otoka Krka

#### utorak, 2. kolovoza

- U obnovljenim prostorijama ambulante omišijske Dine Petrokemije započela s radom Poliklinika za hemodijalizu i internu medicinu "Redial"
- Usred sezone i usprkos činjenici da je hotel "Marina" u Selcima bio pun gostiju, vlasnik hotela zbog financijskih razloga i blokade žiro-računa zbog neplaćanja poreza, zatvorio hotel, dok je 23 radnika dobilo otkaze
- U Dobrinju u društvenom domu uz nazočnost zamjenika župana Vidoje Vujića održana svečana sjednica Općinskog vijeća i obilježen Dan općine – Stipanija. Tom prilikom Nagrada za životno djelo uručena melografu Ivanu Pavačiću

#### četvrtak, 4. kolovoza

- Izaslanstvo Županije predvođeno Županom Zlatkom Komadinom povodom Dana pobjede i domovinske zahvalnosti, na groblju Drenova u Aleji poginulih branitelja i kod Središnjeg križa položilo vijence za poginule branitelje Domovinskog rata
- U Domu kulture u Čavlima održana prva večer Kastav Blues Festivala

#### petak, 5. kolovoza

- Širom Županije, povodom Dana pobjede i domovinske zahvalnosti položeni vijenci na grobove i spomenike poginulim braniteljima Domovinskog rata

#### subota, 6. kolovoza

- Na graničnim prijelazima u Pasjaku i Rupi osjetio se pravi početak talijanskog ferragosta – samo do 15 sati preko tih

prijelaza u Hrvatsku ušlo oko 53 tisuća gostiju, dok je izašlo oko 25 tisuća

#### nedjelja, 7. kolovoza

- U organizaciji PD "Špičunak" i Turističke zajednice Općine Lokve organizirana još jedna manifestacija "Pješice oko (lokvarskog) jezera"

#### ponedjeljak, 8. kolovoza

- U Kastvu, pod pokroviteljstvom Županije, nakon večeri u Čavlima, Matuljima i tri u Kastvu, završen ovogodišnji "Kastav blues festival"



#### srijeda, 10. kolovoza

- Župan Zlatko Komadina u ulozi potpredsjednika Hrvatske zajednice županija otputovao na čelu izaslanstva hrvatskih županija u trodnevni posjet Poljskom savezu vojvodstava (regija)



#### četvrtak, 11. kolovoza

- U Skradu svečanom sjednicom Općinskog vijeća, uz nazočnost zamjenice župana Nade Turine Đurić proslavljen Dan Općine Skrad

- U krčkoj luci, rekonstrukcijom pomorske bitke, završila Lovrečeva – 487. krčki sajam

#### petak, 12. kolovoza

- U Grižanama svečano otvoreno osmo izdanje "Ružice Vinodola"

#### subota, 13. kolovoza

- U Mošćeničkoj Dragi održana regata tradicijskih barki na vesla
- Od Metkovića do Ploča na rijeci Neretvi održan 14. Maraton lađa na kojem se natjecala i ekipa PGŽ za koju su veslali članovi više veslačkih klubova s područja Županije

#### nedjelja, 14. kolovoza

- U Podhumu u blizini zgrade osnovne škole položen i blagoslovljen kamen temeljac buduće crkve svetog Maksimilijana Kolbea, samo slavje i blagoslov predvodio riječki nadbiskup Ivan Devčić
- U OŠ Zvonka Cara u Crikvenici, povodom Dana Grada Crikvenice, uz nazočnost zamjenice župana Nade Turine Đurić, održana svečana sjednica Gradskog vijeća. Tom prigodom Nagrada za životno djelo uručena dr. Stanku Antiću

#### ponedjeljak, 15. kolovoza

- Širom Županije katolički vjernici proslavili blagdan Velike Gospe. Svetište Majke Božje na Trsatu u prijedpovjerenim satima posjetila i predsjednica Vlade RH Jadranka Kosor, a središnju misu na Trsatu predvodio riječki nadbiskup Ivan Devčić



- Na ruti od Šila do Crikvenice 277 plivača otplivalo još jedan plivački maraton, čime je nastavljena tradicija duga 101 godinu. I ove godine pobijedio je slovenski plivač Rok Kerin

#### utorak, 16. kolovoza

- U Domu kulture u Lokvama povodom Dana Općine i Župe Lokve te blagdana Svetog Roka, uz nazočnost zamjenice župana Nade Turina – Đurić održana svečana sjednica Općinskog vijeća Općine Lokve
- U Klani, povodom proslave svetog Roka, zaštitnika klana, svečanom sjednicom Općinskog vijeća obilježen Dan Općine

#### srijeda, 17. kolovoza

- Trajekt Rapske plovidbe "Barbat" na svom redovnom uplovljavanju iz Raba u Jablanac "promašio" rivu i zabio se među kupače na kupalištu kod jablanačkog hotela "Ablana", srećom sve prošlo bez poginulih kupača



#### četvrtak, 18. kolovoza

- I po treći puta, zbog nedovoljnog kvoruma, otkazana 21. sjednica Općinskog vijeća općine Lokve, čime su stvoreni uvjeti za raspuštanje Vijeća i izvanredne izbore
- U Vrbniku kraj Novog Vinodolskog, uz čak tri tisuće gledatelja, održana prva natjecateljska večer ovogodišnje manifestacije "Ružica Vinodola"

#### petak, 19. kolovoza

- U Brod Moravicama u tom prilikom otvorenom obnovljenom i preuređenom Domu kulture, svečanom sjednicom Općinskog vijeća proslavljen Dan Općine Brod Moravice

#### subota, 20. kolovoza

- Polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća u Aleji hrvatskih branitelja na centralnom riječkom gradskom groblju na Drenovi obilježena 20. obljetnica osnivanja i djelovanja Vojne policije. Županijsko izaslanstvo je predvodio predsjednik Županijske skupštine Ingo Kamenar
- U Novom Vinodolskom održana finalna večer kulturno-povijesne manifestacije "Ružica Vinodola", a titulu "Ružice" ponijela je Tena Peričić iz Novog Vinodolskog

#### nedjelja, 21. kolovoza

- U opatijskom hotelu "Četiri opatijska cvijeta" započelo, u organizaciji bridže kluba "Opatija" i pod županijskim pokroviteljstvom, drugo Svjetsko prvenstvo mladih u bridžu s oko 200 natjecatelja iz 24 zemlje

#### utorak, 23. kolovoza

- U Cerniku u čitaonici, povodom blagdana svetog Bartola i Dana Općine održana svečana sjednica Općinskog vijeća Čavle, tom prilikom Branku Klepcu uručena nagrada Općine za životno djelo. Sudionike je pozdravila i zamjenica župana Nada Turina Đurić

#### srijeda, 24. kolovoza

- U opatijskom hotelu "Adriatic", pod županijskim pokroviteljstvom, započela 12. manifestacija židovskog kulturnog stvaralaštva "Bejahad 2011"

#### petak, 26. kolovoza

- U Vrbniku, pod pokroviteljstvom Županije, otvorena dvodnevna manifestacija "Dani vina otoka Krka" koju je po osmi puta organizirala Turistička za-

jednica Općine Vrbnik

- U Rijeci na stepenicama pokraj hotela "Bonavia" pod županijskim pokroviteljstvom održana jubilara 5. modna revija "Riječke stepenice"

#### subota, 27. kolovoza

- U Kastvu na Crekvinu, pod županijskim pokroviteljstvom, održan 7. festival čakavske šansone - "ČAnsonafest 2011". Nagradu publike dobio je Mario Lipovšek – Battifacca, a nagradu žirija Milka Čakarun Lenac

#### nedjelja, 28. kolovoza

- Ribičkim natjecanjem u lovu šarana i sajmom smokava, na tribajlskom jezeru završena trodnevna manifestacija "Dani smokav i sportskog ribolova"

#### ponedjeljak, 29. kolovoza

- Na redovnom tjednom susretu s novinari- ma župan izrazio neslaganje s prijedlogom Ministarstva zdravstva o novoj mreži hitne pomoći na području Županije, a Vladi RH uputio apel da iskoristi rujan za rješavanje situacije u brodogradilištu "3.maj" kako bi se privatizacija pravovremeno provela

#### utorak, 30. kolovoza

- U središtu Županije zamjenica župana Nada Turina Đurić primila je predstavnike upravo završenog 2. svjetskog prvenstva mladih u bridžu, održanog proteklih deset dana u Opatiji. Izaslanstvo je predvodio predsjednik Svjetske bridž federacije Gianarigo Rona



- U Rijeci u sjedištu Županije župan Zlatko Komadina primio u oproštajni posjet konzula-žerana Republike Srbije u Rijeci Zorana Milivojevića
- Islamski vjernici riječkog područja na platou ispred Islamskog centra na Rujevici slavili Ramazanski bajram

#### srijeda, 31. kolovoza

- Hrvatski državni hidrometeorološki zavod objavio da je ovogodišnji kolovoz jedan od najtoplijih i najsušnijih u povijesti i u kojem se temperatura danima nije spuštala ispod 35°C. Tako je u Rijeci kroz cijeli mjesec palo samo 3,4 litre kiše, što je tek 4% od prosječne uobičajene količine padalina u tom mjesecu. A u Gorskom kotaru je prosječna temperatura bila veća za 3,4 stupnja od prosjeka

## Rujan

#### četvrtak, 1. rujna

- Otvaranjem izložbe u riječkoj "Filodrammatici" započeli tradicionalni četverodnevni Dani slovačke kulture u Primorsko-goranskoj županiji



#### petak, 2. rujna

- U Zadru, zamjenik župana Vidoje Vujić sudjelovao na sastanku župana Jadranske Hrvatske, na sastanku definirani zajednički razvojni projekti Jadranske Hrvatske

#### subota, 3. rujna

- U Rijeci na Trsatskoj gradini podjelom nagrada završio prvi a cappella susret Vocal Maraton, organiziran pod županijskim pokroviteljstvom; glavno priznanje dobila grupa The Slash sa Sicilije

#### nedjelja, 4. rujna

- Na prijevaju Poklon u organizaciji Parka prirode "Učka" i pod pokroviteljstvom Županije, održan peti Učkarski sajam. Okupilo se više od petnaest tisuća posjetitelja



- U Omišlju završen 6. po redu Big Om, međunarodno natjecanje u big game ribolovu, i ove godine organizirano pod županijskim pokroviteljstvom. Pobjednički dvojac iz Velenja ulovio tunu od čak 290 kg

#### ponedjeljak, 5. rujna

- U sve 92 primorsko-goranske obrazovne ustanove za oko 30.000 učenika započela nova školska godina. Nažalost, na području Primorsko-goranske županije u prve razrede se upisalo 120 prvašića manje nego prošle školske godine, čime je Županija "zauzela" prvo mjesto po padu broja upisanih učenika 1. razreda
- Na redovnom tjednom susretu s novinari- ma župan izrazio neslaganje s prijedlogom Ministarstva obrazovanja o novoj mreži hitne pomoći na području Županije, a Vladi RH uputio apel da iskoristi rujan za rješavanje situacije u brodogradilištu "3.maj" kako bi se privatizacija pravovremeno provela

## Mirisi i okusi Primorsko-goranske županije

U Opatiji učenici i profesori Ugostiteljske škole Opatija priredili prezentaciju autohtonih jela i pića Primorsko-goranske županije

U organizaciji Primorsko-goranske županije, Centra za brdsko-planinsku poljoprivredu i Ugostiteljske škole Opatija, u opatijskom Hotelu Adriatic po prvi put je održana prezentacija autohtonih jela i pića Primorsko-goranske županije pod nazivom Mirisi i okusi Primorsko-goranske županije. Tom su prigodom svoje umijeće pokazali učenici i profesori Ugostiteljske škole Opatija koji su od namirnica karakterističnih za naše podneblje pripremili osamdeset autohtonih jela pripremljenih od domaćih namirnica i prezentiranih u četiri slijeda.

Ta prezentacija, na kojoj se okupilo više od dvjesto uzvanika, turističkih djelatnika, ugostitelja, političara, hotelijera, restoratera i estradnjaka, bila je i humanitarnog karaktera budući da su uzvanici svojim donacijama mogli sudjelovati u prikupljanju sredstava za pomoć djeci smještenoj u trima domovima za nezbrinutu djecu na području Primorsko-goranske županije



Učenici i profesori Ugostiteljske škole Opatija

### Delicije

Pršut od medvjeda, domaća kobasica s lovrom, žuca, punjeni lignji s koromačom, crikvenička batuda, rapska i cresa janjetina, brgujski kapuz, palenta kumpirica, radić s pancetom, rukavački i bodulski presnaci, kolač od maruna, sirup od bazge, domaće kupine – samo su neka od prezentiranih jela iz široke lepeze autohtonih "zeleno-plavih" delicija.



Davor Čapan i Mladenka Žibert s buzalom od škampi Snimio S. Rubinić



## Knjigom po županiji

Povodom tradicionalne kulturne manifestacije Mjesec hrvatske knjige koja je održana od 15. listopada do 15. studenog 2011. godine, Primorsko-goranska županija organizirala je književni susret s piscem Mladenom Kušecom, a u sklopu projekta "Knjigom po županiji". Mladen Kušec upravo

je objavio novu knjigu "Zagoreno putovanje - priče, bajke i legende", koja će biti dostupna u svim knjižnicama osnovnih škola s područja županije čiji je županija osnivač. Četiri su škole na području Gorskog kotara, Liuburnije, Cresa i Krka imale priliku i susresti se s autorom, poznatim piscem koji je sav svoj književni rad posvetio djeci i novinarskom poslu na Hrvatskom radiju. Dok je učenicima opatijske škole "Rikard Katalinić Jeretov" ovo bio četvrti susret s Kušecom, prvi put su ga ugostili u područnoj školi OŠ "Ivan Goran Kovačić u Crnom Lugu, Ceresani (OŠ "Frane Petrić") i Krčani u OŠ "Fran Krsto Frankopan".

## pgžkronika

Čabar gubi matičnu srednju školu koja je postala područna škola delničke srednje škole

### utorak, 6. rujna

• U opatijskoj Thalassoterapiji predstavnicima četrnaest gradova i općina Liburnije, "riječkog prstena" i Gorskog kotara, pod "nadzorom" župana Zlatka Komadine potpisali sporazum o zajedničkom sufinanciranju nabave kapitalne neinvazivne kardiološke opreme vrijedne oko 5 milijuna kuna

### srijeda, 7. rujna

• U Rijeci u sjedištu Županije, župan Komadina primio nekadašnje pripadnike Zapovjedništva 5. operativne zone HV-a Rijeka, a povodom skore 20. obljetnice njihovog osnivanja



### četvrtak, 8. rujna

• U Delnicama, u vojarni Drgomalj obilježena 11. obljetnica Bojne za specijalna djelovanja, najelitnije hrvatske vojne postrojbe

### petak, 9. rujna

• U Loparu obilježen Dan Općine Lopar i blagdan Male Gospe

### subota, 10. rujna

• U Rijeci, brojnim sportskim manifestacijama u organizaciji Zajednice športova PGŽ, obilježen Hrvatski olimpijski dan i 20. godišnjica osnivanja Hrvatskog olimpijskog odbora

• Na relaciji od svjetionika Maltempo na

otoku Krku do Črišnjeve kod Kraljevice održan prvi humanitarni plivački maraton pod nazivom "Homo si plivat"

### nedjelja, 11. rujna

• U Rijeci u Centru Zamet pod županijskim pokroviteljstvom održan 11. Croatia Open u karateu, međunarodno prvenstvo Hrvatske koje slovi za najznačajnije karate natjecanje u Hrvatskoj ove je godine okupilo preko tisuću natjecatelja iz trinaest zemalja

### ponedjeljak, 12. rujna

• U sklopu posjete Primorsko-goranskoj županiji Predsjednik RH prof. Ivo Josipović u pratnji Župana Zlatka Komadine na Pomorskom fakultetu u Rijeci svečano otkrio spomen-ploču posvećenu admiralima koji su diplomirali na Carskoj-kraljevskoj Vojno-pomorskoj akademiji u Rijeci i svečano otvorio navigacijski GNSS laboratorij, dok je u nastavku boravak obišao polikliniku Rident, Bazen Kantrida i Opatiju



• U Čabru svečanom sjednicom Gradskog vijeća obilježen Dan Grada Čabra. Tom prilikom Plaketa Grada Čabra za životno djelo dodijeljena Andriji Zbašniku

• Komunalno poduzeće "Čistoća" iz Rijeke s konzorcijem GP Krk potpisalo ugovor o izgradnji "nulte" faze Centra za gospodarenje otpadom Marišćina vrijedan 17,8 milijuna kuna. Očekuje se da će prva faza biti gotova u prvom kvartalu 2012. g

### utorak, 13. rujna

• U Rijeci u sjedištu Županije zamjenik Župana prof. Vidoje Vujić i ravnatelj CARNeta Zvonimir Stanić potpisali Sporazum o poslovno-tehničkoj suradnji s ciljem povezivanja županijskih upravnih službi modernom telekomunikacijskom mrežom



### srijeda, 14. rujna

• U Rijeci u Malom salonu otvorena izložba "Rijeka u domovinskom ratu – 20 godina postalo sucima porotnicima 36 građana postalo sucima porotnicima Županijskog suda u Rijeci

• U prostoru izložbe glagoljice Sveučilišne knjižnice u Rijeci održan znanstveni skup o Šimunu Kožičiću Benji, a povodom 480. obljetnice zatvaranja znamenite glagoljaške tiskare u Rijeci

• U franjevačkom samostanu na otočiću Košijunu predstavljena nova arheološka zbirka i nova multimedijska izložba naziva "Kratka priča metafizičkog bratra o Košijunu"



### četvrtak, 15. rujna

• Uz primjerene mjere osiguranja, zapovjedni brod američke Šeste flote USS Mount Whitney uplovio u brodogradilište u Viktor Lenac" u Martinšćici gdje će ostati dva mjeseca na remontu, a za to vrijeme će već dio njegove posade boraviti na crikveničkoj rijeviri

### petak, 16. rujna

• U Rijeci u sjedištu Županije župan Zlatko Komadina, gradonačelnik Kastva, načelnik Općine Matulji i predsjednik Uprave Autoceste Rijeka-Zagreb potpisali ugovor o izradi projektno dokumentacije za budući čvor Trinajstići na autocesti A7, ukupne vrijednosti 900 tisuća kuna



• U Rijeci u sjedištu Županije, svečanom prisegom pred predsjednikom Županijske skupštine Ingom Kamenarom 36 građana postalo sucima porotnicima Županijskog suda u Rijeci

• U novom Centru Zamet u Rijeci održana, pod županijskim pokroviteljstvom, prva finalna večer desetog po redu dječjeg festivala "Kvarnerić"

### subota, 17. rujna

• U Crnom Lugu u sjedištu NP Risnjak manifestacijom "Na tragu risa" obilježena 58. godišnjica Nacionalnog parka Risnjak

• U Turističkom naselju Kačjak kraj Crikvenice održan 16. susret darivatelja

krvi zajednice društava Crvenog križa Primorsko-goranske županije

• U Kastvu na Crekvini finalnom večeri završen 10. dječji festival "Kvarnerić". I stručni žiri i publika za pobjednicu izabrali Melany Ujčić iz Matulja s pjesmom "Pravi fakin"

### ponedjeljak, 19. rujna

• Na redovnom tjednom susretu s novinarima Župan Komadina objavio da se Županija izborila za dopunske timove hitne medicine za Grad Rijeku, te otoke Krk, Cres, Lošinj i Rab

• U Cresu, pod županijskim pokroviteljstvom, započela jubilara 20. međunarodna manifestacija Dani Frane Petrića koja se održava u rodnom gradu tog renesansnog filozofa

• Iz Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta potvrđeno da je prihvaćen zahtjev Primorsko-goranske županije da Srednja škola u Čabru ipak ostane matična škola, a ne područna škola srednje škole u Delnicama

### utorak, 20. rujna

• U sjedištu Županije župan Zlatko Komadina primio Teda Williamsa, zapovjednika zapovjednog broda američke Šeste flote USS "Mount Whitney" koji se u brodogradilištu "Viktor Lenac" nalazi na remontu



• U Rijeci u hotelu "Jadrans" u organizaciji Ministarstva pravosuđa organiziran okrugli stol "Borba protiv korupcije na lokal-

noj razini" na kojoj je uvodnu riječ održao župan Zlatko Komadina

• U vijećnici Grada Rijeke predstavljen časopis "Rijeka" posvećen 450. obljetnici rođenja Marka de Dominisa u kojem su objavljeni radovi s prošlogodišnjeg stručnog simpozija organiziranog u suradnji Županije i Povjесnog društva Rijeke

### srijeda, 21. rujna

• U Rijeci u sjedištu Županije župan Zlatko Komadina primio Zorana Popovića, novog konzula-žerana Generalnog konzulata Republike Srbije u Rijeci



• Povodom obilježavanja Dana hrvatske carine župan Zlatko Komadina posjetio Carinsku upravu Rijeka

• Na riječkoj rivi gradonačelnik Rijeke Vojko Obersnel svečano otvorio 27. sajam plovidla i nautičke opreme - Nautika

• U Rijeci u dvorani Transdrije županijsko Povjerenstvo za ravnopravnost spolova, povodom 22. rujna, Nacionalnog dana borbe protiv naselja nad ženama organiziralo okrugli stol o sprječavanju nasilja nad ženama

• U Ronjima povodom obilježavanja općinskog zaštitnika Svetog Mateja održana svečana sjednica Općinskog vijeća Općine Viškovo, sudionike pozdravio i župan Zlatko Komadina

### četvrtak, 22. rujna

• U Škrjelu otvorena nova zgrada dječjeg vrtića za čije je uređenje Grad Bakar izdvojio 2,3 milijuna kuna

### petak, 23. rujna

• U Rijeci u sjedištu Županije župan Zlatko Komadina primio Johannesa Kyrlea, državnog tajnika austrijskog Ministarstva vanjskih poslova. Nakon prijema, državni je tajnik na Filozofskom fakultetu na Trsatu otvorio Austrijsku knjižnicu s oko 3.000 naslova potrebnih studentima germanistike

• U Rupini otvoren preuređeni prostor Dječjeg vrtića "Matulji" i Područne osnovne škole Rupa-Lipa - dok je Općina Matulji platila uređenje prostora, Primorsko-goranska županija je platila uređenje krova

• U Domu u Marinicima Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ svečano otvorio ispostavu u kojoj će djelovati javnozdravstveni tim Zavoda

• U sjedištu Županije povodom "Dana zahvalnosti za plodove zemlje - Dana kruha" u sjedištu županije upriličen prijem za predstavnike nagrađenih učenika i profesora osnovnih i srednjih škola



• U HKD-u na Sušaku, pod pokroviteljstvom PGŽ i u organizaciji Društva Gorana iz Rijeke održani četvrti "Zvuci goranskog kraja"

### subota, 24. rujna

• U Rijeci u atletskoj dvorani na Kantiridici članici Kukuriku koalicije predstavili mirovinsku, socijalnu i radnu politiku s kojom će izaći pred birače na skorajšnjim parlamentarnim izborima

• U Kastvu, podjelom priznanja, završena nacionalna izložba tehničkog stvaralaštva mladih Mladi@inovacije

• Ministar Tomislav Karamarko u sklopu obilježavanja Dana policije u Vrbovskom sudjelovao u prigodnom postrojavanju pričuvnog i aktivnog sastava PP Vrbovsko iz 1991. g

• U Kastvu u sportskoj dvorani LD "Lisjak" iz Kastva svečanom akademijom obilježilo stotu obljetnicu organiziranog lovstva na Kastavštini

### nedjelja, 25. rujna

• U Ronjima organizirana tradicionalna, 30. po redu Mantinjada pul Ronjgi koja je pod županijskim pokroviteljstvom okupila brojne skupine sopaca i kantura Hrvatskog primorja, otoka Krka i Istre

### ponedjeljak, 26. rujna

• Župan Zlatko Komadina u Spomen domu u Pazinu sudjelovao na Svečanoj sjednici povodom Dana Istarske županije

• Tijekom posjete Gorskog kotara ministar Božidar Pankrečić s dvopreradivačima u Ravnoj Gori, Lokvama i Fužinama potpisao pet ugovora o dodaji 3,7 milijuna kuna bespovratnih sredstava za razvoj prerade drva i proizvodnju namještaja. Ministra je pratio zamjenik župana Vidoje Vujić

• U upravnoj zgradi Bina-Istre svečano obilježna 30. obljetnica puštanja u promet tunela kroz Učku

### utorak, 27. rujna

• U Rijeci u sjedištu Županije župan Zlatko Komadina, povodom Svjetskog dana umirovljenika i starijih osoba primio predstavnike udruga umirovljenika s područja Županije

• U Rijeci u HKD-u na Sušaku uz nazočnost župana Zlatka Komadine povodom blagdana Svetog Mirovina, zaštitnika hrvatskih policajaca, održana ▶

Želimo na stol staviti kvalitetne proizvode od lokalnih specijaliteti, odnosno sve što se može uzgojiti, upecati, uloviti ili ubrati, objasnila je Alma Cvjetković, vlasnica obrta "Helicikultura" iz Matulja, filozofija koja stoji iza najnovijeg proširenja njihove djelatnosti i na ugostiteljstvo. Agroturizam "Manjon", otvoren sredinom studenog u Rukavcu nudit će posjetiteljima jedinstven jelovnik koji će se bazirati na – puževima, proizvodu na kojem je izgrađen čitav biznis poljoprivrednog obiteljskog gospodarstva Cvjetkovićevih.

Nakon šest godina, na ovaj ćemo način zaokružiti priču koju smo započeli u ovoj zgradi, i spojiti proizvodni ciklus od uzgoja do stola, kazala je Anđela Cvjetković Šumar, nasljednica obiteljskog obrta koji svoje početke veže za sredinu šezdesetih godina.

Početkom devedestih uključili su se u poljoprivrednu proizvodnju, te usmjerili na puževe, a danas okupljaju 109 kooperanata koji uzgajaju puževe te upravljaju prvim pogonom za preradu puževa u Hrvatskoj, i tek trećim u Europi. Dodatna valorizacija ovih "prehrambenih klasika", za koje pojedini istraživači tvrde da su bili i prva "mesna" hrana u ljudskoj povijesti, cilj



Alma Cvjetković

je i agroturizma "Manjon", no to neće biti jedina osnova njihove gastronomske ponude.

- Na stolu će se naći i brgujski kapuz, domaći plodovi poput šparuga ili trešanja, te "slasni ulovi" kao što su, primjerice, puhi... Sve to je 90 posto naša proizvodnja, zaključila je Alma Cvjetković.

Agroturizam "Manjon" – inače domaća riječ za osobu koja uživa u hrani – smješten je u centru Rukavca u općini Matulji, u istoj zgradi u kojoj djeluje i Etnografska zvončarska zbirka. Zanimljivo je napomenuti da su Matulji imali prvi agroturizam u Primorsko-goranskoj županiji, smješten u Zalukima, te da su se novim otvorenjem pozicionirali kao lider u tom dijelu turističke ponude.



Davor Žic S otvorenja "Manjona" Snimio S. Rubinić

## I drugi agroturizam "Manjon"

Agroturizam "Manjon" – inače domaća riječ za osobu koja uživa u hrani – smješten je u centru Rukavca u općini Matulji, u istoj zgradi u kojoj djeluje i Etnografska zvončarska zbirka

## pgžkronika

središnja proslava Policijske uprave Primorsko-goranske

Tijekom obilaska Primorsko-goranske županije ministar regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva Božidar Pankretić obišao Kastav, Delnice i Bribir

### srijeda, 28. rujna

U Rijeci na 24. sjednici članovi Županijske skupštine PGŽ prihvatili polugodišnji izvještaj o izvršenju Proračuna PGŽ za 2011. godinu iz kojeg je vidljivo da je u prvih 6 mjeseci Županija uprihodila 137,8 milijuna kuna ili 99,8% planiranih sredstava, dok su rashodi ostvareni u visini od 119,3 milijuna kuna ili 90,3% plana. Na sjednici potvrđen početak mandata novih članova Skupštine: Jadranke Kruljac i Zorana Miličkovića iz PGS-a i Matka Županica iz HNS-a

U Domu kulture u Dražicama svečanom sjednicom Općinskog vijeća obilježen Dan Općine Jelenje i blagdan sv. Mihovila, zaštitnika Župe i Općine, sudionike pozdravio i predsjednik Županijske skupštine Ingo Kamenar

### četvrtak, 29. rujna

U Rijeci u dvorani "Transadrie" u organizaciji Županije, a uz uvodne riječi župana Zlatka Komadine i šefa Delegacije Europske komisije u RH Paula Vandorena održan okrugli stol o ulasku Hrvatske u EU pod nazivom "Više tržišta, više prilika"

### petak, 30. rujna

U Rijeci u sjedištu Županije, župan Zlatko Komadina s predsjednikom Uprave INA – Industrija nafte d.d. Zoltanom Aldottom potpisao Memorandum o razumijevanju, kojim se INA obavezala poduzeti aktivnosti na podizanju kakvoće zraka u području oko rafinerije na Urinju

U vijećnici Grada Rijeke održana rasprava (okrugli stol) o doprinosu Rijeke i Primorsko-goranske županije Domovinskog rata, a povodom obilježavanja 20. obljetnice formiranja 5. operativne zone i Zbornog područja Rijeka



U Krku u Domu za starije i nemoćne osobe "Mali Kartec" održan VII. županijski festival sportske rekreacije osoba starije životne dobi, održan pod županijskim pokroviteljstvom

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske poništio je odluku o stečaju Hotela Novi d.o.o koju je temeljem zahtjeva Turističke zajednice Grada Novi Vinodolski donio Trgovački sud u Rijeci

Na početku auto-ceste za Zagreb, u blizini naplatnih kućica na Kikovicima suskobili se pripadnici Armade i Demona (navijači HNK Rijeka i HNK Istra iz Pule), ratovanje s kamenjem i bejzbol palicama, u kojoj je sudjelovalo stotinjak osoba, završilo s nekoliko desetaka ozlijeđenih

### Listopad

#### subota, 1. listopada

Na Centralnom riječkom groblju Drenova – Industrija nafte d.d. Zoltanom Aldottom potpisao Memorandum o razumijevanju, kojim se INA obavezala poduzeti aktivnosti na podizanju kakvoće zraka u području oko rafinerije na Urinju

Domovinskog rata

U riječkom HKD-u na Sušaku povodom međunarodnog Dana starijih osoba, Primorsko-goranska županija za umirovljenike s područja cijele Županije organizirala besplatnu predstavu - komediju "U zajedničkom stanu" u izvođenju Kazališta Lectorum



U Mavrincima na stadionu NK Grobničan održano županijsko vatrogasno natjecanje s oko 530 vatrogasaca s područja cijele Županije

Kao uvod u "Belu nedeju" u Kastvu otvorena 13. izložba vina

nedjelja, 2. listopada

U Kastvu, po lijepom vremenu i uz desetke tisuća posjetitelja održana još jedna tradicionalna "Bele nedeja", blagdan i fešta mladog vina; dok su u Križišću slavili "Belu nedilju"

U organizaciji udruge "Plodovi gorja" u Fužinama održani Dani krumpira, a u Brodu na Kupi Dani jabuka

#### ponedjeljak, 3. listopada

Na tjednom susretu s novinarima župan Zlatko Komadina najavio da će Županija biti prisiljena u cijelosti podmiriti troškove 24 satne pripravnosti barokomora u Crikvenici jer Ministarstvo zdravstva nije ispunilo svoju preuzetu obavezu

U Rijeci na Trgu 111. brigade HV župan Zlatko Komadina i ministar obrane Davor Božinović otvorili izložbu ratne tehnike

iz Domovinskog rata, organiziranu povodom 20. godišnjice Domovinskog rata



U vijećnici Grada Rijeke održan skup na temu "Ljudska prava i hrvatska europska perspektiva", sudionike pozdravio i župan Zlatko Komadina, a glavno izlaganje održao Luka Mađarić, predstojnik Ureda Vlade RH za ljudska prava

U Baški svečano otvoren novo izgrađeni vrtičko-jaslički kompleks vrijedan oko 11,5 milijuna kuna

U Njivicama zamjenica župana Nada Turina Đurić potpisala Sporazum o sufinanciranju prve faze radova produženja njičevskog lukobrana za 80 metara, čiju izgradnju će Županija pomoći s 1,1 milijun kuna

U dvorani na Kozali održan mini sabor HDZ-a za 8. izbornu jedinicu

#### srijeda, 5. listopada

U Rijeci u HKD-u na Sušaku Županija prigodnom svečanošću obilježila Svjetski dan učitelja. Najuspješnijim prosvjetnim djelatnicima nagrade je uručio župan Zlatko Komadina



U Cresu, rodnom mjestu velikog renesansnog filozofa Frane Petrića, već se dva desetljeća održava međunarodni interdisciplinarni skup koji po njemu nosi ime, a organiziraju ga Hrvatsko filozofsko društvo i Grad Cres. Ove su godine pokrovitelji bili predsjednik Ivo Josipović, ministarstva znanosti i kulture, te Primorsko-goranska županija. Jubilarna su događanja prilika za osvrt na učinjeno i odavanje priznanja zaslužnima, pa je tako bilo i na 20. Danima Frane Petrića, održanim od 18. do 24. rujna. Tridesetak osoba dobilo je zahvalnice "za osobito vidan doprinos Danima Frane Petrića", kako je rekao predsjednik Društva prof. dr. Lino Veljak na prigodnoj svečanosti.

Uobičajeno je da se Petrićevi dani sastoje od dva simpozija. Budući da su prvi Dani Frane Petrića, održani 1992. godine, za temu imali "Suvremena filozofska gibanja u Hrvatskoj, Sloveniji i Herceg-Bosni", na ovim se jubilarim Danima željelo sličnu temu obraditi u nešto širem kontekstu pa se raspravljalo o "Filozofskim gibanjima na

## Jubilarni 20. Dani Frane Petrića



jugoistoku Europe". Predavanja je pripremio sedamdesetak znanstvenika raznih profila iz 14 europskih zemalja.

Drugi simpozij u sklopu Dana Frane Petrića posvećen je proučavanju lika i djela samog Petrića i renesansne

filozofije. Ove godine, u kojoj se obilježava 300. obljetnica rođenja Ruđera Boškovića, odabrana je tema: "Od Petrića do Boškovića: Mijene u filozofiji prirode". Na njemu je sudjelovalo tridesetak filozofa pretežno iz Hrvatske, ali i gosti iz Srbije i Velike Britanije.

Jubilarne Dane Frane Petrića svojom su nazočnošću počastili i čelnici Međunarodne federacije filozofskih društava, koji su u Petrićevoj rodnoj kući, Palači Arsan, održali godišnji sastanak svog Upravnog odbora.

Walter Salković

### utorak, 11. listopada

U Rijeci u prostoru Nastavnog zavoda za javno zdravstvo PGŽ zamjenica župana Nada Turina-Đurić i ravnatelj Nastavnog zavoda prof. Vladimir Mićović održali konferenciju za novinare o provedbi Programa zaštite i poboljšanja kakvoće zraka u PGŽ



### srijeda, 12. listopada

U Rijeci u sjedištu Županije župan Zlatko Komadina i ministar Božidar Pankretić potpisali ugovor za izgradnju dionice ceste Lič – Lukovo i školske sportske dvorane u Matuljima, čiju će izgradnju Ministarstvo pratiti s 1,8 milijuna kuna



### četvrtak, 13. listopada

U Rijeci u sjedištu Županije župan Zlatko Komadina primio novoizabrane predsjednike vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u Primorsko-goranskoj županiji

U Mošćeničkoj Dragi započeo peti Susret župana PGŽ s gradonačelnicima i općinskim načelnicima s područja

Županije, uvodna tema je bila reorganizacija hitne medicinske pomoći na području Županije

Na trasi auto-ceste Sveti Kuzam – Križišće spajanjem južnog vijadukta Kuk, dužine 350 metara, dovršena najteža faza gradnje objekta

### petak, 14. listopada

U Mošćeničkoj Dragi završio peti Susret župana PGŽ s gradonačelnicima i općinskim načelnicima s područja Županije, današnja je glavna tema bilo prostorno planiranje

### subota, 15. listopada

U vijećnici Grada Rijeke održana Skupština antifašista Jadransko-jonske regije



U Lovranu, pod pokroviteljstvom PGŽ započela 38. Lovranska marunada, manifestaciju otvorio župan Zlatko Komadina

### nedjelja, 16. listopada

U turističkom naselju "Solaris" kraj Šibenika završilo 20. jubilarno ekipno šahovsko seniorsko prvenstvo Hrvatske, ekipa ŠK Liburnija iz Rijeke ponovo osvojila prvo, a ŠK Rijeka treće mjesto

Na Plitvičkim jezerima na državnim sportskim natjecanjima branitelj Udruga dragovoljaca i veterana Domovinskog rata PGŽ ponovo osvojila prvo mjesto u ukupnom poretku

### ponedjeljak, 17. listopada

U Domu kulture Ravna Gora povodu

dom Dana Župe i Dana Općine održana Svečana sjednica Općinskog vijeća Općine Ravna Gora, tom prigodom nagradu za životno djelo dobilo kulturno društvo "Gora". Sudionike je pozdravio i župan Zlatko Komadina

U Rijeci u sjedištu Županije zamjenica župana Nada Turina-Đurić ugostila Gjerjica Antala direktora u komunalnoj klinici Karlsruhe, koja već 13 godina surađuje s brojnim socijalnim i zdravstvenim ustanovama na području Županije

U Opatiji na Lipovici položen temeljni kamen za opatijsku sportsku dvoranu "Marino Cvetković", investicija se procjenjuje na 43,7 milijuna kuna

### utorak, 18. listopada

U Rijeci u sjedištu Županije održana izvanredna sjednica Općinskog vijeća i spašavanja PGŽ u vezi procjene ugroženosti postrojenja DINA-Petrokemija d.d. u Omišlju zbog zaustavljanja proizvodnje



### srijeda, 19. listopada

Visoki trgovački sud u Zagrebu podržao male dioničare Liburnia Riviera Hotela d.d. iz Opatije i obvezao liburnijske JLS na preuzimanje dionica LRH što bi Opatiju i susjedne općine koštalo vrtoglavih 3 milijarde kuna

U Područnoj školi u Crnom Lugu i u opatijskoj školi Rikard Katalinić Jeretov u

## Cres: Na jednom mjestu od vrtića do gimnazije

Ukupna vrijednost investicije proširenja škole je oko 4,7 milijuna kuna, od čega je najveći dio financirala Primorsko-goranska županija

Zajedničkim presijecanjem vrpce župan Zlatko Komadina, učenica 8. razreda Osnovne škole Nera Barišić i gimnazijalac Filip Flego, otvorili su 30. studenog dograđeni dio školske zgrade u Cresu. Ovom dogradnjom zgrada Osnovne škole Frane Petrića u Cresu dobila je novih 395 metara četvornih, čime Područno odjeljenje Srednje škole Ambroza Haračića koje djeluje u zgradi Osnovne škole, dobiva svoju zasebnu cjelinu.

Ravnatelj Osnovne škole Mirko Parat, koji je na čelu te ustanove od njene izgradnje 1979. godine, zahvalio je svima koji su sudjelovali u realizaciji projekta, prije svega županu Ko-

madini, a zatim i tvrtkama koje su projektirale, izgradile, nadzirale gradnju i opremile objekt. Podsjetio je kako je ideja o objedinjavanju svih obrazovnih sadržaja na jednom mjestu začeta još 1977. godine te se ovim projektom ona zaokružuje. Gradonačelnik Cresa Kristijan Jurjako naglasio je da "ova dogradnja pokazuje kako u Cresu želimo stvoriti što bolje uvjete za školovanje svoje djece jer je



Dogradnjom zgrade osnovne škole dobila gimnazija



Svečano presijecanje vrpce

to preduvjet svakog napretka. Ukoliko nema djece i obrazovnih institucija, uzalud su ceste i luke i sve ostale građevine, jer ulaganje u obrazovanje donosi opću društvenu korist na duži rok".

Župan Komadina sa zadovoljstvom je konstatirao da ovim činom završava jedan projekt u kojem je sudjelovao od samog početka, čak je vozio bager na svečanosti polaganja kamena temeljca. "Jedinstveno je ovo što Cres ima," rekao je župan: "na jednom prostoru sve ustanove od vrtića do srednje škole". Nakon završetka srednjoškolskog obrazovanja mnogi idu preko mora na daljnje školovanje, rekao je župan i učenicima poručio da se vrate na svoj otok kad izuče za djelatnosti koje su tu potrebne.

U novom dijelu zgrade bit će smještena školska knjižnica, informatički kabinet, sanitarni čvorovi, dvije učionice za creske odjele opće gimnazije i zbornica za gimnazijske profesore. Ukupna vrijednost investicije je oko 4,7 milijuna kuna, od čega je najveći dio financirala Primorsko-goranska županija.

Walter Salković

# Moja su vrata uvijek otvorena

Ako se ičim ponosim to je Trsat, i njegov perivoj, kasnije spomenik i Aula Pape Ivana Pavla. Recimo, ja znam da je pola mojih franjevaca bilo skeptično. Smatrali su da izgradnjom perivoja narušavamo samostansku oazu mira. Da je to sada željeznički kolodvor. Ali, ovo je svetište! Da li meni ovdje treba posaditi šljive, ili mi trebaju ljudi?

Razgovarao: Dragan OGURLIĆ  
Snimio: Petar FABIJAN

Bog je valjda htio da ja budem tu, govori fra Serafin Sabol, bivši trsatski gvardijan, franjevac koji je u protekla više od dva desetljeća postao zaštitnim znakom Svetišta Majke Božje na Trsatu.

Komunikativan, jednostavan, poduzetan, za franjevca neuobičajeno "menadžerskih" sklonosti, on naizgled oduvara od predodžbe kakvu se obično ima o voditelju jednog svetišta. Vidjet ćemo ga u svim situacijama; kako pozdravlja vjernike uoči svečanih euharistijskih slavlja, kako s pozornice u samostanskom vrtu energično i velikim zamasima ruku dirigira okupljenom puku i pjeva pobožne pjesme, ili kako, uvijek užurbano, brza svetištem i samostanskim hodnicima, usput srdačno pozdravljajući svakog namjernika i hodočasnika.

Gledajući ga užurbanog, i uvijek u pokretu, teško je za njega reći da je u mirovini...

## pgžkronika

organizaciji županije, a u okviru projekta "Knjigom po Županiji" organiziran susret s hrvatskim dječjim piscem i novinarom Mladenom Kušecom



### četvrtak, 20. listopada

- U Rijeci u šatoru na gatu Karoline Riječke predsjednik Županijske skupštine Ingo Kamenar otvorio sajam VITA plus, u sklopu otvaranja podijeljene nagrade najuspješnijim suradnicima akcije Novog lista i Primorsko-goranske županije "Moja najljepši vrt"
- Nakon Opatije i Crnog Luga projekt Županije povodom Mjeseca knjige "Knjigom po Županiji" nastavljen u otočnim školama na Cresu i Krku gdje se s učenicima ponovo družio hrvatski dječji pisac Mladen Kušec
- U Malinskoj u hotelu "Malin" započelo pod pokroviteljstvom Primorsko-goranske županije 13. savjetovanje uzgajivača ovaca i koza koje je okupilo oko 200 sudionika. Na prigodnoj izložbi sireva "Krčki sir" OPG-a Magriž iz Kornića proglašen apsolutnim nacionalnim šampionom

### petak, 21. listopada

- Na posljednjoj sjednici Sabora u ovom mandatu vladajući HDZ uspio sakupiti potrebnih 77 "ruku" te između ostaloga zastupniku SDP-a iz Rijeke Željku Jovanoviću skinuo imunitet zbog

HDZ-ove tužbe za klevetu, javnost to protumačila kao vraćanje verbalnog delikta

- U hotelima "Solaris" kraj Šibenika završeni ovogodišnji Dani hrvatskog turizma. Na završnoj svečanosti Grad Rab proglašen Šampionom turizma među turističkim mjestima do 5 tisuća ležaja, dok je Grad Krk osvojio dvostruko prvo mjesto – dobio je Turistički cvijet za najbolje turističko mjesto s više od 10 tisuća ležaja, te Plavi cvijet za najuređeniju jadransku destinaciju do 10 tisuća stanovnika

### subota, 22. listopada

- Nizom svečanosti u Rijeci obilježena 20. obljetnica osnivanja 128. brigade Hrvatske vojske, u manifestacijama sudjelovao potpredsjednik Županijske skupštine Željko Plazonić

### nedjelja, 23. listopada

- Drugi puta ove godine transplantacijski tim KBC-a Rijeka u 16 sati izveo tri istovremene transplantacijske operacije bubrega

### utorak, 25. listopada

- Povodom Dana darivatelja krvi župan Zlatko Komadina u sjedištu Županije primio višestruke darivatelje krvi, koji su krv dali 75, 100, 125 i 150 puta
- U opatijskom hotelu "Četiri opatijska cvijeta" u organizaciji medijske kuće Business.hr i pod županijskim pokroviteljstvom, te uz nazočnost župana Zlatka Komadine, proglašene "gazele" – najbrže rastuće tvrtke s područja Primorsko-goranske, Istarske i Ličko-senjske županije – prvo mjesto osvojila tvrtka Energy pellets iz Delnica
- U vijećnici Grada Rijeke uručene ovogodišnje nagrade "Drago Gervais" za vrednovanje i njegovanje čakavštine – nagrade dobili Željko Funda i Milan

Rakovac

### srijeda, 26. listopada

- U Rijeci u sjedištu Županije, župan Komadina primio, povodom skore 20. obljetnice osnivanja, predstavnike 138. brigade HV-a "Goranski risovi"



### Turističko vijeće Turističke zajednice PGŽ za novu direktoricu Turističke zajednice PGŽ izabralo Irenu Peršić Živadinov

- Svečanošću na novoizgrađenoj vodospremi Kras na Krku obilježen završetak prve faze izgradnje vodoopskrbnog sustava "Visoke zone Dobrinjštine"
- Na sjednici Općinskog vijeća Općine Baška najavljeno raskidanje suradnje vladajuće većine koju sačinjavaju HSP i SDP-HNS-HSU, što je ponukalo predsjednika Vijeća Ivana Juranica (SDP) i potpredsjednika Vijeća (HNS) da podnesu ostavku, koju članovi Vijeća nisu prihvatili

### četvrtak, 27. listopada

- U Rijeci održana 25. sjednica Županijske skupštine Primorsko-goranske županije, članovi Skupštine prihvatili 2. Izmjene i dopune Proračuna PGŽ za 2011. g. – Proračun povećan za 1,8 milijuna kuna na 334,6 milijuna kuna.
- U opatijskom hotelu "Adriatic" u organizaciji Primorsko-goranske županije i Ugostiteljske škole u Opatiji organizira-

na prezentacija autohtonih jela i pića Primorsko-goranske županije pod nazivom "Mirisi i okusi Primorsko-goranske županije"

### petak, 28. listopada

- U Maloj vijećnici Grada Krka gradonačelnik Krka i svi općinski načelnici (osim Baške) s ravnateljem opatijske Thalassoterapije potpisali sporazum o sufinanciranju kapitalne neinvazivne kardiološke opreme, vrijedne 800 tisuća kuna
- U Delnicama svečano obilježena 20. obljetnica osnivanja 138. brigade HV-a "Goranski risovi", sudionike svečane akademije pozdravio predsjednik Županijske skupštine Ingo Kamenar, i sam pripadnik te brigade

### subota, 29. listopada

- U riječkom brodogradilištu "3. maj" porinu tanker "Istra", četvrti za Uljanik plovidbu iz Pule, u ime Županije nazočio predsjednik Županijske skupštine, Ingo Kamenar
- Svečanom koncertom u HNK Ivana pl. Zajca, uz nazočnost Predsjednika Republike Ive Josipovića, Riječka filharmonija obilježila 10. godišnjicu osnivanja i rada

### ponedjeljak, 31. listopada

- Na tjednom susretu s novinarima župan Komadina predstavio projekte "Sustavno gospodarenje energijom" i "Zelena energija u mom domu"
- U Rijeci na Centralnom groblju na Drenović, a povodom blagdana Svih svetih, delegacije Grada Rijeke, udruga branitelja i drugih institucija, te Županije, predvođena županom Zlatkom Komadinom, položile vijence i upalile svijeće Božanić, proslavljen Blagdan Gospe Trsatske i 720. obljetnica Trsatskog svetišta



Onoga časa kad je Papa Ivan Pavao II. izlazio van iz svoga Papamobila meni je došla ideja o spomeniku Trsatskom hodočasniku

- Pa nisam u mirovini u onom smislu mirovanja. Jedino možda po godinama. Ja sam 30. kolovoza navršio 65 godina. I zovu me iz protokola Grada, da će mi doći čestitati rođendan. Može, rekoh, ali donesite poklon. Sad su oni bili u problemu, kakav poklon? I na moj prijedlog, poklonili su mi besplatnu kartu za gradski prijevoz. To je moja mirovina, jer mi franjevci druge mirovine nemamo.

#### Serafinove trsatske godine

Fra Serafin je 11. kolovoza ove godine navršio 21 godinu službe na Trsatu. Puno se toga u za tih Serafinovih trsatskih godina promijenilo na Trsatu. I u duhu, i u okolišu. Neki to pripisuju njemu, a neki okolnostima, a istina je vjerojatno i u jednom i u drugom.

- Moj prvi susret s Trsatom bio je 1961. kad sam s petnaest godina došao kao gimnazijalac. More me opčinilo. Drugo, ta živost, događaji koji su još onda bili na Trsatu, privukli su me. I ja sam otkrio sebe, da mi ta živost i ta događanja odgovaraju. To je bilo prije ravno pedeset godina.

Onda sam drugi put došao kao student Bogoslovije. Uvijek smo oko Svetišta nešto radili, uređivali, čistili. A poslije smo išli na kupanje u Martinščicu. Kao student, bogoslov, još sam više zavolio Trsat.

I moj treći susret s Rijekom bio je kad sam iz Virovitice kao mladi svećenik došao kao kapelan na Vežicu velečasnom Dinku Popoviću. Tu sam ostao dvije godine i to je već bio susret i s riječkim svećenstvom, bolje rečeno s riječkom biskupijom, za koju sam bio

direktno vezan uz pastoralni rad na Vežici, dok sam na Trsatu stanovao.

A četvrti susret bio je kad sam došao 1990. za gvardijana trsatskog Svetišta. Došao sam u vrijeme velikih promjena, kada su se otvarale silne mogućnosti. Tu je već bio Emanuel Hoško, s kojim sam bio u Sigetu, i koji je počeo s otvaranjem samostana. Imao je fantastične ideje a njemu je trebao realizator. Postavio sam se tada upravo tako da sam još više otvorio vrata Svetišta. Bilo je to uoči velike 700. obljetnice Trsata. Uključio se u obilježavanje obljetnice i grad, i hrvatski Sabor i mnoge ustanove, i proslava se zbilila na najbolji mogući način.

#### Svetište zapadne Hrvatske

- Poznato je da Hrvatska ima trolist marijanskih svetišta: Marija Bistrica, Trsat i Sinj. Sigurno je da Marija Bistrica ima dvostruko više posjetitelja, tumači 65-godišnji fra Serafin, jer ima Zagreb i Zagorje iza sebe, ali Trsat je doista nešto posebno.

Trsat je centar vjerskoga okupljanja, oaza kulturna i duhovna, svetište nacionalnog, međunarodnog karaktera. Ovdje dolaze vjernici iz čitave riječke nadbiskupije i metropolije. Preko godine ovuda prođe preko 600 autobusa, brojne delegacije, građani. Susrećemo velik broj i širok krug vjernika. Mi smo svetište čitave zapadne Hrvatske. Ovdje dolaze i Slovenci, Talijani, Austrijanci i Nijemci. Neka područja bila su tradicionalno vezana za Trsat a neka smo u posljednjih dvadeset godina uspjeli vratiti, kao primjerice hodočasnike iz Istre, te krčku biskupiju. To se dogodilo u prvom redu, otvaranjem - uspostavom države Hrvatske, slobodom ispovjesti vjere, slobodom kretanja ljudi koji su se i sami otvorili. Vjera je prestala biti tabula rasa.

**\* Kad smo prije deset godina razgovarali, jedina Vam je bila neispunjena želja posjet sv. Oca Pape Trsatu. No, i to je u međuvremenu ostvareno.**

- Posjet sv. Oca Pape Trsatu 2003. godine je kruna moje cijele službe i moga životnoga poziva. Kad je Papa 1994. prvi put došao u Hrvatsku, već je to bila sreća, jer je uz visoku dob i ratne prilike, bio ozljedio kuk. "Pomoglo" je i to što je otkazao posjet Sarajevu. A za drugog posjeta Hrvatskoj, on je baš želio u Mariju Bistricu. Bio je opet prekratko da bi posjetio i Trsat, a tko je od njega mogao tražiti da bude u Hrvatskoj tjedan dana? Mi smo imali sve predviđeno, susret s Papom tada bi se dogodio na Grobničkom polju. No, ja sam svjestan toga da to nije bilo za očekivati.

#### Trsatski hodočasnik

Malo nakon trećeg posjeta Pape Hrvatskoj, tadašnji nuncij u Hrvatskoj monsignor Einaudi bio je u oproštajnom posjetu biskupu u Rijeci, dolazi na Trsat u posjet, i kaže mi: "Zapamti, i zapiši u kroniku samostana: Znaš li zašto je Papa bio u posjetu Rijeci pet dana? Zbog Trsata!" Podsjetio me da su 1991. uoči 700. obljetnice Svetišta biskupi riječke metropolije, riječki i krčki nadbiskup,

#### Čovjek za sve ljude

- Kad sam došao na Vežicu, upitao sam jednog fratara: pa dobro, zašto ste baš mene dodijelili na dijecezensku službu kao fratara. Znaš, rekao je, pa ti nisi ni tipičan fratar ni pop. Znači, prilagodljiv sam. Nekima je to pak bio dokaz da je u katoličkoj crkvi moguć ekumenizam, ha-ha.

Ja ne bih mogao biti redovnik zatvorenog tipa à la benediktinci ili trapisti. Ja se volim družiti s ljudima, volim čovjeka. I ja svih poznajem. I u vlasti i pri vlasti. Moje je bilo sve ljude upoznati, ne samo jednoga. Kardinal Bozanić kaže za mene: "Pogledajte, čovjek za sva vremena." Ali ne, nego čovjek za sve ljude. Ja sam otvarao sva vrata i moja vrata su uvijek otvorena. A drugo, ovo je svetište. Ono nije moje ni tvoje - ono je naše.

Moja je deviza da želim upoznati svakog čovjeka. Ja ne trčim za onima koji su trenutno na vlasti. Ja samo želim upoznati čovjeka. Što ćeš ti danas-sutra biti, ja ne znam. Ako ti sutra budeš na vlasti, onda ću te pozvati da još više učiniš za dobro ne samo ovoga svetišta i samostana, nego i općenito.

predsjednik HBK kardinal Kuharić te tadašnji riječki gradonačelnik Linić uputili molbu Papi da dođu na tu proslavu. Molba je zaprimljena i nije se mogla realizirati, ali čekala se prigoda. Već 2000. godine je bila mogućnost da bi Papa došao samo u Rijeku, ali je obolio. Da će Papa treći put posjetiti Hrvatsku javio mi je tadašnji potpredsjednik Vlade Goran Granić za posjete Vatikanu, da će boraviti u Rijeci, otuda putovati u Dubrovnik i Osijek, i doći na Trsat na kraju posjeta. Zadar se kao mjesto posjeta još nije spominjao, ali je zadarski nadbiskup Ivan Prenda uspio Papu dovesti i na Forum.

Prvi puta u povijesti Svetišta na Trsatu došao je jedan Papa. Onoga časa kad je Papa Ivan Pavao II. izlazio van iz svoga Papamobila meni je došla ideja o spomeniku Trsatskom hodočasniku. To je najznačajniji hodočasnik u povijesti Trsatskog svetišta. Od ranije sam imao ideju o Pastoralnom centru svetišta, koji danas eto nosi njegovo ime, a 600 kg težak kamen temeljac za njegovu izgradnju posvetio je ispred ove crkve i poljubio ga.

To je vrhunac mog svećeničkoga i franjevačkog poziva, i svega onoga što sam obnašao i u crkvi i u franjevačkom redu.

#### Ti si nas osvojio

**\* Kada ste shvatili da imate izuzetne organizacijske sposobnosti, da se povežete s pravim ljudima, i nametnete u svojoj provinciji?**

- Iz bogoslovskih kaptolskih dana ja sam bio organizator među studentima, koji je



#### Za volanom

Moderna sredstva, uređaji, internet - to je i naša svakodnevica. Automobil je doista nužnost, s njime mogu stići, u ovom vrtoglavom ritmu današnjeg života, i na sprovod i na misu i na bezbrojne druge pastoralne obaveze u toku jednog dana. Za volanom sam dosta smiren, ni izbliza toliko temperamentan kao "u životu".

Jednom me jedan policajac u Gorskom kotaru zaustavio, reče da sam vozio prebrzo, 80 na sat. Rekoh mu da sam vozio samo 76, što je u okviru prekoračenja koje se tolerira. Budući da sam bio u civilu, rekao sam mu da mi može vjerovati, jer mi moja profesija ne dopušta laganje i da bi me, kad bih slagao, Bog sigurno kaznio. Kad je pogledao moje dokumente i shvatio da sam svećenik, nasmijehao se i pustio me dalje.

Posjet Svetog Oca Pape Trsatu 2003. godine je kruna moje cijele službe i moga životnoga poziva. Kao i obnova svetišta na Trsatu. Tako da ja nakon Trsata nemam više ovozemaljskih želja ili težnji da budem još nešto

predlagao, pregovarao, dogovarao, pa i primao kritike itd. Tako sam, kao lider, ušao na indirektan način i u "maspok", gdje su bili Čičak, Budiša i drugi. Nisam se direktno izložio jer je bila opasnost da izletim iz reda. Ni moj odgojitelj ni provincijal nisu to znali, a kad su saznali bilo je stani-pani. Pa ja sam izbjegao i jedno hapšenje.

Bio sam organizator i kao mlad svećenik, kapelan, što se vidjelo već na Vežici. Nakon toga slijedilo je podizanje crkve sv. Križa u Sigetu, što je bio doista velik organizacijski pothvat. Puno sam u posljednjih trideset godina radio u tandemu s Emanuelom Hoškom, i u Sigetu i na Trsatu. Među nama nije bilo važno tko je prvi, tko je isturen a tko u pozadini. Uvijek je bilo važno svetište.

**\* Novi Zagreb do sedamdesetih uopće nije imao crkvu.**

- Nama franjevcima je danas pokojni kardinal zagrebački nadbiskup Šeper dao da osnujemo Sigetsku župu sv. Križa u Zagrebu. On je vjerovao da će franjevcima jedino i poći za rukom izgraditi crkvu. Poklopilo se da je lokacija dobivena zahvaljujući dogovoru predsjednika Tita i tadašnjeg pape kojega je 1971. Tito posjetio. Za tu lokaciju je podjednako zaslužan i gradonačelnik Holjevac. Kada preko Save nije bilo još ničega on nas je uvjeravao da je baš tamo budućnost. Iz-

*U omiljenom kafiću Gvardijan*



### Kafić "Gvardijan"

Kad je Goran Rogić, vlasnik konobe Tarsa, otkupio poznati kafić "Jelušić" na Trsatu, zove mene i pita kakvo će mu novo ime dati. Pa smo vrtjeli ta imena "Na vrhu Trsatskih stuba", pa "Frankopan", pet-šest imena sam mu nabacio, no njemu ništa to nije odgovaralo. I jednoga dana na kavi u "Monte Kristu", vidim ja Goran se meškolji, a njegova supruga meni kaže: "Znate što, nama je malo neugodno pitati, ali dali bi ime Gvardijan, iz poštovanja prema Vašoj službi. Gvardijani su čuvari, a mi želimo čuvati gostoprimstvo svim hodočasniciima koji ovdje dođu." Rekoh: "To nije sporno. Neka bude Gvardijan. Neka podsjeća na ono što su gvardijani na Trsatu. Ne čuvari, nego gostoprincipi i gostoljubivi prema svim ljudima dobre volje."

gradili smo tako crkvu koja je po veličini bila odmah iza zagrebačke katedrale.

Ali, to nije bio kraj. Kad smo izgradili crkvu, u njoj i oko nje se svašta događalo, a ja sam kreirao te događaje, od kinopredstava subotom do okruglih stolova i koncerata. Vrhunac je bio kad smo organizirali doček Sv. Nikole, bilo je u crkvi 3.150 djece. Gradski komitet Partije je iza toga zasjedao i zapitali su se: Kako to da onaj pop Serafin u Sigetu može okupiti toliko djece i roditelja i tolike darove podijeliti a mi Djeda Mraza helikopterom dovozimo pa ne možemo okupiti više od stotinu djece?

Kad sam ja 1987. odlazio iz Zagreba u Požegu, nakon što sam devet godina bio u Sigetu, da bih dobio putovnicu triput sam morao ići na razgovor u policiju u Petrinjsku. Ispitivao me mladi isljednik na prvom katu u sobi 10: Po kojem ja zadatku idem u Požegu? Mi sve pratimo, okupljanja su oko vas velika, tolike aktivnosti ste razvili, a nikad ništa politički. Po kojem zadatku idete u Požegu?

A 1990. kad sam odlazio iz Požege, tadašnji načelnik policije i sekretar partije s kojim sam se sprijateljio, želio je znati zašto sam zapravo došao. Došao sam samo na odmor, odgovorio sam. To je bila skoro istina. Požega je za mene bila mala, upoznao sam je u jedan dan. Kad sam dakle odlazio, onda mi je sekretar partije priznao: Ti si nas osvojio.

### Serafini lijepo pjevaju

- Serafin je franjevačko ime, objašnjava fra Serafin. - Bila je praksa, u tradiciji, da kad oblačiš habit i ulaziš u franjevački red kao svećenik, dobivaš drugo ime. Prestaje jedan život, počinje drugi. Danas više toga nema. Moje krsno ime je Franjo, ali mene nitko tako ne zove. Pita sam provincijala koji je već pokojni zašto mi je dao to ime, i rekao mi je: pa ja sam tebe čuo da jako dobro pjevaš, a serafini pjevaju.

Inače, kad odem rodbini u Čakovec, zovu me po imenu, Franjo, ili Franc. Ja sam vjerojatno donio sa sobom i taj radišni mentalitet Međimuraca. Krv nije voda. Moj otac i mati bili su veliki radnici. Majka mi je umrla u 51. godini od infarkta. Od radišnosti. Vrućina je bila; i nakon rada u polju gdje je vadila krumpir, išla je pomusti u štali krave, i pala. Ona je meni bila uzor. Bilo nas je šestero; petero braće i sestra. Nas je odgajala i k tome imali smo petnaest jutara zemlje. Ja sam se kao najstarije dijete, čim sam prohodao, uhvatio motike. Moj družel! Ja sam se nakopao kukuruza i krumpira, vilama natovario sijena, do četrnaest i pol godina, koliko hoćeš. Po ljeti bih ustajao u pet sati, išao u polje, do podne, a potom u školu.

Od malih nogu sam ministrirao, a jedan franjevac me posebno oduševio, pater Pavao Graf, židov obraćenik, koji je 35 godina služio u Čakovcu. Zavalio je Međimurje, a ono njega. To je moj uzor. I ja sam danas preza-dovoljan onim što sam do sada učinio i pro-

živio i nikad nijednog trenutka nisam požalio da nisam napravio ono što mi je Bog dao i od mene tražio.

### Više nemam ovozemaljskih želja

**Mnogi su se zavjeti ispunili ovdje u ovom Svetištu...**

- I moji su se zavjeti Gospi ispunili. Ako ćemo iskreno, ja sam se izdovoljio. Ja nakon Trsata nemam više ovozemaljskih želja ili težnji da budem još nešto.

Fantazirao sam o perivoju Gospe Trsatske još 1991. No, kad sam napravio projekt i financijsku konstrukciju, vidjelo se da to košta milijun maraka. Netko bi se toga preplašio. Da ih skupljam deset godina, ne bih mogao skupiti. Ali, ja sam vjerovao u ljude, u institucije i tu su mi pomogla silna pozanstva. Mi smo perivoj izgradili.

Ako se ičim ponosim to je Trsat, i njegov perivoj, kasnije spomenik i Aula Pape Ivana

Sanjam o tome da Pastoralni centar svetišta bude duhovni centar Sveučilišnog kampusa. To je logično. Ne moram doživjeti, ali ja to vidim u viziji, da će studentska godina počinjati ovdje, u Svetištu



*Zahvaljujem Bogu i nadahnuću da sam ušao u projekt obnove svetišta. Danas, u ovim realnostima, ne bih se usudio započeti ništa slično - fra Serafin Sabol*

Pavla. Recimo, ja znam da je pedeset posto mojih franjevaca bilo skeptično. Smatrali su da izgradnjom perivoja narušavamo samostansku oazu mira. Da je to sada željeznički kolodvor. Ali, ovo je svetište! Da li meni ovdje treba posaditi šljive, ili mi trebaju ljudi? Pater Bonaventura Duda, kad smo rušili zidove i voćnjake, rekao je: "Što ćeš ove orehe rušiti? A trešnje?". Pater, odgovorio sam, ja ne rušim, nego gradim. No, kad je to za godinu dana perivoj bio gotov i kad se okupilo tisuću ljudi za Majčin dan i djeca pjevaju, on mene zove, naslonjen uza zid i suze mu idu: "Sad vidim što si napravio. Dobro da me nisi poslušao."

### Nije vrijeme za velike projekte

**Prije 10 ili 15 godina bilo je lakše nego danas isfinancirati velike projekte na Trsatu. Preporodili ste svetište uz pomoć zajednice koja je to prepoznala. Međutim, ta zajednica je vrlo osiromašila, Rijeka je izgubila gro svoje industrije, neka poduzeća ne**

**postoje... Kako vam je danas raditi s tom činjenicom?**

- Ja opet kažem, zahvaljujem Bogu i nadahnuću da sam ušao u projekt obnove svetišta. Danas kada to promatram, u ovim realnostima, ja se ne bih ni usudio započeti ništa slično. Danas nije vrijeme za velike projekte.

Vidite, recimo, kod izgradnje Pastoralnog centar svetišta Majke Božje Trsatske - ja sam sa 450 tisuća kuna ušao u projekt vrijedan 13 milijuna. Grad je tada donirao inicijalna sredstva za izgradnju Pastoralnog centra. Danas ne bi mogli dati niti kunu. Tada je dala i Vlada i Županija i Grad, GP Krk je naplatio samo materijal. Postoji popis svih dobročinitelja koji su tu sudjelovali; danas bi on bio znatno skromniji. Ja sam često puta i u crkvi govorio ljudima: znam da bi vi mnogi htjeli dati, ali niste u mogućnosti. Ali vidite, vi plaćate PDV, plaćate državi i gradu, a ja sam zamolio Grad i Županiju da oni daju umjesto vas. Tako da se svi u

tom našem uspjehu mogu prepoznati.

Jer, pogledajte rezultat. Ovdje, u Pastoralnom centru rade četiri skupine ljudi; tu su mladi iz Frame, Franjevački svjetovni red, zbor ima svoju dvoranu i djeca imaju svoju. Postoji velika aula za veće skupove, koncerte i tribine. Za mene je to tek početak onoga što će se sutra ovdje događati. Ja sanjam o tome da Pastoralni centar svetišta bude duhovni centar Sveučilišnog kampusa. To je logično. Ne moram doživjeti, ali ja to vidim u viziji, da će studentska godina počinjati ovdje, u Svetištu.

I s područjem Fratarskog brda na Trsatu imamo velike planove. Tu bi u budućnosti trebalo biti različitog sadržaja, parkiralište, dućani, ugostiteljski objekti, ekskluzivni restoran, zajedno s vidikovcem i ljetnom pozornicom. Danas-sutra, dopustite, to će biti nova dimenzija Trsata. ■■

# Dobrodošli u budući vatrogasni internat

Usvajanje razlike između tradicionalnog znanja i stvarnih situacija u kojima se vatrogasci danas nalaze glavni je cilj koji stoji iza poligona u Šapjanama, koji će – uz slične lokacije u Dalmaciji i Slavoniji – biti jedan od tri glavna centra kojima će gravitirati preko 55 tisuća hrvatskih vatrogasaca

## Strani stručnjaci zadovoljni

Otkako je pokrenut, poligon na Šapjanama često ugošćuje i strane instruktore koji hrvatske vatrogasce podučavaju modernim tehnikama borbe protiv požara, a posljednji u nizu bili su Shan Raffel i John McDonough iz Australije, autori stručnog bestsellera vatrogasne literature - "3D Firefighting" u kojoj su opisali temelje moderne teorije vatrogasne edukacije.

- Ovo je doista odličan poligon, bitno je da su shvaćene osnove na kojima se kasnije može graditi. Mogu reći da su ovi vatrogasci po uvjetima treninga, ali i obrazovanosti, doista na visokoj europskoj razini, kazao je Shan Raffel tijekom svog boravka u Šapjanama. Pozitivne kritike najčešća su reakcija posjetitelja.

- Jedan Francuz koji je bio ovdje na edukaciji, kazao nam je da su ga prije polaska kolege sa skepsom pitale što će u Hrvatskoj, ali nakon što je poslao prve fotografije s ovog prostora i čuo se s njima, mogao je osjetiti kako im "cure sline". Mislim da se nemamo čega posramiti, i da se u ovome doista ravnopravno nosimo s bilo kime u Europi i u svijetu, zaključio je instruktor Dario Gauš.

"Vrući vatrogasni treninzi"  
održavaju se u kontejnerima  
u Šapjanama



Nekadašnji vojni poligon "Boršt" u Šapjanama koji je 2009. godine predan u koncesiju Vatrogasnoj zajednici PGŽ na sljedećih 50 godina

Napisao: Davor ŽIC  
Snimio: Sandro RUBINIĆ i Arhiva ZIP

Veliki kampus sa prostranim spavaonicama koje mogu primiti nekoliko desetaka (budućih) vatrogasaca na obuci tijekom vikenda, učionice ispunjene modernim didaktičnim pomagalicama, laboratorij opremljen osnovnim sadržajima za izvođenje praktičnih vježbi iz polja kemije, fizike i elektrotehnike, kuhinja i menza koja će zapošljavati četvero ili petero mještana, konferencijska dvorana, bogato opremljena knjižnica i ono najvažnije – poligoni na kojima se mogu simulirati svi mogući uvjeti rada u kojima bi se mogli naći moderni vatrogasci... Tako bi u budućnosti trebao izgledati nekadašnji vojni poligon "Boršt" u Šapjanama, koji je 2009. godine, na inicijativu Primorsko-goranske županije, predano u koncesiju Vatrogasnoj zajednici PGŽ na sljedećih 50 godina. A ta budućnost i nije jako daleka, njen "dolazak" mjerit će se godinama, a ne desetljećima, jer na poligonu ukupne površine oko 15 hektara, već je velik dio uređen u skladu s potrebama vatrogasne zajednice.

- Uredili smo jednu zgradu s učionicama, popravili krovove na dijelu ostalih zgrada koje su dosta oštećene tijekom nevremena koje je ovo područje zahvatilo prije nekoliko godina, a očistilo smo i čitav okoliš nekadašnje vojarnje. Svake godine imamo radne akcije u kojima sudjeluju vatrogasci s područja čitave županije, pa smo nekih 70 posto posla obavili sami, dok smo za ostalo morali angažirati stručne izvođače. Dosad smo utrošili na ovaj prostor oko tri milijuna kuna, uglavnom vlastitih sredstava, no tu nam i Županija puno pomaže. Primjerice, sada su izdvojili 150 tisuća kuna za izradu idejnog projekta druge faze uređenja ovog prostora. Uz financijsku pomoć Općine Matulji uređen je i moderan prostor za DVD Kras iz Šapjana, koji do sad nisu imali vlastiti prostor, tako da je ovo područje uvijek pokriveno dežurstvima tijekom sezona požara, govori tajnik Vatrogasne zajednice PGŽ Nikola Tramontana, nadglasavajući lavež pasa.

## Poligon nedovršen ali u funkciji

Rano jutro u Šapjanama, jednom od najsjevernijih predjela Općine Matulji, nije dovoljno zagrijalo zemlju da otopi debeli prekrivač mraza i leda, ali hladnoća koja je ledila dah nije spriječila članove DVD-a Opatija Jelenu Ščulac i Marina Stričića da odrade svakodnevnu vježbu sa svojim psima – Rubi i El-



mom. I psi su članovi dobrovoljnog vatrogasnog društva, koji upravo prolaze svoj trening i ispite za spašavanje u urbanim prostorima i ruševinama, a upravo takav poligon jedan je od prvih uređenih u Šapjanama, nedavno opremljen i s dva dalekovodna stupa, kako bi se moglo vježbati i spašavanje s visina.

- Poligon još uvijek nije u potpunosti dovršen, ali već je u funkciji. Uz to, imamo uređene i štenare za smještaj pasa, a upravo smo u pregovorima s INA-om da se dio Rafinerije na Mlaci ustupi vatrogasnoj zajednici i da se preseli u Šapjane, kako bismo mogli vježbati i industrijske požare. Cilj je još i urediti slijepi željeznički kolodvor, kako bismo radili željezničke nesreće, te bazen kraj glavne zgrade u kojima bi vježbali naši roniaci, objašnjava Tramontana, dok se Rubi fokusira na svoj zadatak. Negdje u hrpi ruševina sakriven je Marin, koji u ovoj vježbi glumi

unesrećenu osobu, a Rubi ga mora pronaći da bi mogla zaraditi svoju omiljenu igračku.

- Kad pas pronađe osobu, on mora zastati na tom mjestu i lavežom upozoravati sve dok do njih ne dođe instruktor. Psi se uče socijalizaciji, kako bi mogli reagirati na ljude, te snalaženju u prostoru korištenjem njuha i sluha. Oni neće nikad pronaći mrtvu osobu, jer traže tragove života i ključni su u spašavanju unesrećenih u urbanim situacijama, govori Tramontana.

## Gašenje u zatvorenim prostorima

Nešto dalje od ovog poligona nalazi se nekolicina kontejnera, pocrnjelih od dima i vatre – prostor je to gdje se održavaju najatraktivniji dijelovi vatrogasne obuke, "vrući treninzi".

- Ovdje vježbamo gašenje strukturnih požara, odnosno onih koji nastaju u zatvorenim prostorima. Takvi su i najopasniji, stoga





Rubi je pronašla Marina, koji u ovoj vježbi glumi unesrećenu osobu

je mogućnost da u kontroliranim uvjetima stvorimo situaciju u kojoj se požar razvio do "kritične faze" neprocjenjiva za iskustvo vatrogasaca i spašavanje života. To je situacija "flashovera" – kada se stvaraju temperature preko 600 stupnjeva, u kojima počinje goriti sve što je u nekoj zgradi. Oslobađa se velika energija, i požar se brzo širi s jednog prostora u drugi. Upravo zato moramo naučiti "čitati" vatru – gledati boju plamena, boju i gustoću



Zbog veće prisutnosti plastike u modernom domu vatra se danas drugačije ponaša – Dario Gauš

dima, kako bismo predvidjeli u kojem je stupnju požar i kako će se u sljedećem trenutku ponašati. Tako vatrogasci mogu biti proaktivni, a ne samo reaktivni, govori Tramontana.

#### Internat za modernu edukaciju

Uzbuđenje u njegovu glasu dok govori o mogućnostima kvalitetnog osposobljavanja vatrogasaca otopljiva je – upravo je Tramontana, uz kolegu instruktora Darija Gauša, pokrenuo ideju o vatrogasnom "internatu" na ovom prostoru.

- Nikola je prvi s ovih prostora prošao međunarodnu obuku 2006. godine u Maleziji, i upravo je ta situacija pokrenula čitavu priču. Dvije godine kasnije sličan trening prošao sam i ja, pa smo krenuli i na druga stručna usavršavanja, i shvatili da upravo ta moderna edukacija jako nedostaje Hrvatskoj, govori Gauš. Naime, ponašanje vatre u posljednjim



U situacija "flashovera" vatrogasci nauče "čitati" vatru – Nikola Tramontana

se desetljećima jako izmjenilo, prvenstveno zbog sve veće prisutnosti plastike u modernom domu – koja ima do tri puta više energetskog potencijala od klasičnih materijala – no standardni vatrogasni trening te promjene još nije usvojio. Usvajanje razlike između tradicionalnog znanja i stvarnih situacija u kojima se vatrogasci danas nalaze glavni je cilj koji stoji iza poligona u Šapjanama, koji će – uz slične lokacije u Dalmaciji i Slavoniji – biti jedan od tri glavna centra kojima će gravitirati preko 55 tisuća hrvatskih vatrogasaca.

- Prije 25 godina, kada sam prošao osnovnu obuku, radili smo jedino vježbe na poligonu. Žive vatre nije bilo, a s njom smo se susretali samo na intervencijama. Danas idemo u drugom smjeru – želimo proučiti kako se vatra ponaša od prve iskre do razbuktalog požara, kako bismo znali kako se postaviti u svakoj od faza požara, zaključuje Tramontana. ■■

#### U Francusku po "fondovske" izvore financiranja

Zapovjednik Županijske vatrogasne zajednice PGŽ Slavko Gauš sredinom studenog sa svojim suradnikom Sanjinom Blaževićem i zapovjednikom Javne vatrogasne postrojbe Rijeka Hinkom Manceom sredinom studenog boravio je u Francuskoj. Naime, francuski instruktori tijekom posljednje tri godine redoviti su gosti u Šapjanama, te su se mogli uvjeriti u kvalitetu i motivaciju lokalnih vatrogasaca, ali i potencijal pogona, stoga su predložili ideju o zajedničkoj kandidaturi za sredstva fondova Europske unije, a upravo to bila je tema putovanja vrhuške riječkih i županijskih vatrogasnih snaga. Dario Gauš istaknuo je kako je i ovdje veliki utjecaj Županije, koja će vatrogascima pružiti potporu prilikom traženja "fondovskih" izvora financiranja.

# 50 godina Planinarskog društva Kamenjak

Danas, u pedesetoj godini rada, PD "Kamenjak" broji 357 članova što ga čini najbrojnijim planinarskim društvom u PGŽ te jednim od najvećih u Hrvatskoj. Pola stoljeća riječkog Planinarskog društva "Kamenjak" obilježit će se prigodnom monografijom

Napisao: Marinko KRMPOTIĆ  
Fotografije: Arhiva ZIP

Za planinara ne postoji loše vrijeme, postoji samo loša oprema", rekao nam je Igor Korlević, predsjednik Planinarskog društva "Kamenjak" koji nam je, u društvu s dopredsjednikom Borisom Kurilićem, tajnikom Verdanom Grubelićem te Žarkom Fištrekom, najstarijim aktivnim članom, bio sugovornik za priču o velikih i lijepih 50 godina ovog riječkog planinarskog društva. Korlevićeva rečenica oslikava rad PD "Kamenjak" čiji su članovi baš zahvaljujući tom ispravnom odnosu prema zaljubljenosti u prirodu i planinarenje stekli u proteklih pola stoljeća veliki ugled.

Danas, u pedesetoj godini rada, PD "Kamenjak" broji 357 članova što ga čini najbrojnijim planinarskim društvom u PGŽ te jednim od najvećih u Hrvatskoj. O kako velikom i dobrom organiziranom društvu se radi pokazuje i podatak da godišnje organiziraju 55 do 60 izleta pri čemu je prosjek odaziva 22-25 članova, a realizacija zamišljenog plana kreće se oko visokih 95 posto. Naravno, najveći broj izleta vezan je uz područje Primorsko-goranske županije, pogotovo Grobnika i Gorskog kotara, ali planinari se i van Hrvatske, ponajprije u susjednoj Sloveniji i Italiji, dok se kroz one duže ljetne planinarske izlete svake godine odabire neka druga destinacija - primjerice, ove su godine savladani najviši i najljepši vrhovi Bosne i Hercegovine, prošle godine išlo ▶



U pola stoljeća dugoj povijesti osvojeni su brojni značajni planinski vrhovi - Mont Blanc, Kilimanjaro, Ararat...

## Priznanja

Za svoj dosadašnji rad PD "Kamenjak" primio je i brojna priznanja od kojih posebno ističu ove godine primljenu Zlatnu plaketu Grada Rijeke za 50 godina promicanja planinarstva. Naravno, prethodila joj je ranije i srebrna, a vlasnici su i svih najznačajnijih priznanja Hrvatskog planinarskog saveza, kao i ranije bivše države te zasebno Slovenije, Makedonije i Srbije.

se na Pelješac, Korčulu i Mljet, 2009. godine odrađena je Makedonija, 2007. godine Crna Gora...

## Aktivne planinarske sekcije

No, lijepi izleti tijekom kojih se uživa u planinama i upoznavanju novih krajeva, samo su dio raznovrsnih i bogatih aktivnosti riječkih planinara čije je Društvo organizirano kroz rad nekoliko sekcija, a tek uvidom u njihovu aktivnost moguće je spoznati kako PD "Kamenjak" čini mnoštvo zanesenjaka koji radom na različitim poljima slave planinarenje kao jedan od najljepših hobija.

Tako je, primjerice, kroz rad markacijske sekcije koja vodi brigu o uređenju i obilježavanju planinarskih puteva, moguće vidjeti kako PD "Kamenjak" brigu vodi o ukupno 100 kilometara uređenih planinarskih staza i puteva. Najbliže i najčešće posjećivane su one na tzv. Grobničkim alpama. Iznimno kvalitetna je Hahlička obilaznica koja obuhvaća sve planine iznad Grobnika i nosi naziv "Kroz Pakleno do Nebesa". Ove godine uređene su na srednjem Velebitu "Podgorske staze" s dnevnikom na hrvatskom i engleskom jeziku (na Internetu je dostupno izdanje na nekoliko svjetskih jezika). Dnevnik "Končarevac" obuhvaća pet vrhova u riječkom zaleđu – Vojak (najviši vrh Učke), Obruč, Snježnik, Risnjak i Bijele stijene. Ove godine objavljen je prigodni dnevnik "Pola stoljeća PD Kamenjak". Najnovija je obilaznica "Šuma Striborova" na Biviju u Rijeci, namijenjena djeci.

Vrlo je važna i Gospodarska sekcija koja brine o planinarskoj kući PD "Kamenjak" u Frbežarima, mjestu kraj Tršća, gdje je u planu proširenje smještajnih kapaciteta. "Radimo na tome da proširimo smještajne kapacitete tog prostora. Trenutačno u toj kući imamo 25 ležajeva, a u potkrovlju planiramo urediti skupni smještaj te stvoriti uvjete noćenja za pedesetak ljudi, odnosno cijeli jedan autobus. Već sada naša je kuća idealna za, primjerice, Škole u prirodi i slične izlete tijekom kojih je moguće prenočiti", govori Korlević. Uz ovu sve omiljeniju planinarsku kuću svakako valja napomenuti da su članovi Kamenjaka izgradili i poznati dom na Hahličima (otvoren 30.11.1968. godine).

PD "Kamenjak" brigu vodi o ukupno 100 kilometara uređenih planinarskih staza i puteva



Verdan Grubelić, Igor Korlević, Boris Kurilić i Žarko Fištrek, sugovornici za priču o 50 godina "Kamenjaka" Snimio: P. Fabijan



Iz rada male planinarske škole

U najatraktivnije sekcije PD "Kamenjak" svakako spada Sekcija visokogoraca. Čine ju uglavnom mladi ljudi željni adrenalina i osvajanja što viših vrhova. Ljubav prema alpinizmu u "Kamenjaku" je konstanta od trenutka osnivanja društva, a u pola stoljeća dugoj povijesti osvojeni su brojni značajni planinski vrhovi – Mont Blanc, Kilimanjaro, Ararat... posebno je pažnje vrijedan bio pohod na Visoki Atlas u Maroku kojeg je 1978. godine posjetilo 114 planinara u organizaciji "Kamenjaka". Išlo se avionom iz Ljubljane do Maroka te potom masovno na Visoki Atlas zbog čega je to najbrojnija prekomorska hrvatska planinarska ekspedicija.

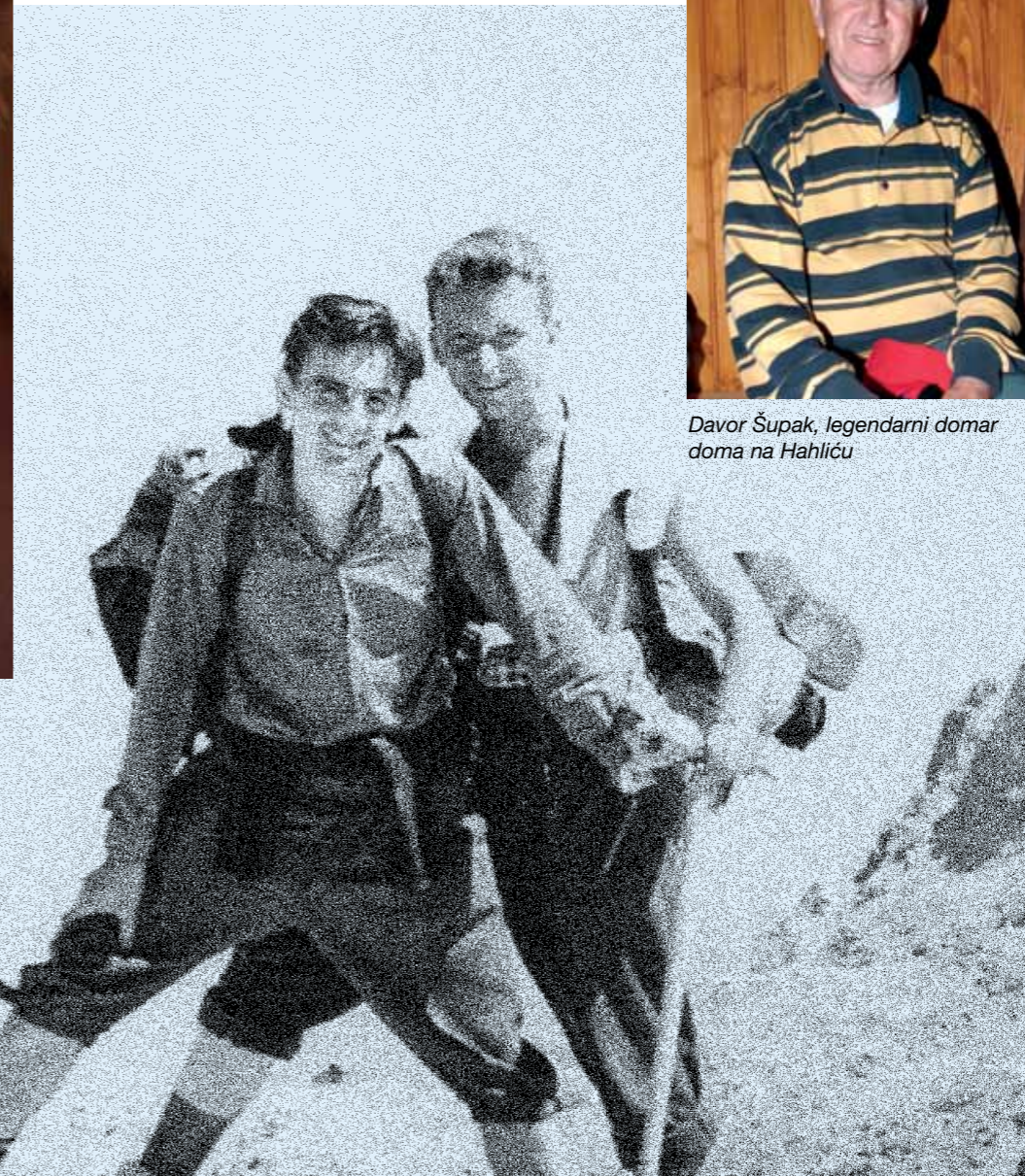
## Škole za najmlađe i najstarije

U "Kamenjaku" se velika pažnja poklanja i radu s najmlađima, kao i sa starijima koji se odluče baviti planinarstvom. Brigu o tim školama vodi tajnik Verdan Grubelić koji

Društvo je organizirano kroz rad nekoliko sekcija, a tek uvidom u njihovu aktivnost moguće je spoznati kako PD "Kamenjak" čini mnoštvo zanesenjaka koji radom na različitim poljima slave planinarenje kao jedan od najljepših hobija



"Planinarski list" je izlazio do 1994. godine



Davor Šupak, legendarni domar doma na Hahliču

## Prva Uprava

PD "Kamenjak" nastalo je iz Planinarskog aktiva "Zanatlija" koji je djelovao u PD "Platak", a osnovan je u studenom 1960. godine. Već nakon godinu dana, aktiv se osamostalio pod imenom "Kamenjak". Osnivačka skupština održana je 14. prosinca 1961. godine u prostorijama Kluba ratnih vojnih invalida u Rijeci, na današnjem Jadranskom trgu 1. U prvi Upravni odbor izabrani su Vlado Bakotić, Elizabeta Butzadel, Anton Cergonja, Alfredo Cuomo, Milan Dragičević, Ivan Facko, Đuro Grbić, Gabrijel Grulich, Nikola Hljuz, Živorad Ilić, Pavao Kavran, Ivan Korel, Boris Ružić, Aleksandar Štern, Vazmoslav Vičić, Stanko Vičić i Aleksandar Žučko. Nadzorni odbor činili su Mario Šamanić, Ljubica Vučinić i Biserka Žunić, a Sud časti: Josip Gržetić, Remido Matešić i Ivan Popmijatov.

naglašava kako su malu planinarsku školu zamislili tako da je vode članice Društva koje rade u školama: "Sada su to učiteljice Irena Mastrović koja radi u Kraljevici te Danijela Stojanović (Hreljin i Čavle). Uz to otvorili smo na Biviju, u suradnji s Gradskom knjižnicom Rijeka - Dječji odjel "Stribor", poučnu stazu "Šuma Striborova" gdje obučavamo najmlađe. Djeca uživaju u prirodi, upoznaju se s primorskom vegetacijom, uče o kretanju po šumi i razlikovanju planinarskih oznaka", govori Grubelić dodajući kako su u "Kamenjaku" kroz rad male planinarske škole i visokogorske sekcije zaokružili cjelinu koja počinje uzrastom vrtića, a završava ekipom ljudi spremnih na osvajanje najviših alpskih vrhova.

Zahvaljujući raznovrsnim aktivnostima u proteklih pola stoljeća rada stvoren je rasadnik vrhunskih planinara, a iz "Kamenjaka" je niknuo i Riječki alpinistički klub, kao i niz drugih planinarskih društava u Primorsko-goranskoj i Istarskoj županiji.

## Susreti planinara

Ove godine Društvo je na Platku organiziralo 14. susret balkanskih planinara na kojem se okupilo 250 planinara iz svih država bivše Jugoslavije i Bugarske. S mnogima od njih "Kamenjak" ima dugogodišnju suradnju. Najredovitija je, ističe dopredsjednik Boris Kurilić, ona s planinarima iz susjedne slovenske Ilirske Bistrice: "Štoviše, u dogovoru s njima i s HPD "Platak" ove smo godine zajednički počeli s obnovom obilaznice koja vodi trasom Platak - hrvatski Snježnik - slovenski Snježnik. S uspostavom međudržavnog graničnog režima (Schengen) taj put bio je zapostavljen svo ovo vrijeme. Uvjereni smo da će ta lijepa i zahtjevna planinska tura iznova zaživjeti, a isto tako pokušat ćemo obnoviti nekada vrlo blisku suradnju s planinarima iz Udina", najavio je Kurilić.

PD "Kamenjak" ima iskustva i s izdavaštvom. U početku, tijekom šezdesetih godina prošlog stoljeća, aktivnosti članova bile su priopćavane kroz "Društveni vjesnik". Uslijedio je potom "Planinarski list" koji je objavljivan do 1994. godine kad je zbog financijske suše prestao izlaziti. Sada je pak većinu informacija moguće pronaći na internetu, pogotovo na web stranici www.pd-kamenjak.hr koja nudi detaljan uvid u sve aktivnosti najmasovnijeg riječkog planinarskog društva. ■■



Markacija staze prema Hahliču

Proslava jubilarne 10. Fjere



### Fjera čini da Rab živi cijele godine

Ove je godine "Rabska fjera" doživjela jubilarno deseto izdanje...

- "Rabska fjera" kao prepoznatljiva manifestacija postala je središnjim događajem rapskog turizma, a po svom značaju, brojnosti i sastavu sudionika, odavno nadilazi granice naše države. No, zahvaljujući upravo Rabljanima, Fjera polako postaje ne samo kulturološki već i sociološki fenomen. Duboko ukorijenjena u svijesti nas Rabljana, Fjera, zapravo, čini to da Rab živi cijele godine, jer pripreme su opsežne i dugotrajne, a sve kulminira na Dane Fjere 25., 26. i 27. srpnja kada grad Rab kao autentična srednjovjekovna pozornica naprosto eksplodira.

Kolateralni, ali vrlo važni značaj Fjere ogleda se i u tome što je ona potakla proizvodnju ekoloških, autohtonih proizvoda baziranih na iskustvu i tradiciji, pokrenuvši tako dodatnu, izuzetno vrijednu i turistički poželjnu gospodarsku aktivnost.

## Najtrofejniji gradonačelnik u rapskoj turističkoj povijesti

Zadaća nam je pokrenuti značajnije gospodarske aktivnosti kroz otvaranje radne zone kao i stvoriti uvjete koji će motivirati turiste na brojniji dolazak na naš otok i izvan turističke sezone kako bi Rab od jedne tipično kupališne destinacije, konačno postao mjesto turizma kroz cijelu godinu

Razgovarao: Hrvoje HODAK  
Snimio: Goran NOVOTNY

Od davnih dana, još daleko prije početaka organiziranog bavljenja turizmom, jedinstveni sinkronicitet geoloških, klimatskih, povijesno-kulturnih osobitosti Rabu je davao određenu prednost pred ostalim središtima našeg uzorja. Kao da su imaginarna jedra raspeta na četiri arhetipska kamena jarbola uvijek bila spremnija uhvatiti najpovoljniji vjetar, a mistična ljepota drevnog grada sama je k sebi, kroz dugu povijest, prizivala brojne avanturiste, zanesenjake, putopisce, pjesnike, slikare, graditelje kako bi i oni svojim prisustvom postali dio bezvremenske krasote.

Ipak, tek kroz posljednjih stotinjak godina ispisane su najljepše stranice rapskog turističkog kurikulumu, a mnogobrojnim počastima i nagradama Grad Rab pridodao je i najnoviju titulu ukupnog prvaka hrvatskog turizma za 2011. godinu, koja mu je uručena na ovogodišnjim 15. Danima hrvatskog turizma, održanim krajem listopada u šibenskom Solarisu. Rab je tako i ove godine, bez lažne skromnosti, samo još jednom postavljen tamo gdje mu je neprijeporno i mjesto.

Taj je uspjeh, dakako, bio i povodom za naš razgovor s prvim čovjekom rapske gradske vlasti, 56-godišnjim inženjerom elektrotehnike, gradonačelnikom Raba Zdenkom Antešićem, koji je spomenutog turističkog Oskara dakako primio u ime svih turističkih djelatnika Grada Raba.

### Treći mandat

Gradonačelnik Antešić ovu zahtjevu dužnost na Rabu trenutno obavlja u svom



Gradonačelnik Antešić s titulom ukupnog prvaka hrvatskog turizma za 2011. godinu



Grad mitiskih zvonika i šampion hrvatskog turizma

trećem mandatu, pa je kroz taj period ujedno postao i najtrofejniji gradonačelnik u dugoj i velikoj rapskoj turističkoj povijesti. Inače, kao zastupnik SDP-a proveo je i jedan mandat u Hrvatskom saboru, bio je i član Županijskog poglavarstva PGŽ-a, a 2010. godine u Splitu mu je dodijeljen i "Zlatni Interstas", priznanje Međunarodnog udruženja novinara za poseban doprinos u razvoju turizma.

Uvijek izdignut nad hrvatskim prosjekom, pored šampionske titule, nanizao je Rab ove godine i čitav set ostalih vrijednih turističkih postignuća. Svoju je iznimnu kvalitetu potvrdio i prvim mjestom u kategoriji najboljeg turističkog mjesta do 5 tisuća ležaja, a treba spomenuti i potvrdu kreativne originalnosti kroz nagradu koju je dobila gospođa Željka Belak-Kaštelan i Art studio Patrikana, čiji je set suvenira od školjaka s certifikatom Hrvatskog otočnog proizvoda proglašen najboljim suvenirom na Jadranu. Po prvi puta ove je godine dodijeljena i oznaka kvalitete u kulturnom turizmu pod nazivom "Doživi Hrvatsku", a najboljim hrvatskim kulturnim događanjem proglašena je jedinstvena "Rabska fjera".

Tu su nagradu primili direktor Ureda Turističke zajednice grada Raba i "Rabske fjere" Nedjeljko Mikelić te koordinator ove manifestacije i predsjednik Udruge Rapskih samostrelčara – Ugo Belamarić.

### Ključ uspjeha bazira se na tradiciji i ljudima

Mnogi su gradonačelnici bili dionicima velikih mijena na otoku u dugoj povijesti profiliranja Raba kao turističke destinacije. Sad kada Rab, iz godine u godinu, čvrsto drži svoju poziciju na karti najjačih turističkih destinacija Jadrana, mnogi se pitaju koji je ključ takvog uspjeha?

- Mnoga naša turistička mjesta, nedvojbeno, imaju prekrasnu prirodu, a Hrvatska je i sama, gledano u cjelini, jedan prirodni dragulj, međutim Rab, po meni, izuzev svojih prirodnih ljepota, i bogate kulturne i graditeljske baštine ima tri osobitosti koje druge desti-

nacije nemaju, a to su "Rabska fjera", Rapski samostrelčari i Rapska torta.

To su, naime, izravni brendovi po kojima je Rab poznat, no tu je i onaj četvrti, vjerojatno najvažniji sastojak, a on se svodi na to; da na Rabu žive Rabljani koji imaju specifično pozitivan odnos spram svojem otoku. Doživljavaju ga kao nešto najljepše i najvrednije na svijetu, beskrajno ga vole i ljubomorno čuvaju, a to naši gosti, prijatelji i turisti osjete i vide pa se stoga godinama iznova vraćaju na Rab.

Rab također ima i jedan osobit "gradski štit" kojeg nemaju ostala, po brojnosti žitelja slična, jadranska središta, a to se vezuje uz činjenicu da Rab baštini status grada i vlastite samouprave preko dvije tisuće godina. Za ilustraciju navest ću, u doba kada je grad Rab imao već izgrađenu kanalizacijsku mrežu, tamo gdje se danas nalazi Beč bila je prašuma!

Ipak, ključ uspjeha vezano uz osvajanje tih brojnih nagrada bazira se, prije svega, na našim prirodnim ljepotama, prebogatoj kulturnoj baštini, tradiciji i ljudima koji već preko 120 godina žive i dišu turizam. Pored toga, posljednjih godina učinjen je i uistinu značajan iskorak u promotivnoj prisutnosti Raba na sve konkurentnijem i zahtjevnijem turističkom tržištu.

### Najveće gradilište u Hrvatskoj

U turističkoj 2012. trebalo bi očekivati da Stinica postane nova kopnena trajektna luka Raba. Osim toga, koji će momenti izravno ili neizravno unaprijediti turističku ponudu našeg najturističnijeg otoka?

- Grad Rab je trenutačno jedno od najvećih gradilišta u Hrvatskoj. U tijeku je, primjerice, gradnja dvaju sustava za pročišćavanje otpadnih voda i to; sustav "Rab" i sustav "Supetarska Draga" u vrijednosti od oko 80-ak milijuna kuna. Potpisali smo ugovore za tri projekta koji će se financirati iz sredstava pretprijetnih fondova EU. Riječ je o zračnoj luci, međunarodnom pomorskom carinskom prijelazu i projektu nazvanom Kampor – polje sjećanja.

Značajan iskorak učinjen je na podizanju standarda plaža, pred realizacijom smo projekta radne zone "Mišnjak", a nadam se da će do slijedeće turističke sezone, nakon uklanjanja posljednjih administrativnih prepreka, konačno krenuti i trajektni promet iz novoizgrađene luke Stinica na kopnu.

U budućem radu dat ćemo naglasak na komunalno opremanje preostalog dijela otoka, onog izvan starogradske jezgre, zatim na uređenje Donje ulice u grad s ciljem stvaranja kvalitetnih pretpostavki za kandidiranje i što skorije svrstavanje grada Raba pod zaštitu UNESCO-a.

Zadaća nam je pokrenuti značajnije gospodarske aktivnosti kroz otvaranje radne zone kao i stvoriti uvjete koji će motivirati turiste na brojniji dolazak na naš otok i izvan turističke sezone kako bi Rab od jedne tipično kupališne destinacije, konačno postao mjesto turizma kroz cijelu godinu. ■■

# Tjesteninom pronašli put do uspjeha

Proizvodni pogon tvrtke izrasle iz malog obiteljskog obrta koji je još 1993. godine pokrenuo Krčan Mladen Dujmović danas djeluje u okolici Vrbnika, gdje se unatoč zamjetnoj dislociranosti bodulski "paštari" mogu posvetiti razvijanju svog posla i proizvodnje u moderno opremljenim prostorima



Mladen Dujmović

## Na ideju došao tijekom posjeta rodbini

Mladen Dujmović, otac današnjeg direktora Borisa proizvodnjom tjestenine početkom 90-tih počeo se baviti skoro slučajno. - Bile su to godine kad sam, kao i dobar dio stanovnika ove zemlje bio na prekretnici. Suočen s egzistencijalnom nesigurnosti i potrebom da u nimalo lakim okolnostima krenem ispočetka sasvim slučajno, tijekom posjeta rodbini u Italiji, sreo sam se s proizvodnjom pašte. Radilo se o maloj manufakturi smještenoj u susjedstvu stana rođaka kod kojih sam neko vrijeme boravio. Ideja da i ja nešto slično pokušam u Krku nametnula se "sama od sebe" i već 1993. godine u konobi objekta u našem vlasništvu smještenog u krčkoj starogradskoj jezgri počinjemo se "zabavljati" s paštom i pizzama. Kako to uvijek biva, jedan potez vuče drugi i kad uđeš u neki poslovni projekt, samo radi toga da ostaneš na površini moraš nastaviti stalno ulagati, širiti svoj proizvodni program i tražiti načine unapređenja posla kojim se baviš. Malo pomalo, spomenuti nam je prostor postao premalen, a kad su se u sve ozbiljno uključili i moji sinovi, posao se razvio i danas svi živimo od toga, ističe sad već umirovljeni osnivač i pokretač Marioline.



Boris Dujmović, direktor Marioline

Napisao: Mladen TRINAJSTIĆ  
Snimili: Mladen TRINAJSTIĆ i Rino GROPUZZO

Ime tvrtke "Mariolina" dobro je poznato svim gurmanima, onima koji znaju uživati u dobroj, kvalitetnoj i ukusnoj tjestenini a posebice svima koji u svom svakodnevnom jelovniku vole guštati u tradicionalnim domaćim delicijama poput krčkih šurlica ali i fuža, njoka, makaruna...

Upravo šurlice, jedan od u najpoznatijih i najtraženijih Mariolininih proizvoda odnedavno nosi oznaku "Izvorno hrvatsko" - mar-kicu kojom Hrvatska gospodarska komora označava natprosječno kvalitetne domaće proizvode nastale iz hrvatske tradicije, razvojno istraživačkog rada, inovacije i invencije. Oznaku koja, kako u HGK-u ističu, predstavlja priznanje proizvodu i proizvođaču te daje jamstvo potrošaču da je riječ o jedinstvenom proizvodu koji zadovoljava najviše zahtjeve kvalitete, početkom ove godine ponijele su šurlice čijom se proizvodnjom već dulji niz godina bavi spomenuta krčka tvrtka.

Proizvodni pogon tvrtke izrasle iz malog obiteljskog obrta koji je još 1993. godine pokrenuo Krčan Mladen Dujmović danas djeluje u okolici Vrbnika, lokalitetu na kojem se, kako Boris Dujmović - današnji direktor i sin osnivača te tvrtke kaže, unatoč zamjetnoj "dislociranosti" s potpunom posvećenošću bodulski "paštari" mogu posvetiti razvijanju svog posla i proizvodnje u primjerenim, moderno opremljenim prostornim i tehnološkim uvjetima.

## Priznanje zvano "Izvorno hrvatsko"

Govoreći o proizvodnji u pogonu gdje trenutno zapošljava četvero djelatnika Bo-



Proizvodni pogon smješten je pored Vrbnika

ris Dujmović ne propušta naglasiti kako neprekidna borba za "mjesto pod suncem" na rastućem domaćem tržištu tjestenina daje motiv za trajna nastojanja unapređivanja rada ali i nastavak ulaganja u pogone iz kojih izlazi sve veći i šarolikiji asortiman proizvoda od sušenog ili pak smrznutog tijesta. - Naše poslovanje tako već godinama obilježavaju nemale investicije u modernizaciju strojeva i opreme.

Mariolininim "Krčkim šurlicama" kojima je nedavno udjeljeno veliko priznanje pravom korištenja markice "Izvorno hrvatsko" HGK je pridružio još nekoliko proizvoda. Oznaka "Hrvatska kvaliteta" tako sada krasi još tri proizvoda izašlih iz spomenute otočne tvrtke.

- Pravo isticanja te oznake stekli smo našim "običnim", crnim i zelenim rezancima - tjesteninom koja se izrađuje od prirodnih sirovina kombinacijom strojnog i ručnog rada, tehnologijom koja tim proizvodima daje jedinstven, domaći izgled ali i ukus, naglašava čelnik Marioline od kojeg smo doznali i kako su svi spomenuti proizvodi prisutni na policama sve šireg kruga trgovina i prodajnih lanaca diljem Lijepe naše. - Tjesteninama kojih u proizvodnom asortimanu sad imamo dvadesetak već neko vrijeme opskrbljujemo trgovačke tvrtke poput Kvarnera Punat, Trgovine Krk i Brodokomerca, uspješno surađujemo i sa riječkim Plodinama, Kauflandom i Konzumom ali i Sparom - velikim internacionalnim trgovačkim lancem, ponosno ističe Dujmović.

Upravo tjesteninu izrađenu u proizvodnom pogonu tvrtke spomenute krčke obitelji odnedavno na TV-u reklamira jedan od najprepoznatljivijih bivših James Bondova - irski glumac Pierce Brosnan koji je glavni lik propagandne kampanje nove ekskluzivne

Oznaka "Hrvatska kvaliteta" uz Mariolinine "Krčke šurlice" sada krasi još tri proizvoda iz te otočne tvrtke



Dujmović pred kartom Hrvatske na kojoj su označeni gradovi u kojima se prodaju Mariolinini proizvodi

linije proizvodne marke tog međunarodnog trgovačkog lanca.

## Dnevno "izbace" 800 kg tjestenine

- Spomenuti poslovni aranžman sa Sparom nam mnogo znači, ne samo zbog promocije već i zbog poslovne sigurnosti koju nam taj posao daje vezano uz naš budući rad i razvoj, naglašava Boris Dujmović. Direktor jedine krčke tvornice tjestenine pohvalio se kako su proizvodi te krčke tvrtke vrlo traženi na samo na sjevernojadranskom području gdje tjestenina, posebice ona domaća i "lokalno obojana" ima tradicionalno dobru prođu. Krčke šurlice su unatrag nekoliko godina postale prepoznate i tražene i u brojnim zagrebačkim restoranima, jednako kao što se pokazuje i da konzumenti iz svih većih hrvatskih gradova pokazuju sve veću naklonost našim proizvodima. Ovisno o narudžbama, iz pogona u kojemu radimo u stanju smo dnevno "izbaciti" i do 800 kg različite tjestenine. Uz pomoć samo jednog stroja danas proizvodimo i do 50 kg šurlica na sat. Za količinu koju takav stroj proizvede za sat ili dva petnaest je ljudi nekad, dok se tjestenina proizvodila ručno, moralo raditi cijeli dan, zaključuje direktor Boris Dujmović. ■■

## Interes i za ručnu proizvodnju

Razmišljao sam i još uvijek sanjam o tome da, nastojeći proizvesti originalnim domaćim krčkim šurlicama što vjerniji proizvod angažiramo žene koje bi svoje znanje i iskustvo usmjerile organiziranoj proizvodnji šurlica u kontroliranim higijensko-tehnološkim uvjetima našeg pogona. Ipak, unatoč interesu koji su nam za taj vid poslovanja svojevremeno iskazale brojne otočanke, domaćice iskusne u izradi tradicionalnog otočnog specijaliteta, razrada tog projekta pokazala je da je to teško izvesti i nažalost potpuno neisplativ projekt ukoliko se zadrži samo na ekonomskoj osnovi i ne dobije neki vid podrške šire zajednice. Interes čuvanja i unapređenja prave, ručne proizvodnje tog izvornog krčkog jela nismo odbacili, zaključio je Dujmović dodajući kako se nada da će jednog dana ipak sazrijeti uvjeti pretočenja tog projekta iz sna u stvarnost.

# Mjesto nesvakidašnje ljepote

Svako mjesto jednako je slavno kao njegovi stanovnici, a Volosko i na ovom polju dobro kotira – nekad je njegovim ulicama koračao mladi Andrija Mohorovičića, čija su znanstvena otkrića mjestu donijela svjetsku slavu, a danas u njima inspiraciju traže umjetnici poput maestra Ljube Kuntarića ili slikara Claudia Franka

## Europa u malom

Devetnaesto stoljeće bilo je vrijeme najsnažnijeg razvoja Voloskog i njegova uspona kao političkog, gospodarskog, pomorskog i trgovačkog središta, koje je sa sobom povlačilo i velik broj “došljaka” iz svih krajeva svijeta. Mnogi od njih odabrali su ovo mjesto za svoj stalni životni prostor, o čemu svjedoče “mnogojezične” pogrebne knjige – nađe se tu njemačkih prezimena kao što su Stanger ili Unterkofler, talijanskih kao što je Scarabello ili francuskih kao što je Erlain. Među slavnim osobama koje su preminule u Voloskom treba izdvojiti mađarskog premijera grofa Gyulu Andrásya (1823.-1890.), kojemu je na Villi Črnikovića podignuta i spomen-ploča. Nisu samo smrti bile značajne za vološčansku povijest, jer mnogim je Opatijcima i stanovnicima susjednih mjesta upravo Volosko bilo prva stanica na životnom putu. Naime, u prvoj polovici 20. stoljeća, sve do šezdesetih godina, u nekadašnjoj bolnici čiju je gradnju potaknula jedna od najbogatijih Vološčanki 19. stoljeća – udovica talijanskog grofa i kćer imućnog pomorskog kapetana Adelina Del Mestri – bilo je uređeno rodilište. Ista zgrada i danas je “na usluzi” djeci, samo što je svoju funkciju njihova donošenja na svijet zamijenila obrazovanjem – kao mala škola koju pohađaju đaci do trećeg razreda.

Napisao: Davor ŽIC  
Snimio: Petar FABJAN



S stoljećima oblikovano lomom valova o njegove obale i fujukom vjetra kroz njegove uske uličice i stepeništa, Volosko je prolazilo transformaciju od pretpostavljanog utočišta za odbjegli senjske uskoke, preko mirnog ribarskog mjestašca i sjedišta velikog kotara koje je obuhvaćalo čitavo područje današnje Liburnije s Kastavštinom, do modernog turističkog središta i gastronomske meke u kojoj na nekoliko koraka udaljenosti djeluju restorani kojima se “klanja” čitava hrvatska kulinarska javnost.

Tijekom svih svojih metamorfoza, Volosko je i dalje ostajalo jedinstven spoj misaono poticajne sredine koja je stvarala umove poput Mohorovičićeva ili Jeretova, ali i u jednakoj mjeri “šeretski” nastrojenog “cirkusantskog šatora” koji je udomio veličanstvene ideje poput svečanog otvaranja “šahte na sred svijeta” u glavnoj ulici ili festivala “palente na klapski način” održanog na raskršću pored konobe “Valle Losca”.

## Nastanak i korijeni

I sam naziv te konobe, “Valle Losca”, sugerira na ambivalentnost postojanja Voloskog – iako će njen vlasnik vjerojatno ustvrditi kako se radi o starom imenu za mjesto u kojem djeluje, takva tvrdnja još uvijek nije dobila i službeno potvrđeno utemeljenje. Naime, još uvijek nema jasne potvrde korijena iz kojeg Volosko vuče svoje današnje ime – teoriju o “uvali pod Učkom”, odnosno “Valle Osca” formirao je povjesničar Giovanni Kobler, međutim jednako su “živahni” i ostali “teoretski pravci” – jedni podržavaju priču da se mjesto nekad zvalo Javorike, a ime promijenilo nakon što su lopovi počeli iskrccavati ukradena goveda koja su kasnije vodili na klanu u (jednako prikladno nazvanu) Klanu, dok su drugi skloni ime mjesta povezivati sa slavenskim božanstvom Volosom...

Uz ime, povijesnim je velom obavijen i sam nastanak mjesta, koji se ne može s točnošću pripisati određenoj godini. Ono što se ipak zna jest da je prvi Vološčan koji je zapisan u povijesti nosio ime Roko Zavidić te da je u oporuci iz 1570. godine ostavio imanje oko

crkve Sv. Roka – koju je izgradio njegov djed Ivan Zavidić, jedan od slavnijih žitelja ranog Voloskog – rođakinji Uršuli.

## Slavno ime Viktora Cara Emina

Sredinom 19. stoljeća, u predjelu mjesta nazvanom Skradinj, smještenom ispod ateljea Claudia Franka, otvorena je i prva škola na ovom području, a toj talijanskoj mješovitog pučkoj školi, čiji su polaznici mogli stići do šestog razreda, od 1884. godine pa do kraja Prvog svjetskog rata “konkurenciju” je pravila i četverorazredna privatna ženska škola koju su vodile časne sestre. U takvom školskom sustavu na samom početku 20. stoljeća istaknulo se još jedno slavno ime – ono Viktora Cara Emina, učitelja i književnika sa snažnim “prototalijanskim” političkim angažmanom, koji je jedno vrijeme predavao i u Voloskom i 1901. godine osnovao hrvatsku školu Družbe Ćirila i Metoda.



*U svojoj punoj dužini obalno šetalište od Voloskog do Lovrana dovršeno je 1911. godine*

### Stoti rođendan obalnog šetališta

Uz dvije glavne vološačanske plaže – Črnikovicu na istočnom kraju mjesta i Lipovicu na zapadu, Volosko ima i brojne “divlje plažice” razasute uz obalni put, no lokalni će mještani najradije za svoje ljetno osvježanje izabrati mul ili vaterpolsku “pasarelu” u centru mjesta. Upravo na mulu počinje i lungomare, jedan od najprepoznatljivijih simbola Opatija i njene rivijere, koji se u dužini od preko 13 kilometara proteže od Voloskog do Lovrana. Prvi dio šetnice koju su voljeli kraljevi, carevi i ostala aristokratska gospoda koja je često boravila u Opatiji – onaj od Voloskog do Opatije – gradio se od 1885. do 1889. godine, a u svojoj punoj dužini obalno je šetalište dovršeno 1911. godine, što znači da ove godine ponosno slavi svoj stoti rođendan.

Oko te crkvice nastala je i jezgra kasnijeg mjesta Volosko, koje se danas prostire na relativno skromnom području ispod ulice Rikarda Katalinića Jeretova, i to od raskršća između Matulja i Preluka, pa do zavoja ispred današnje gradske vijećnice, gdje “službeno” počinje Opatija.

### Od “Le Mandrača” do “Skalinade”

Svako mjesto jednako je slavno kao njegovi stanovnici, a Volosko i na ovom polju dobro kotira – nekad su njegovim ulicama kamenčiće gurale cipele mladog Andrije Mohorovičića, čija su znanstvena otkrića mjestu donijela svjetsku slavu te nekoliko spomen-ploča i kiparskih djela, a danas u njima inspiraciju traže umjetnici poput maestra Ljube Kuntarića ili slikara Claudia Franka. Potonji u svojoj osobi najbolje spaja podvojeni karakter Voloskog – s jedne strane ozbiljan akademski slikar i utemeljitelj jedne od najpoznatijih umjetničkih likovnih kolonija, “Mandrača”, s druge strane veseljak sklon zabavi i društvu, koji je javnost zagolicao “nadnaravnim pothvatom” slikanja



*U Ulici A. Štangera ateljea ima slikar Claudio Frank*

### Preživio Arktik, stradao u lučici

Pomorsku tradiciju Vološačaka potvrđuje i činjenica da su upravo u vološačanskom kotaru za svoju ekspediciju na Sjeverni pol 1872. godine slavni istraživači Carl Weyprecht i Julius Payer odabrali čak tri člana – Opatijca Franu Letiša, Lovranca Vicka Palmića i Vološačaka Jakova Sučića. Potonjeg za Volosko veže tragična sudbina – rođen je u kući nedaleko luke, na kojoj je nedavno ploču postavljenu u njegovu čast otkrio austrijski veleposlanik Jan Kickert, a upravo u luci skončao je svoj život četrdesetak godina kasnije. Nakon što je, tražeći put ka Beringovu prolazu, proputovao čitavom dužinom europskog kontinenta i dvije godine proveo na “vječnom arktičkom ledu”, shrvao ga je upala pluća nakon spašavanja djevojčice iz hladnog zimskog morskog zagrljaja.



*U Voloskom djeluje maestro Ljubo Kuntarić*



*Crkva Sv. Ane podignuta je u drugom desetljeću 19. stoljeća*

### Zahvalni Svetom Roku

Volosko krasi čak dvije atraktivne sakralne građevine. Ona centralna, crkva Sv. Ane, podignuta je u drugom desetljeću 19. stoljeća na centralnoj poziciji u mjestu, smještenoj uz glavnu ulicu. Ipak, daleko dužu tradiciju bogoslužja ima crkva Sv. Roka koju je negdje u prvoj polovici 16. stoljeća izgradio Ivan Zavidić i koja je tijekom godina doživjela brojne arhitektonske promjene. Zanimljivo je spomenuti da je Sveti Rok zaštitnik od kuge i kolere, pa se gradnja sakralnih građevina s njegovim imenom vezuje uz epidemije ovih bolesti. Povjesničari su zabilježili četiri velike epidemije iz tog razdoblja – 1478., 1482., 1505. i 1511. godine - koje su pogađale istarsko područje, pa tako dr. Amir Muzur u jednom od svojih radova navodi mogućnost da je Volosko kao naselje i nastalo bijegom nekolicine obitelji iz područja zahvaćenog bolestima.

2000 umjetničkih djela tijekom jedne godine – one jubilarne 2000. - i čija vrata ateljea u glavnoj (može se reći i jedinjoj pravoj) vološačkoj ulici uvijek ostaju otvorena buci i životu koji dopire s druge strane ulaza...

Ulica, uokvirena malim i uskim terasama ugostiteljskih objekata, i jest glavni centar mjesta, njegova žila kucavica, koja prepoznaje razlike između “domaćih” i “furešta” – prvima će dobaciti neku sočnu uvredu praćenu tradicionalnim pozdravom “ča je” ili “kade si, čo” i platiti “pijaču”, drugima će pokazati put prema kojoj od vološačkih znamenitosti. Osim prema dijalektima, dvije se skupine razlikuju i prema “stožerima” – dok će domaćini teško napustiti udobnosti terasa lokalnih oštarija kao što su “Surf” ili “Jorgo”, posjetitelji će svoje mjesto tražiti u kojem od gastronomskih bisera kojima Volosko obiluje: od “Le Mandrača” ekscentričnog kulinarskog umjetnika Deniza Zembe do “Plavog podruma” jedne od najpoznatijih hrvatskih somelijerki Danijele Kramarić samo su tri koraka (unutar kojih su se smjestili pizzerija Moho i bar “Kon-Tiki”), a nešto duža šetnja otkriva i konobu “Tramerka” specijaliziranu za riblje specijalitete, restoran



*Bista Andrije Štangera, gradonačelnika Voloskog na prijelazu stoljeća*

Još uvijek nema jasne potvrde korijena iz kojeg Volosko vuče svoje današnje ime – teoriju o “uvali pod Učkom”, odnosno “Valle Osca” formirao je povjesničar Giovanni Kobler, međutim jednako su aktualne i ostale teorije – jedni podržavaju priču da se mjesto nekad zvalo Javorike, dok su drugi skloni ime mjesta povezivati sa slavenskim božanstvom Volosom...



Na nekoliko koraka udaljenosti djeluju restorani kojima se "klanja" čitava hrvatska kulinarska javnost



Glavna vološčanska ulica



Mandrać



Iako je Volosko nakon tridesetih godina prošlog stoljeća izgubilo čak i status mjesta te u administrativnoj podjeli postalo tek jednim opatijskim kvartom, njegov duh i autonomnost preživjele su, a krvotok vološčanskih žila kucavica – ulica i stepeništa – pulsira život

Početakom 19. stoljeća malo Volosko postaje središte velikog kotara, nastalog spajanjem Lovranskog i Kastavskog kotara, čija se jurisdikcija protezala sve od Kozine pa do Plomina



Ekscentrični kulinarski umjetnik Deniz Zembo

"Mili" poznat po fantastičnom pogledu na lučicu i zaljev, "lvku" sa svojom stoljetnom poviješću ili "prehrambeni klasik" – "Amforu" Josipa Taribe. Gastronomsko-administrativne granice mjesta zatvaraju restoran "Evergreen" na zapadnom ulazu u mjesto, pizzerija i nekadašnja diskoteka "051" na istočnom izlazu te mala krčma "Skalinada" na sjeveru – bivše okupljalište rockera, punkera, darkera i šišmiša danas je šareno uređeni kutak za relaksaciju, pouzdanog menija i nepouzdanog radnog vremena.

#### Vrijeme uzleta

Krvotok tih vološčanskih žila kucavica – ulica i stepeništa – neumoljivo vodi prema "kardiovaskularnom" središtu, ili, nešto poetičnije rečeno, srcu mjesta i ujedno njegovom najstarijem dijelu. To je luka, odnosno "mandrač" iznad kojeg su nekad stajala spremišta za robu i staje, a danas je okružuju ugostiteljski objekti i kuće za odmor.

Upravo iz luke krenuo je vološčanski "prodor u svijet" – na krilima snažnog uspona brodograđevne industrije koja je samo jedne godine, 1847., porinula čak četiri broda stvarana je i pomorska tradicija mjesta. Sredinom 19. stoljeća svjetskim morima plovilo je trinast brodova izgrađenih u Voloskom, a sve više mještana zarađivalo je pomorski "kruh sa sedam kora". Politička i financijska moć uvijek stižu u paru, pa je tako i gospodarski uzlet Voloskog bio potpomognut njegovim "političkim" značajem – od 1827. godine u tom je malom mjestu smješteno središte ve-

likog kotara, nastalog spajanjem Lovranskog i Kastavskog kotara, čija se jurisdikcija protezala sve od Kozine pa do Plomina.

U drugoj polovici 19. stoljeća Volosko se politički podijelilo na domaće stanovništvo i doseljeni kadar, uglavnom Talijane, zbog kojih je talijanaštvo uhvatilo korijena u lokalnoj politici. Međutim, čini se da se klatno okrenulo na stranu domaćeg stanovništva izborom Andrije Stangera za gradonačelnika 1895. godine. Za vrijeme ovog omiljenog gradonačelnika, čija je upravna vladavina trajala 23 godine, uveden je hrvatski jezik u općinske službe, osnovana je Komunalna realna gimnazija, a promijenjeno je i kotarsko središte – ono je bilo smješteno u zgradi na dnu ceste koja se od Tošine spustila u centar mjesta sve do 1903. godine, kada je premješteno u današnju zgradu Općinskog suda Opatija koju je izgradio slavni arhitekt Karl Seidl. Godinu dana kasnije otvoreno je i društveno središte mjesta – Narodni dom Liburnija, u kojem je i danas smješten mjesni odbor te niz sportskih i kulturnih udruga, a 1908. godine puštena je u promet i tramvajska pruga koja je povezivala Matulje, Opatiju i Lovran preko Voloskog. Pruga je do 1933. godine, kada je tramvajska linija ukinuta, vodila glavnom vološčanskom ulicom, onoj koja danas nosi ime upravo Andrije Stangera.

#### Kade si, čo

Nakon Štangerova vremena, moć Voloskog sve je više počela slabiti. Stješnjeno između brzo razvijajućih gradova Opatije i Rijeke, Volosko je izgubilo i brodograditeljski, i turistički, i gospodarski, i politički primat. Formalnom "točkom na i" toga pada smatra se 1931. godina kada je Općina Opatija zamijenila dotadašnji naziv "Volosko-Opatija".

Međutim, iako je Volosko nakon te godine izgubilo čak i status mjesta i u administrativnoj podjeli postalo tek jednim opatijskim kvartom, njegov duh i autonomnost preživjele su – na ulicama kojima su kamenčice udarale cipele mladog Andrije Mohorovičića, na terasama lokalnih oštarija na kojima se glasno podravlja s "kade si, čo", na tribinama sportskih susreta gdje se zdušno navija za vološčanske vaterpolske ili jedriličarske šampione... ■■■



#### Radio Rijeka krenuo iz Voloskog

"Ovdje Radio Rijeka", prvi puta se u eteru čulo upravo iz Voloskog, iz kućice ispod velikog raskršća čiji putevi vode od Opatije do Rijeke i od Tošine prema Voloskom. Najpopularniji riječki radio s emitiranjem je krenuo 16. rujna 1945. godine kao jedina radio stanica na oslobođenom teritoriju Istre i Hrvatskog primorja. Dvojezični program – na hrvatskom i talijanskom jeziku – vodile su Barbarina Ožegović-Kosić te Ida Modica-Milković, a program se iz Voloskog emitirao u tri termina; ujutro od 7 do 8 sati, poslijepodne od 12 do 13,30 sati te navečer od 17 do 18,30 sati. Već krajem iste godine Radio Rijeka preselio se na Kozalu, ali u povijesti institucije stare 66 godina ostalo je zapisano da je njena početna stanica bilo – Volosko.



Proslavio zavičaj – bista Andrije Mohorovičića

# Brojna manjinska zajednica želi dijalog a ne geto

## Dan albanske zastave

Programi Zajednice Albanaca PGŽ temelje na organizacijama akademija, javnih tribina i promocija knjiga na koje pozivaju eminentne intelektualce, i to ne samo one albanskog podrijetla. Osim obilježavanja dva važna nacionalna datuma, Dana albanske zastave koji se obilježava 28. studenog i Dana neovisnosti Kosova koji se obilježava 17. veljače, Zajednica Albanaca Primorsko-goranske županije organizirala je i Dane albanske kulture na kojima su gostovali albanski intelektualci poput Adema Demaćija, Martina Berishaja, Muhameta Mala, Azema Vllasija, Qemajla Morina, Don Shanija, Antona Berishe i Nahija Mesimija.

- Jedna smo od brojnih manjinskih zajednica i u ovakvim slučajevima izuzetno nam puno znači podrška lokalne zajednice, Grada Rijeke i Primorsko-goranske županije. Njihova financijska podrška nam ne nedostaje, no mi se ne želimo getoizirati već želimo što više otvoriti prema vani. Naš je cilj uspostava dijaloga s većinskom kulturom koji će biti konstantan. Mi uvelike surađujemo s drugim albanskim zajednicama u državi, najčešće sa zajednicama u Zagrebu i Istri i pritom vidimo kako ih njihove lokalne zajednice uvažavaju kao manjinu, njihovim nazočnošću na aktivnostima to i potvrđuju da cijene i prate njihov rad – kaže Shahini.

Danas u Rijeci, prema procjeni predsjednice Zajednice Albanaca Primorsko-goranske županije Ermine Lekaj Prljaskaj živi oko 2.000 stanovnika albanske nacionalnosti. U cijeloj Primorsko-goranskoj županiji taj se broj kreće preko 4.000 Albanaca

Dan albanske zastave Zajednica Albanaca obilježava 28. studenog



Nastava na albanskom jeziku u OŠ Nikola Tesla - jedino mjesto gdje riječki učenici albanske nacionalnosti uče o svom jeziku

Napisala: Barbara ČALUŠIĆ  
Snimio: Petar FABIJAN

Stoljetna povezanost i obostranih migracija te niti jedno neprijateljsko razdoblje; uvijek puno rada, a potom i pomaganja državi koja je postala njihov drugi dom, bilo da je riječ o darovanju plodova tog istog rada, ali i aktivnom sudjelovanju u stvaranju njihove druge domovine - najčešće su riječi kojima će svoj odnos prema Hrvatskoj sažeti Albanci koji danas ovdje žive.

Jedna od brojnih nacionalnih manjina u Hrvatskoj, stoljećima je u našim krajevima pronalazila svoj drugi dom, ponekad i mir koji im je u matičnoj domovini bio uskraćen. Hrvatsku su u prvom redu prepoznali kao idealno mjesto na kojem će razvijati svoje specifične obrte i

od njih živjeti. Albanci će sebe također opisati kao poštene, radišne, ali i ponosne. Danu riječ neće pogaziti jer je obećanje, "besa", za njih zakon koji nikad ne krše.

### Migracije prema hrvatskim krajevima

Albanci su u Hrvatsku došli u nekoliko razdoblja. Dio je došao u hrvatske krajeve još za doba mletačke vlasti, jer su dijelovi Hrvatske i Albanije bili pod vlašću Mletačke Republike. Tako su unutarnjim migracijama došle i albanske obitelji, od kojih se veliki broj pohrvatio tijekom stoljeća. Drugo značajno razdoblje je bilo doba turskih osvajanja, kada su katolički Albanci protjerivani pred turskim osvajačima na zapad. U tom su razdoblju u Hrvatsku došli i Arbanasi koji danas žive na zadarskom području. Zmajević je bio nadbiskup kao suradnik pape Klementa XII Albani koji je bio



Dok se prije pedeset godina u albanskim obiteljima stavlja naglasak na obrtništvo, danas roditelji nastoje da se njihova djeca školuju i rade ono što vole



Ermina Lekaj Prljaskaj i Suada Shahini

porijeklom iz Albanije. Isti nakon beatifikacije uzima prezime Klement iz svoga plemena, a dodaje Albani kako bi istaknuo da je iz Albanije. Nadbiskup Zmajević bio je, tvrde Albanci, produžena ruka Pape, doselio se u Arbanase kako se ne bi gubila vjera i vršila asimilacija od strane otomanskog carstva. Slijedi razdoblje kada su za oslobodilačkih ratova od Turaka na oslobođena područja u Hrvatsku došle kršćanske albanske obitelji Klementi u Bogdanovce i Hrtkovce dok su za vrijeme dviju Jugoslavija Albanci dolazili u Hrvatsku iz gospodarskih i političkih razloga, osobito nakon 1945. godine.

Doseljeni Albanci su bili najviše sa područja Kosova i Makedonije. Upravo ovaj posljednji val, najznačajniji je i za Primorsko-goransku županiju koja je uz Grad Zagreb i Istarsku županiju, područje s najvećim brojem stanovnika albanskog podrijetla.

### Velik doprinos Domovinskom ratu

Albanci su na brojne načine dali doprinos u stvaranju Hrvatske, počevši od referenduma za neovisnost Hrvatske za kojeg kažu da je njihovo "za" bilo stopostotno. Velik doprinos daju i u Domovinskom ratu, kako s dobrovoljcima na prvoj liniji bojišnice te s generalima Rahimom Ademijem te Agimom Čekuom, ali i mnogim drugima. Domovinski rat podpirali su materijalno i financijski, a kao što je poznato pekari albanskog podrijetla kruhom su opskrbljivali hrvatsku vojsku.

Danas u Rijeci, prema procjeni predsjednice Zajednice Albanaca Primorsko-goranske županije Ermine Lekaj Prljaskaj živi oko 2.000 stanovnika albanske nacionalnosti. U cijeloj Primorsko-goranskoj županiji taj se broj kreće preko 4.000 Albanaca. Doduše na taj broj upućuju statistike, a kako kaže Suada Shahini, predsjednica Vijeća albanske nacionalne manjine u Gradu Rijeci, to je broj Albanaca koje i ona osobno poznaje, a uvjeren je da ne poznaje baš sve.

Intenzivno razdoblje njihovog naseljavanja u





Prve obitelji u ove krajeve dolaze neposredno nakon Drugog svjetskog rata, najviše s Kosova

Primorje bile su, prema riječima Shahini i Lekaj Prljaskaj, šezdesete i sedamdesete godine prošlog stoljeća.

#### Prvi započeli s vođenjem vlastitih obrta

Najveći broj Albanaca u ove krajeve doselio se s Kosova, no tu su i Albanci iz Albanije, Makedonije i Crne Gore.

- Prve obitelji u ove krajeve dolaze neposredno nakon Drugog svjetskog rata. To su uglavnom bile ekonomsko-političke migracije. Albanci su u to vrijeme bili praktički prvi obrtnici u razdoblju iza Drugog svjetskog rata i kao takvi značajno su doprinjeli razvoju određenih gospodarskih grana, poput turizma. Albanske obitelji ovdje su uložile obiteljska bogatstva u razvoj svojih obiteljskih poslova, koje su ujedno razvojem obrtništva dobile i gospodarski značaj – govori Ermina Lekaj Prljaskaj.

Tradicionalno, Albanci se bave zlatarstvom, filigranstvom, pekarstvom i ugostiteljstvom. U Rijeci je jedan dio Albanaca profilirao svoje obiteljske poslove kroz tradiciju najboljih optičarskih i urarskih radnji, a Albanci su poznati i kao građevinari. U kontekstu bivše države koja nije, najblaže rečeno, poticala privatni biznis, Albanci su postali vodeća struja i preteča u razvoju malog obrtništva.

- To je točno. Albanci su u to vrijeme praktički bili prvi koji su započeli s vođenjem vlastitih obrta. Primjerice, u Prizrenu je u vrijeme socijalizma postojala filigranarska zadruga koja je uvijek bila poluprivatna, a poznato vam je da u to vrijeme zadruge gotovo nikako nisu mogle

biti privatne – kaže Ermina Lekaj Prljaskaj.

#### Školovanje napokon postalo dostupno

Međutim, ono što se prije pola stoljeća smatralo avangardom, u današnjem svijetu velikih korporacija sve više postaje anakronizam. I Lekaj Prljaskaj i Shahini, upozoravaju na problem s kojim se danas susreću mnogi mladi Albanci, a to je da ih se još uvijek promatra samo kao obrtnike, što je percepcija koja, prema njihovom mišljenju, uopće ne odgovara stvarnosti.

- Istina je da se prije pedeset godina u našim obiteljima stavlja veliki naglasak na obrtništvo. No, danas naši roditelji nastoje da se mi kao njihova djeca školujemo i da širim dijapazon znanja. Danas vlada stav – školuj se, radi ono što voliš i što te zanima, a ako ne uspije, uvijek imaš obiteljski posao kojeg možeš nastaviti – kaže Shahini.

Ona to objašnjava i činjenicom da je dolaskom u krajeve s gradovima poput Rijeke koji imaju razvijeno školstvo i mrežu sveučilišta, Albancima školovanje postalo onakvo kakvo bi trebalo biti u svim zemljama koje drže do svog razvoja – dostupno.

- Kako je Kosovo tek 1971. dobilo svoj univerzitet, školovanje je za mnoge bilo skupo i nemoguće. Dijete je trebalo poslati u Ljubljanu, Zagreb, Rijeku ili u neki drugi grad bivše države, a to si nije mogao svatko priuštiti. Danas, većina naših mladih ima priliku školovati se i školuje se – kaže Lekaj Prljaskaj, inače diplomirana pravica. Shahini koja i sama iz-

vanredno studira na Pravnom fakultetu kojeg je upisao i njezin sin dodaje:

- Naša djeca danas imaju pravo slobodnog izbora i trebaju se školovati. Barem što se nas tiče, mi ih moramo poticati u tome, a i kroz moj primjer ukazivati im da nikada nije kasno za obrazovanje. Čak štoviše, danas je neminovno potrebno cjeloživotno obrazovanje, to je investiranje u sebe – smatra Shahini.

#### Jesmo patrijahalni, ali žena je glavna

Albanci u Rijeci danas su, po svemu sudeći, daleko od percepcije većinske kulture koja još uvijek ponekad prevladava. Sve su obrazovaniji, poznaju svoja prava i svjesni koliko sa svojim obrtima doprinose lokalnim i državnim proračunima. Naše sugovornice iz svog iskustva govore o predrasudama koje vladaju kad se o Albancima radi. Jedna od njih je odnos prema ženama što, tvrde Lekaj i Shahini, nema veze sa stvarnom situacijom u albanskim obiteljima gdje je, kako kažu, majka stup, predsjednica "obiteljske vlade", a otac tek ministar vanjskih poslova.

- Jesmo patrijahalni, no žena kod nas uvijek ima svoje važno mjesto. Uostalom, tako je oduvijek, pa prisjetite se samo kraljice Teute – govori Lekaj Prljaskaj.

Bez obzira na emancipaciju, Albanci ne gube svijest o važnosti očuvanja svog identiteta kojeg nastoje sačuvati na brojne načine. Jedan od njih je i nastava na albanskom jeziku na kojoj riječki učenici albanske nacionalnosti uče o jeziku, povijesti i kulturi zemlje iz koje su došli



Čak i u kontekstu bivše države koja nije poticala privatni biznis, Albanci su postali vodeća struja i preteča u razvoju malog obrtništva

njihovi roditelji i djedovi. Nastava se odvija u riječkoj Osnovnoj školi "Nikola Tesla", a tijekom je četvrta godina provođenja tog programa. U Zajednici Albanaca razmišljaju kako ovakve programe protegnuti i na srednjoškolsku populaciju, a u tijeku je organiziranje istog programa u Osnovnoj školi "Matulji".

- Neprestano radimo na tome da sačuvamo svoj identitet i tradiciju. Naš je cilj integracija, ali ne i asimilacija. Naši programi odavno su izašli iz okvira oblačenja u narodne nošnje – ističe Shahini.

#### Albanci zaslužuju zastupnika u Saboru

Planovi Zajednice Albanaca Primorsko-goranske županije za budućnost su veliki. Dio

#### Upitan opstanak zlatarskih obrta

Suada Shahini, predsjednica Vijeća albanske nacionalne manjine u Gradu Rijeci, zabrinuta je za tradicionalne obrte Albanaca:

- Tzv. porez na luksuz znatno je naštetio zlatarima kojima u ovom slučaju visina ukupno oporezive robe iznosi 57 posto. To je enormno puno u odnosu na druge jer zlatari su uvijek prva meta, ili financijskih službi, ili kriminalaca te nema te zlatarske radnje koja barem jednom nije opljačkana, a da nikad nisu pronađeni počinitelji. Zanimljivo je pritom da su u obilasku državnog inspektorata uvijek pronađene osnovane ili neosnovane nepravilnosti koje su uvijek praćene s visokim novčanim kaznama što u konačnici rezultira nepodnošljivom situacijom za opstanak zlatarskih obrta koji imaju dugu tradiciju na ovom području.

Nažalost, nastavlja Shahini, svjedoci smo da se svakodnevno zlatarske radnje zatvaraju, a bojimo se da će takav negativni trend biti još izraženiji u ovo vrijeme globalne gospodarske krize. Zlatarstvo i filigranstvo, obrti koji kod nas imaju tradiciju dugu sedam stoljeća, mogli bi na taj način nestati, a obrtnici koji su cijeli život i obiteljsku imovinu uložili u svoje poslove kojima su prehranjivali svoje obitelji, sada su prinuđeni okrenuti se nekom novom, komercijalnijem poslu kako bi preživjeli i ne bi postali socijalni slučajevi.

Tradicionalno, Albanci se bave zlatarstvom, filigranstvom, pekarstvom i ugostiteljstvom. U Rijeci je jedan dio Albanaca profilirao svoje obiteljske poslove kroz tradiciju najboljih optičarskih i urarskih radnji, a Albanci su poznati i kao građevinari



Najmlađi u tradicionalnoj nošnji

njih obuhvaća i rješavanje nekih dugogodišnjih problema vezanih uz položaj Albanaca u Hrvatskoj. Priznanje Albancima u Hrvatskoj, kako kažu naše sugovornice, bilo bi imati svog saborskog zastupnika. Lekaj-Prljaskaj to objašnjava na način da Albanci žele i zaslužuju svog zastupnika u Saboru koji će upozoravati na neke od tipičnih problema albanske manjine u Hrvatskoj. Jedan od problema je diskriminacija kod zapošljavanja u javnom sektoru, a tu su i poteškoće kod stjecanja državljanstva. Naime, kako kaže Shahini dio Albanaca koji godinama žive u Hrvatskoj još uvijek nemaju hrvatsko državljanstvo.

- Ima Albanaca koji u Hrvatskoj žive desetljećima, još od bivše države, međutim, nemaju državljanstvo. Uvijek im nedostaje onaj jedan papir pa imate situacije u kojima su djeca odavno dobila hrvatsko državljanstvo, ali djed ga još uvijek nije dobio iako je ovdje

praktički stariji. Takvih Albanaca na ovom području ima barem stotinjak, a oni kao takvi ne mogu ostvariti svoja osnovna građanska prava i svake godine moraju tražiti dozvolu za boravak. To je u konačnici nepotrebno izdvajanje velikih financijskih sredstava. Tu su i materijalni problemi s kojima se Albanci susreću kod primjene novih zakona i propisa. Jedan od njih je PDV i porez na luksuz – upozorava Lekaj Prljaskaj za kojeg tvrdi da je ozbiljno naštetio Albancima obrtnicima.

- Ostaje nam nada da će relevantne institucije reagirati na situaciju i pomoći u iznalaženju rješenja za probleme koji pogađaju direktno albansku nacionalnu manjinu, pomoći u očuvanju starih zanata i poticati njihov opstanak, učinkovitije rješavati problem državljanstva i zapošljavanja manjina. To je u interesu svih nas, a pogotovo sad pred ulaskom u Europsku uniju – zaključuje Shahini. ■■



Jutarnje čakule - Klenovarski ribari inače imaju i boćarski klub, lijepu kućicu, natkriven jog gdje se sastaju i druže



Spomenik ribaru postavljen povodom obilježavanja 1000 godina ribarstva na istočnoj obali Jadrana, a izrađen na sliku i priliku Nikice Cvitkovića

Susret s ribarima u Klenovici, nekada najribarskijem mjestu Hrvatskog primorja, uoči izgradnje ribarske luke koja će zasigurno u ovaj kraj nedaleko Novog Vinodolskog donijeti novu živost

Napisao: Zdravko KLEVA  
Snimio: Petar FABIJAN

Mirno, sunčano jutro u Klenovici. Jučer je prognoza bila da će jako jugo pa su sve brodice radi toga privezane, ribarski alati spremjeni. Nitko se ne vraća s mora, nitko nije spustio mreže, parangale, vrše.

Takvo subotnje jutro stanovnici Klenovice obično iskoriste skočiti do Novog, Crikvenice ili Rijeke pribaviti potrebno, jer u mjestu nakon turističke sezone ostane raditi jedna trgovina. Za dnevne potrebe dovoljna, kažu, za nešto više mora se u grad. Klenovare, ta činjenica puno ne smeta. Klenovica je tiho mirno primorsko mjesto, smješteno u uvali duboko spuštеноj ispod magistrale, udaljeno desetak kilometara južno od Novog Vinodolskog. U njoj živi četiri stotine stanovnika. Kuće su im, dole bliže moru, na temeljima koje su im ukopali preci. Povrh njihovih kuća su novoizgrađene kuće za odmor, moderni apartmani, tu je i jedan kamp.

Danas se ovdje živi od iznajmljivanja 200 turističkih postelja, malog ribolova, i dobrih

mirovina stečenih uspješnim privrednim ribolovom, po čemu će Klenovari ostati zapisani u povijesti ribolova u Hrvatskom primorju.

Klenovari i Klenovarke su staloženi a istodobno živahni ljudi. Zračne dobrom voljom i vedrinom a nisu bučni, nametljivi. Za stanovništvo Klenovice karakteristično je da govore "ikavsku štokavštinu" i u tom su smislu prava oaza i izuzetak od ostalih stanovnika čakavaca koji ih okružuju.

#### Acer campestre, klen, Klenovca

U Klenovici raste stablo klen, lat. *Acer campestre*. Po tom je stablu Klenovica dobila ime. Prema nekim predajama s Istoka, ta vrsta javora ima čudotvornu moć, i pospješuje rađanje kod žena, koje imaju s time problema. Stablo mora biti razgranato i s granom falusnog izgleda, simbola plodnosti. Nerotkinja, žena koja bi sjedila ispod njega, ubrzo bi uspješno zatrudnjela i rodila.

Klenovicu su među prvima u 16. stoljeću naselili Ličani iz sela Švice pokraj Otočca. Kao njezini starosjedioci spominju se obitelji Cvitkovići i Butkovići, poslije Komadine i Kalanji. U dvadeset obitelji s prezimenom Cvitković početkom prošlog stoljeća rađalo se po sedmoro-osmoro djece. Znalo je biti i preko dvije stotine Cvitkovića. Jesu li tome demografskom bumu pridonijela stabla klena u Klenovici ostaje zagonetka.

Na obali koja se službeno zove Ribarska, u prvom sam dvorištu upitao jednog Klenovara zna li gdje je ovdje negdje kuća gospodina Cvitkovića? Odgovorio mi: Ja sam Cvitković a koji vama treba? Nikica, ribar. Četvrto dvorište odavde - i pokazao mi rukom.

#### Ribolov u Klenovici - nužda i ljubav

Mnogi su se mladi Klenovari nakon osnovne škole ukrcavali na ribarske brodice da bi zaradili kruh. I Nikica Cvitković, za kojeg kažu da je najstariji klenovarski ribar, sa 12 se godina otisnuo u profesionalni ribolov. Nije on najstariji, objašnjava: Možda sam najstariji po ribarskom stažu, a po godinama stariji od mene su Zdenko, Edo, Mladen i Vinko - svi naravno Cvitković. Bila je 1949. godina, nastavlja domaćin nalijevajući nam piće, tek što smo sjeli i na terasu njegove kuće, s koje se pogled prostire more sve do obala Krka.

- Bilo nas je devetero u kući i ja sam tada iz osnovne škole otišao u ovdášnju ribarsku zadrugu "Udamik", ribariti. Ja sam to volio, a bila je i nužda. Tri brata i sestra su otišli u školu, a otac i nas dvojica braće u zadrugu, ribariti. S ribom se, bez da će trepnuti, moglo tada zaraditi, pristojno živjeti, pomoći braći i sestri da završe školu. Cijeli svoj radni vijek bio sam svičar, onaj koji je na manjoj barci sa svičama i privlači jato ribe pod svjetlo. Bilo je teško ali sve bi ponovio opet, sad bih potpisao.

Razgovorljivi domaćin, očvrsnuo od veslanja, dizanja mreža prepunih ribe na ruke, zrači energijom kakvu imaju ljudi od mora. Iako je od 1987. godine u mirovini ništa se bitno u njegovom životu nije promijenilo, osim što je sada registriran kao mali ribar i ima pravo ribariti s nekoliko mreža "prostica" i par vrša. Kuću mu od mora dijeli 9 koraka, na moru je kada mu god to vrijeme dopusti. Sa supru-

Ribarstvo  
između  
sjećanja i  
sadašnjosti



Ostima po kostima



Tunera, simbol ribarstva iščezao nakon Drugog svjetskog rata



Nikica Cvitković na svojoj "Đurdi"



...a "prava" Đurđa - u kuhinji

gom Đurdom provodi svoje umirovljeničke dane, oko njih su sinovi, nevjeste i unuke.

#### Danas živi i plovi s Đurdom

Mreže baca na tvrdo dno, dole prema Senju, tamo su dobre pošte. Ulovi se nešto, samo hobotnica nema. A lov mrkača, kako kaže, najdraži mu je i to mu je specijalnost. - Gušt mi je lov s ostima - i otkriva svoju originalnu tehniku tog lova. - Naravno, mora biti bonaca. Ja se onda popnem na "Đurđu" - šeretski se osmjehuje na svoju igru riječi, a govori o svojoj četrdesetak godina staroj i šest metara dugačkoj pasari, koju je nazvao imenom supruge.

- Stanem na provu i vežem se konopom oko struka čiji su krajevi vezani za ručku timuna. Potežem konop lijevom ili desnom rukom i tako upravljam barkom.

A vesla? - Nema vesala. Motor vozi. To je Hatz, 10 konja, dizel na zračno hlađenje. Ide on polako. - I kada vidite ribu? - pitam očekujući neočekivano od sedamdesetpetogodišnjaka.

- Gađam iz pokreta. - I pogodite? - Pogodim. Ja sam tako počeo još prije dvadeset godina. Nije nikoga bilo da vozi, djeca su bila mala, a čamac težak. I ostali ribari u Klenovici love mrežama i sada idu na lignje no i njih više nema kao nekada. Već drugu godinu je loše, inače ranije svaku večer bi se ovdje na obalu znalo iskrcati 100 kilograma liganja. Bilo bi 10-12 barki po četiri, pet kila svaka, i evo ti sto kila.

#### Tunere podsjetnik na davne dane

Na dva mjesta, gdje su i nekad stajale, kod ribarske kolibe i na Školjiću, postavljene su tunere. Simboli su to ribarstva, kojim se Klenovari bave više od dva stoljeća. Najzaslužniji Klenovar za njihovo postavljanje je Marijan Kalanj. Prvi vlasnik klenovičke tunere bio je iz Senja. Kasnije ih je preuzeo Petar Kalanj, a nakon njega vlasnici su bili Stipina i Nikolica Cvitković. Poslije Drugoga svjetskog rata postupno nestaju tunere u Primorju, jer se masovno pojavljuju tunolovci s kružnim mrežama.

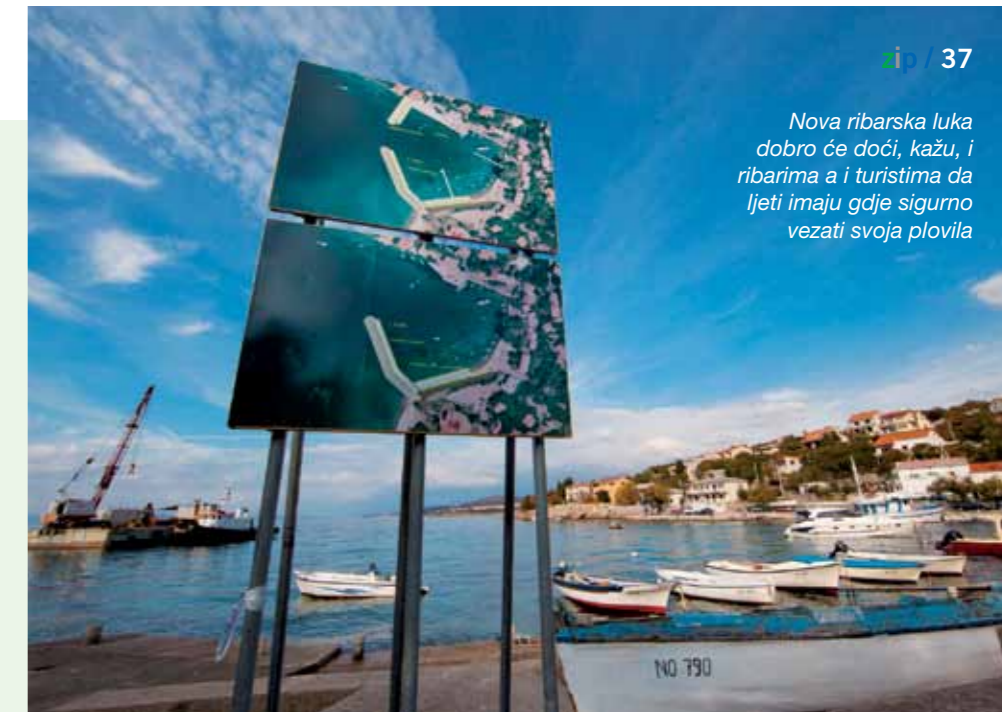
- Šta bismo mi tu tuna lovili!, vrteći glavom pohvalit će se Nikica Cvitković a Edo Cvitković koji nam se pridružio i sjeo za stol nastavlja: - Tu je bila naša mreža i mi smo tu lovili, ispred Klenovice. Svako jutro smo od 5 sati pa do noći, do devet bili na tuneri na straži. Mijenjali smo se svaka dva sata. Danas tuna više nema. Tunere su suvenir, turistička atrakcija. - Nema više ni papalina, ni skuše; svega je puno, puno manje u moru, sjetno će Nikica. Ribolov smo uništili sami ovim velikim svjetlima. Puno je ribara i velike su to mreže. Mi smo počeli raditi s mrežom dugom 150 metara i 60 metara visokom, a sada oni imaju mreže duge po 1000 metara i 150, 200 metara visoke. Onda svjetla, jedan brod ima 50.000 svijeća, to i ne smije imati. Mi smo imali tri svičarice po 2000 svijeća.

- Došao je na nas patrolni brod i pištoljom, ubacuje se Edo u razgovor s događajem iz sredine prošlog stoljeća... gasi svjetlo, više ovaj sa patrolnog broda i mor'o si gasiti. Mi smo mogli samo 22 dana loviti. Četiri dana prije uštapa i četiri dana poslije uštapa, a prvi i drugi mjesec smo stalno bili kući. Mjesec dana godišnji, mjesec dana brod bi u remont i mjesec dana smo radili mrežu, nije se lovilo. Prije pedeset godina, počinje ribarsko prigovarjanje, ovdje iz Klenovice bilo je njih par sa dvije male mrežice, a sada u more pada 10.000 metara mreža. Sada je sigurno ovdje u ovom kanalu u moru, neću preći ali 10.000 vrša za škampe, rezolutno će Nikica. I zato on, škamp, ne može narasti. Evo u Klenovici ih je četvoro koji love škampa u vrše. Svaki more kalati 300 komada. Toga se nabere od Crikvenice do Opatije.

#### Iz vremena trinaeste plaće

Klenovarski ribari danas uz više-manje sportsko ribarenje igraju boće i sviraju tambure u svom tamburaškom sastavu. Deset njih spremno je u svakom trenutku zasvirati na slavljinama, raznim prigodama i izvan Klenovice. Imaju i boćarski klub, lijepu kućicu, natkriven jog i tu se sastaju i družu. Komentiraju novosti u mjestu, izgradnju ribarske luke. Dobro će to doći i ribarima kažu a i turistima da ljeti imaju gdje sigurno vezati svoje čamce, glisere. Već sad, govori se, ljudi kupuju brojeve i mjesta u budućoj luci.

U zimskim danima uz jog navru sjećanja na dane provedene u zadruzi, na malim brodovima "Lidiji", "Jabalancu", "Iverak" se jedan zvao. Potom su s dva broda, svaki sa po devet Klenovara, ušli u poduzeće Riba-Rijeka i zasnovali radni odnos. - Dvadeset i dva dana bili bi na moru, daleko od kuća. Lovili smo na



Nova ribarska luka dobro će doći, kažu, i ribarima a i turistima da ljeti imaju gdje sigurno vezati svoja plovila



Ribolov smo uništili velikim svjetlima - Nikica i Edo Cvitković



U Klenovici je 50 posto šanse da naletite na Cvitkoviće ili Butkoviće

tone i tone ribe. Morali smo je nekada i baciti u more. Ne moreš, govori Nikica Cvitković, uhvatiš je puno i nemaš kud s njom, nismo imali ni leda, ni ništa. Edo dodaje: S brodom "Osorčica" znali bi uhvatiti po dvadeset hiljada kila. Onda ti to ne moreš u sanduke metati, nego smo je slagali po krmi broda. Znalo je biti po metar i pol ribe na krmi i poljevali bi je vodom i vozili za tvornicu. Bilo je dobro, nastavit će Nikica, bilo je posla, ribe, imali smo novaca. Riba Rijeka nam je davala 13-tu plaću. Ja sama birao deset godina najboljeg ulova i po tome mi se izračunala penzija. Dobro smo lovili i to nam je podiglo plaće, objašnjava Edo odakle im dobre penzije, po nekoliko tisuća kuna. Spominje i imena Klenovara, članova posade s drugog broda, koji također uživaju lijepe mirovine i Nikicu podsjeća:

- Mi smo, sjećaš li se, znali davati svoju ribu na njihov brod. Deset tona smo znali uloviti pa bi prekrcavali njima, i brojalo bi im se kao njihov ulov. Nikica će mu na to:

- A budi pošten i reci da su oni bili više dana na moru nego mi.

- Ali uvijek su manje lovili.

- A jebat ga Edo sad.

Mi smo vam bili u ono vrijeme sedamdesetih godina u bivšoj Jugoslaviji najbolji ribari, podsjetit će još jednom Edo Cvitković.

#### Spomenik ribaru i spasitelju

Klenovarski, ti nekadašnji najbolji ribari, usred svog mjesta imaju spomenik ribaru postavljen povodom obilježavanja 1000 godina ribarstva na istočnoj obali Jadrana, a izrađen na sliku i priliku Nikice Cvitkovića. Do spomenika je došlo igrom slučaja, a u znak zahvalnosti za humanu gestu Nikičinu. Naime, Angel Angelkovski, akademski slikar u Klenovici ima vikendicu. Prije nekoliko godina se dogodilo to da je sjeo u svoj plastični čamac, otplovio do pola kanala gdje mu se zaustavio motor. Zapuhalo je bura i čamac sa slikarom počela nositi prema stijenama Krka. Nikica ga je s terase na kojoj često sjedi i krpa mreže, danas mlađim ribarima, opazio, skočio u svoju barku i otišao pružiti pomoć poznatom u nevolji.

- I tako smo se upoznali, i prijatelji, postali i kumovi a on kako bi mi se zahvalio što sam mu spasio život odlučio mi napraviti spomenik. Prvo je potrošio par sto kila gipsa. Pa je trebalo i 300-400 kg bronze. To je sponzorirao moj drugi prijatelj Švicarac koji također ljetuje ovdje u Klenovici i tako je napravljen spomenik ribaru. I lijepo stoji na glavnoj klenovičkoj rivi brončani Nikica u pozi omiljenog mu lova hobotnica, kazujući svakom slučajnom prolazniku, da se zatekao Klenovici u nekada najribarskijem mjestu Hrvatskog primorja. ■■

Uvjeti za preživljavanje u logoru bili su jezivi, a uz nemilosrdnu brutalnost talijanskih fašista, umiralo se od gladi i žeđi



Ive Lupić-Loparčić: Gledao sam kako su živi kosturi nosili na groblje mrtve kosture



Prof. Ivo Barić, spiritus movens projekta "Kampor - polje sjećanja"



Na trodnevnom skupu "Kampor - polje sjećanja" sudjelovali su i bivši predsjednici Hrvatske i Slovenije, Stjepan Mesić i Milan Kučan

Priredio: Hrvoje HODAK  
Fotografije: Goran NOVOTNY i  
www.muzej-kampor.croatia-rab.com

Najmračnije stranice rapske bogate povijesti zasigurno su vezane uz 2. svjetski rat i stradanja unutar talijanskog fašističkog koncentracijskog logora Kampor u kojeg su tijekom talijanske okupacije bili deportirani civili, uglavnom Hrvati iz Gorskog kotara, Istre i Primorja, Slovenci i Židovi.

Pokretanjem projekta "Kampor - polje sjećanja" Grad Rab skupa s Udrugom antifašista Raba, Odborom za izgradnju Memorijalnog centra te drugim partnerima iz Slovenije, Hrvatske i Italije krenuo je putem stvaranja kvalitetno osmišljene mirotvorne platforme u vidu realizacije Memorijalnog centra Kampor. Uz pomoć Europske unije u sklopu programa 'Europa za građane - Aktivno europsko sjećanje', takav bi centar, putem škole za demokraciju te svojevrsnog instituta za kulturu mira, trebao ukazivati na najplemenitije tekovine uljuđene Europe, educirajući nove naraštaje mirotvorstvu, suprotstavljajući se pritom svakom obliku totalitarizma uz uvažavanje različitosti.

Upravo u svrhu prikupljanja mišljenja i prijedloga za nacrt plana realizacije takvog jednog memorijalno-edukativnog centra, na Rabu je početkom listopada održano pet okruglih stolova, završna konferencija i radionica uz sudjelovanje velikog broja znanstvenika iz Hrvatske, Slovenije i Bosne i Hercegovine kojima su se pridružili bivši predsjednici Slovenije i Hrvatske, Milan Kučan i Stjepan Mesić.

#### Neslavan primat u stopi smrtnosti

Povijesni izvori nam kazuju kako je Kamporsko polje na Rabu u lipnju 1942. određeno kao jedno od pogodnih mjesta za podizanje talijanskog fašističkog logora unutar tadašnje Kvarnerske i Ljubljanske provincije, a prvi šatori tamo su niknuli već u srpnju. Čisteći teren talijanski su vojnici uništili kukuruzne nasade i vinograde poravnajući potoke, zbog čega je kasnije u logoru došlo i do pogubnih poplava. Od dolaska prvih 170 slovenskih interniraca 27. srpnja 1942. do oslobođenja logora 11. rujna 1943. u logor je dovedeno oko 15.000 ljudi, među kojima bilo i 2.000 djece. Za razliku od Slovenaca i Hrvata koji su skupa sa ženama i djecom bili u tzv. represivnoj internaciji, 3.336 Židova pristiglih tijekom zadnja tri mjeseca iz ustaških logora Kupari, Gruž i Lopud, nalazilo se u tzv. civilnoj, zaštićenoj internaciji. Uvjeti za

preživljavanje bili su jezivi, a uz nemilosrdnu brutalnost talijanskih fašista, umiralo se od gladi i žeđi. Fašistički logor u Kamporu drži i neslavan primat u stopi smrtnosti (čak 20%) među svim logorima u Europi.

O tim mučnim danima fašističke okupacije Raba i stradanjima logoraša mnogo zna svjedok vremena i aktivni sudionik NOB-a gospodin Ive Lupić-Loparčić koji je kao osamnaestogodišnjak, nakon oslobođenja logoraša, s još nekolicinom mladih Kamporaca, ostao kratko vrijeme čuvati logor. Nešto kasnije, sredinom rujna 1943. s većom skupinom Rabljana isplovio je za Crikvenicu. Dobivši uniforme, kamionima su preko Delnica i Metlike stigli u Slavetić na Žumberku gdje su se priključili partizanima. Evo malenog dijela njegovih prisjećanja na najteže dane logorskih stradanja:

- U logoru je najveći val smrtnosti bio od listopada do kraja prosinca 1942. godine, kada je dnevno umiralo oko 30 osoba i više. Zbog zime i izgladjenosti internirci su bili živi kosturi. Samo 24. prosinca 1942. u logoru je umrlo čak 89, a 31.12. - 80 ljudi. Gledao sam kako su živi kosturi nosili na groblje mrtve kosture, pa je bilo slučajeva da su nosači padali noseći te drvene neofarbane škrinje, koje su, kao u nekom filmu, blještale na suncu. Neki očevici su izjavljivali kako su prilikom pada iz škrinje ispadala i po dva leša. Gledao sam te prizore s njive koja je od ceste kojom je ta povorka prolazila bila udaljena pedesetak metara i brojao do 30, a ponekad i 40 sanduka. Poratna komisija je došla do podatka da je na tom Kamporskom groblju pokopano 4.641 žrtva. Kada bi se znalo koliko je ljudi (mrtvaca) bilo u škrinjama i jesu li baš svi prikazani, mogao bi se taj broj smatrati dovoljno pouzdanim.

#### Nitko nije osuđen za ratni zločin

Prof. Ivo Barić, spiritus movens projekta i predsjednik Udruge antifašista Rab koji se već dugo bavi istraživanjem povijesnih okolnosti i utvrđivanjem činjenica vezanih uz logor u Kamporu, pišući o osobitostima rapskih prilika nakon oslobođenja logora posebno ističe kako nakon kapitulacije fašističke Italije nije bilo nikakvih osveta nad talijanskim vojnicima, čime su već tada Rabljani pokazali smisao za toleranciju i mirotvorstvo:

- Razoružana talijanska vojska i talijanski civili napustili su Rab 12. rujna 1943., nakon čega ih je partizanska mornarica ispratila do otoka Lošinja i vojnim se pozdravom od njih rastala u miru. Dan kasnije 13. rujna 1943. bivši internirci su osnovali vojnu jedinicu

#### Mračne stranice povijesti

Područje nekadašnjeg logora danas je tek označeno stupovima koji obilježavaju ulaze u ženski, dječji, muški i židovski logor. Godine 1953. godine tamo je podignuto spomen groblje kojeg je projektirao slovenski arhitekt Edvard Ravnikar. U sklopu spomen-groblja nalaze se pločice s imenima jednog dijela identificiranih žrtava i mozaik slovenskoga slikara Marija Pregelja.

Rasvjetljujući tako mračne stranice povijesti upravo na mjestu velikog stradanja, Rab bi zbog Kampora, ali i zbog Golog otoka i otoka Svetog Grgura, kako je to kazao jedan od sudionika listopadskog skupa na Rabu, Drago Pilsel, mogao postati važnom točkom na mirotvornoj karti svijeta. Promičući zajedništvo, multikulturalnost i poštivanje ljudskih prava te čuvanjem sjećanja na nepojmljivu ljudsku patnju, rapski bi memorijalni centar mogao odgajati i neke nove generacije političara, zaobilazeći pritom ideološke matrice i studiozno se opirući rehabilitaciji zla.

Rapsku brigadu nastala od već postojećeg Udarnog bataljuna. Za komandanta je izabran mornarički časnik Jugoslavenske vojske Franc Potočnik, a za zamjenika časnik Antun Vratuša. Imala je 1.700 boraca podijeljenih u pet bataljuna između kojih je bio i jedan židovski bataljun i Kastavska četa. Prije odlaska s Raba brigada je izvršila jednu vojnu akciju na Cresu kojom je priskrbila hranu za borbe i civile. Prebacivanje boraca i civila na kopno izvršeno je od 16. do 19. rujna. Prije odlaska 15. rujna 1943. bivši internirci održali su dirljivu komemoraciju na groblju kojom su se oprostili od umrlih drugova.

Nakon odlaska bivših interniraca na Rabu je ostalo oko 250 Židova koje su 19. ožujka 1944. Nijemci pohvatili i preko Rižane kod Trsta odveli u Auschwitz. Ranije su manju skupinu partizani prebacili na Vis a odatle u Bari. Manje je poznato da su časne sestre Samostana sv. Antuna za cijele njemačke okupacije skrivale obitelj Atijas (sestre Sariku i Esteru i brata Rafa), a djevojku Editu Adler skrivao je Banjolac Mate Debelić. Za to časno djelo nikad nisu dobili priznanje Pravednika.

Iako je u Kamporu izvršen ratni zločin, nakon rata u Italiji za to nitko nije osuđen. ■■

# Kampor - zločin bez kazne

Detalji sa spomen groblja u Kamporu s imenima identificiranih žrtava



U fašističkom koncentracijskom logoru Kampor tijekom talijanske okupacije bili su deportirani civili, uglavnom Hrvati iz Gorskog kotara, Istre i Primorja, Slovenci i Židovi. Iako je u Kamporu izvršen ratni zločin, nakon rata u Italiji za to nitko nije osuđen. Danas je ovdje u planu izgradnja memorijalno-edukativnog centra



Zahvaljujući Spomenici skradске osnovne škole moguće je pratiti sve što se tijekom proteklih 13 i pol desetljeća zbivalo u školstvu ovog kraja. “Bez obzira što smo u ovom trenutku jedna od najmanjih goranskih osnovnih škola, opravdano se možemo ponositi rezultatima našeg rada”, ističe ravnatelj Pintar

# Skradskih 135 godina organiziranog školstva



Školska zgrada u zimi i u proljeće

Napisao i snimio:  
Marinko KRMPOTIĆ

Danas davnog 17. svibnja 1876. godine, prije više od 135 godina, Odjel za bogoslužje i nastavu tadašnje Visoke kraljevske vlade odobrava zahtjev vlasti Općine Skrad za otvaranjem Opće pučke škole i od te godine Skrad se priključuje goranskim naseljima čija djeca već pohađaju nastavu (Fužine, Ravna Gora, Vrbovsko, Mrkopalj, Delnice...). Sve do tog trenutka na području Skrada i brojnih naselja oko njega ona djeca koja su željela naučiti pisati i čitati ovisila su o privatnoj poduci. Na svu sreću, tvrde povijesni izvori, u svakom se selu uvijek našao pismeni čovjek koji je bio spreman poučavati, pa je bar dio stanovnika ovog dijela Gorskog kotara ipak stjecao temeljna znanja. No, organizirano školstvo počinje baš od te 1876. godine...

## Strmoglavni pad broja učenika

Nedvojbeno je za proučavatelje povijesti dobro da već od tog trenutka postoji i Spomenica skradске osnovne škole zahvaljujući kojoj je moguće pratiti sve što se tijekom proteklih 13 i pol desetljeća zbivalo u školstvu ovog kraja. Tako iz tog pažnje vrijednog dokumenta saznajemo da je u prvoj školskoj

godini na području Skrada bilo 144 školska obveznika, a nastavu je pohađalo njih 74, dakle manje od pola. No, zahvaljujući dobrom radu i jačanju svijesti o potrebi školovanja taj nesrazmjer između obveznika i polaznika sve će se više smanjivati. Od početka 20. stoljeća školovanje će postati obvezno, a u prvoj dekadi tog stoljeća broj skradskih osnovaca kreće se u rasponu od sto (1903. godine) pa do čak 145 (1913. godine). Potom, naročito u doba kriznih tridesetih slijedi pad, a oporavak počinje sredinom pedesetih da bi šezdesete donijele vrhunac tijekom kojeg u skradskoj i područnim školama u Kupjaku, Divjakama i Gornjoj Dobri nastavu pohađa više od tri stotine učenika!

Primjerice, 1962. godine ih je 358 (239 u matičnoj i 119 u područnim), 1966. godine čak 372! Nažalost, tih se lijepih vremena tek možemo sjećati jer baš od sredine šezdesetih počinje lagani pad koji, što desetljeća više idu postaje sve bolniji. Tako s 372 broj osnovaca na području Skrada 1976. pada na 211 što je vrtoglavih 43 posto manje, 1986. godine ih je samo 162 (novi pad od 23 posto), 1996. godine brojka polaznika je 134 (gotovo tri puta manje u odnosu na tri desetljeća ranije!), 2006. godine samo su 82 osnovca, a ove 2011. godine ukupan broj učenika koji polaze skradsku

osnovnu i područnu školu u Kupjaku je samo 62!

## Mala škola, mnogo aktivnosti

Ovog dramatičnog broja pada učenika, odnosno stanovnika ovog dijela Gorskog kotara, itekako je svjestan i Vjekoslav Pintar, današnji ravnatelj OŠ Skrad koji posebno ističe da ni budućnost, na žalost, ne donosi bitnije poboljšanje: “Tijekom posljednje četiri godine mi smo u prvi razred upisivali dva (2008.), trinaest (2009.) te po sedam učenika 2010. i 2011., odnosno šest učenika godišnje po odjelu u prosjeku. Takvim ritmom uskoro ćemo doći do brojke od ukupno oko pedeset učenika cijele škole i to nikako nije dobro, a ne može biti bolje ako se zna da, primjerice, od jedne generacije učenika svega jedna četvrtina po završetku školovanja ostaje živjeti u Skradu, a čak tri četvrtine žive i rade u susjednim većim naseljima ili gradovima. No nadajmo se da će te negativne brojke barem nakratko stagnirati ili će lagano ići u pozitivnom smjeru”, govori Pintar koji je posljednjih deset godina na čelu Osnovne škole Skrad.

Danas tu školu pohađaju 62 učenika. 43 su iz Skrada, iz Kupjaka ih je 15, a iz Divjaka 4. U školi je zaposleno 18 učitelja, 2 stručna suradnika, 2 odgojiteljice te 8 djelatnika za

## Škola na webu

Informatička učionica uređena je 2002. godine i u njoj je danas 14 računala, povezanih u mrežu s pristupom internetu. Od 2005. godine OŠ Skrad ima uređenu web stranicu, koja se redovito nadopunjuje novim priložima. Web stranica se nalazi na adresi [www.os-skrad.skole.hr](http://www.os-skrad.skole.hr).

administrativne i tehničke poslove. Učitelji su uglavnom putnici, a sva je nastava stručno zastupljena. Uz redovnu nastavu škola se može pohvaliti i brojnim vannastavnim aktivnostima - primjerice svake dvije ili tri godine učenici četvrtog i trećeg razreda odlaze u Školu u prirodi na morskobalu, u Primorje ili Istru, Novalju, Dramalj, Crikvenicu i Puntizelu. Uspješno je za učenike putnike organiziran produženi boravak kojeg financira Županija. U Domu sportova Delnice provodi se obuka neplivača, redovno se organiziraju odlasci u kazališta i kina u Rijeku i Karlovac, a rad u vannastavnim oblicima aktivnosti rezultira i brojnim uspjesima na različitim natjecanjima. Tako su skradski osnovci već godinama sudionici literarnih natječaja na kajkavskom di-

Uz Mjesec knjige organiziraju se brojne aktivnosti



jalektu u Zlataru, Zelini, Krapini, Radoboju, svake se godine ide i na završnicu dječje kajkavske popevke u Zlatar, brojni su i nastupi likovnjaka, a pažnje vrijedan je doprinos djece vrtića i učenika škole uređenju željezničke postaje Skrad zbog čega su učenici od HŽ-a dobili nagradu u vidu besplatnog prijevoza na bilo kojoj relaciji od Skrada do nekog mjesta u Hrvatskoj.

## Pedeset posto ode na fakultet

U školi djeluje školski sportski klub “Polet” sa skijaškom, streljačkom, stolnoteniskom i šah sekcijom. Zadnjih godina škola je prepoznatljiva po šahovskim i skijaško-trkačkim rezultatima pri čemu su najuspješniji pojedinci u vrhu županijskih natjecanja tih sportova, a poseban projekt je Univerzalna sportska škola koju pohađaju učenici od prvog do četvrtog razreda sa krajnjim ciljem razvijanja tjelesne i zdravstvene kulture kod djece. Istom tom cilju stremi i Hrvatski Olimpijski dan koji se posljednjih pet godina redovno obilježava kroz različite priredbe poput biciklijada i pješčenja kojima se i upoznaže uži zavičaj, ali i uspostavlja suradnja sa susjednim općinama (Ravna Gora i Brod Moravice).

Bez obzira što smo u ovom trenutku jedna od najmanjih goranskih osnovnih škola,

Računalo i LCD projektor u svakoj su učionici skradске škole



opravdano se možemo ponositi rezultatima našeg rada, ističe ravnatelj Pintar i argumentira: “Već dugi niz godina svi učenici osmog razreda naše škole upisuju srednje škole na području Gorskog kotara i Županije. Od 2002. do 2007. godine našu je školu završilo 69 učenika te završetkom srednje škole, više od 50 posto njih pohađa ili su završili fakultet, što potvrđuje da učenici tijekom osnovnoškolskog obrazovanja u našoj školi dobivaju kvalitetno obrazovanje, čemu ćemo težiti i ubuduće”, rekao je Pintar. ■■

## Stara i nova zgrada

Osnovna škola Skrad radila je u staroj školskoj zgradi do 1977. godine, a tada je preseljena u novu školsku zgradu u kojoj se nalazi i danas. Nakon preseljenja u novu školsku zgradu stara škola nije zaboravljena. Na katu te zgrade u jednoj bivšoj učionici nalazi se vrtić, prostor druge učionice prenamijenjen je u školsku dvoranu, a u prizemlju se nalazi prostor za stolni tenis, kabinet za TZK i prostorija skijaša SK “Polet” Skrad.

Šahisti Domagoj Grgurić i Barbara Rački za jednog nastupa u školi



Ravnatelj Vjekoslav Pintar



Sportu se poklanja velika pažnja



Posljednjih godina sve aktivniji i uspješniji su mali skijaši trkači

Napisao: Davor ŽIC

Snimio: Sandro RUBINIĆ

Šesnaestgodišnja Anja Hamerlitz i njen devetogodišnji brat Tomas ne pričaju puno, no kad razgovaraju, tema je uglavnom vezana uz jedrenje. Šutljivi plavokosi klinci prave su "morske nemani", koje se svakodnevno obračunavaju s valovima i nevererama, manevrirajući plastičnom "kadicom" i u najtežim uvjetima. Dobro, barem Anja – jer Tomas je još premalen da bi se i zimi "kupao" u hladnom moru, no sa sestrom ga ipak veže podudarnost koja, ako je vjerovati njihov treneru Damiru Nakrstu iz Jedriličarskog kluba Opatija, čini razliku između dobrih i loših jedriličara.

Taj koncept može se sročiti u slogan – "plačljivci su bolji"! Naime, prema riječima iskusnog trenera, djeca koja se sa suzama u očima upoznaju s jedrenjem redovito postaju kvalitetni jedriličari, a razlog za to je što strah od mora stvara i respekt prema "dostojnom protivniku", ali i želju da ga se savlada.

Uz činjenicu da su oboje s jecajima sjedali u "barku", brat i sestra Hamerlitz dijele još jednu važnu osobinu – veliku želju za uspjehom, koju prati i motivacija za svakodnevnim odricanjem – pa tako oboje "sanjaju" o svjetskim i europskim pobjedničkim postoljima. Anja je tome nešto bliža – naslovom državne prvaknije u klasi Laser 4.7, koji je nedavno osvojila ispred sumještanke Nikoline Prtenjače, postala je vodeća na kvalifikacijskoj listi za plasman na svjetsko prvenstvo što se "vozi" u travnju u Argentini, te europsko koje će se održati na ljeto u Austriji.

#### Kako ne pasti u more

- Kao svoj najveći uspjeh doista bih izdvojila prvo mjesto na državnom prvenstvu, ne zato što mi je to "najnoviji" naslov, nego i zato što je za njega trebalo puno truda. Kakav je to osjećaj biti najbolji u čitavoj zemlji u nečemu? Pa, nisam o tome još razmišljala na taj način, mislim da nisam u potpunosti svjesna značaja takvog uspjeha, a nisam ga niti očekivala jer

Prema riječima iskusnog trenera, djeca koja se sa suzama u očima upoznaju s jedrenjem redovito postaju kvalitetni jedriličari, a razlog za to je što strah od mora stvara i respekt prema "dostojnom protivniku", ali i želju da ga se savlada. To je upravo slučaj brata i sestre Hamerlitz

tek kratko vrijeme jedrim u ovoj klasi, kaže Anja Hamerlitz, koja je već nekoliko godina članica državne reprezentacije, a u svoje rezultate ubraja i 4. mjesto na Europskom prvenstvu, kao i titulu sportašice godine Grada Opatije.

Treća stvar koju dijele Anja i Tomas sastavni su dio karijere svakog jedriličara – sportske neznade. Naime, vjetar i valovi su jedriličarima saveznici, no često njihova prevrtljiva narav mijenja "uvjete rada" brže nego što ih ljudski refleksi mogu ispratiti...

- Uglavnom ozlijede ne bole. Ali jednom me pogodio bum jedra u glavu i odbacio u more... Onda je boljelo, ali od tada pazim na takve stvari, govori Tomas, dok se Anja smješka, i dodaje kako se upravo ta neznada događa često, "ali ju kasnije naučiš izbjegavati". I u svakom slučaju, naučiš kako ne pasti u more, pogotovo zimi – takva iskustva doista znaju biti neugodna.

#### Možemo biti još bolji

Jedrenje je, izgleda, dosta "šutljiva" disciplina – sudeći barem prema samozatajnosti ovo dvoje mladih jedriličara – u kojoj velik dio vre-

mena sportaši provode boreći se s prirodom, zadubljeni samo u svojim mislima...

- O čemu razmišljam dok vozim? Pa, ako nisam prva, onda o tome što moram napraviti da izbijem na prvo mjesto. Ako jesam prva, onda o tome kako da ga zadržim, jednostavno odgovara Anja, dok Tomas hvali njene sposobnosti. Naime, iako mlađi brat ima godinu dana "fore" u odnosu na sestru, budući da je ranije počeo s treninzima, smatra kako će teško dostići sestrine rezultate...

- Sestra dobro jedri, dao bih joj ocjenu 4 od mogućih 5. Što joj nedostaje? Ne znam, ali mislim da može biti još bolja... Ja više volim jedriti po slabijem vjetru, jer imam veću kontrolu nad barkom, kazao je Tomas, koji iza sebe ima tri godine iskustva u jedrenju, i spreman je za velike rezultate...

U svakom slučaju, bez obzira prethodilo mu ime Tomas ili Anja, izgleda da će prezime Hamerlitz još dugo vremena biti povezivano s vrhunskim ostvarenjima. ■■

#### Sportska obitelj

Anja i Tomas Hamerlitz potječu iz obitelji s dugom sportskom tradicijom. Njihov djed, Saša, bio je član "zlatne generacije opatijskog stolnog tenisa" i prvak Jugoslavije u tom sportu, a njihov otac Vlado dugo se vremena bavio jedrenjem. Upravo se očeva zaljubljenost u ovaj sport preslikala na Anju i Tomasa, koji su vrlo brzo krenuli njegovim stopama – Anja sa osam, a Tomas već sa sedam godina.

- Tata mi je jedrio, i često je pričao razne anegdote koje su mu se dešavale, i o tome kako je to super sport, pa sam se tako i ja zainteresirala za njega. Na početku je bilo dosta traumatično, i često sam plakala na treninzima, ali sada mi je teško zamisliti život bez jedrenja, kaže Anja, koja se okušala i "djedovom" sportu – stolnom tenisu, i nizu drugih sportova, ali je ipak ostala vezana uz jedrenje gotovo punih deset godina.

# Plačljivci su bolji

#### Ustajanje prije zore

Da sport traži brojna odricanja, nije tajna – no jedrenje ima svoje specifičnosti. Primjerice – ovisi o vremenskim uvjetima na moru, a kako je poznato da se najbolji vjetar može naći na Preluku u ranim jutarnjim satima, tako i ozbiljnim jedriličarima ne preostaje drugo nego ustajanje prije zore...

- Kad smo u režimu treninga ljeti, budim se malo iza pet sati, a već u šest smo na moru. Uglavnom na Preluku radimo, negdje dva i pol sata – nekad vježbamo tehniku, nekad simuliramo natjecanja, nekad doradujemo samo pojedine elemente jedrenja... Uz to, tijekom ljeta imamo i česte fizičke pripreme koje odradujem s Alenom Zamlićem, jer se ovaj sport dosta bazira na snazi i izdržljivosti, objašnjava Anja. Učenica drugog razreda opatijske Gimnazije Eugena Kumičića uz sport i učenje ima malo vremena za druge aktivnosti, a zbog tako "natrpanog" rasporeda ne iznenađuje što joj je najdraža slobodna aktivnost – ljenčarenje...

Brat i sestra Hamerlitz dijele jednu važnu osobinu – veliku želju za uspjehom



Anja je državna prvakinja u klasi Laser 4.7 i sportašica godine Grada Opatije

Više od samih ukrasa, čipkasti su predmeti na Brseštini i putokaz kroz kolektivnu povijest mjesta, ali i značajne trenutke u životima njegovih stanovnika. Svaki od njih – vjenčanja, rođenja djeteta, krizme i svečanosti – obilježavan je novim komadom čipke, novim remek-djelom ručnog rada, od kojih su neki nastajali godinama



Mirjana Franković demonstrira način na koji se pleće čipka u Brseču

### Centar kulture Brseča

Galerija Eugen K., u kojoj je održana izložba i radionice brsečke čipke, rodna je kuća poznatog hrvatskog književnika i najpoznatijeg stanovnika Brseča Eugena Kumičića. Po njegovu pseudonimu – Jenio Sisolski – dobila je ime i brsečka kulturna udruga koja je organizirala "akciju spašavanja" brsečke čipke, a zanimljivo je da galerija zapravo veže Kumičića i još jednog slavnog umjetnika s područja Brseščine, akademskog kipara Ljubu de Karinu – koji je povodom otvorenja galerije izradio ploču s brončanim reljefom koji prikazuje scenu iz Kumičićeva djela "Začudeni svatovi".

## Brsečki merlići

### Mali rječnik brsečke čipke

**Čentrin** – tabletić, samostalan komad čipke koji služi kao ukras, za stol ili ormarić

**Merlić** – čipka koja se prišiva na posteljenu, jastučnice ili plahte

**Koperte** – prekrivači

**Koltrina** – zavjesa

**Kolet** – ovratnik, kragna

**Puntin** – jastuk za novorođenče, odnosno "omotač" u kojem ga se iznosi iz rodilišta

**Akrla** – kukica (igla sa savijenim vrhom za kukičanje)

**Učinet** – brsečki naziv za kukičanje (od talijanskog uncinetto)

**Rikamevanje** – štikanje, ukrašavanje čipkom



Vilma Jurinović s koltrinom koju je sama izradila

Napisao: Davor ŽIC  
Snimio: Marin ANIČIĆ

**M**erlići, čentrini, koperti, koltrine, puntini – riječi su koje sve teže nalaze svoje mjesto u svakodnevnom govoru, baš kao i vještina izrade čipke koja ih je "izmislila" i pretočila u djela. Čipkani ukrasi – nekada jako vrijedni i čuveni predmeti, umjetnička djela na ponos rukama koje su ih isplele – sve se rjeđe viđaju u domovima, a plećeće igle mladim prstima manje su zanimljiva razbibriga od tipkovnice mobitela ili "joysticka" neke igrace konzole...

Više od stotinu godina dugoj tradiciji izrade čipke na Brseštini prijeto izumiranje, no takvoj sudbini – tragičnoj za bogato naslijeđe svojih majki i baki – na put je stalo desetak žena iz Brseča, uz pomoć udruge "Jenio Sisolski". Naime, oni su organizirali izložbu nazvanu "Brsečki merlići", na kojoj su prezentirani čipkani predmeti nastali od kraja 19. do druge polovice 20. stoljeća, a na pripadajućim radionicama iskusne su brsečke čipkarice svoju vještinu "rikamevanja" i izrade čipke prenosile i na mlađe djevojke.

### Zlatne ruke

– Prikupili smo više od stotinu eksponata, a dobar dio njih napravile su i naše none i pralone, jer najstariji eksponat ima više od stotinu godina. Imamo merliće, jastučnice, prekrivače za krevet, čak i koleti koji su se šivali na nekadašnje plave ili bijele školske kute. Skupljali smo taj materijal mjesec dana, na čitavom području od Svete Jelene do Zagore. Na radionicama subotom, sedam žena svoje su znanje prenosile mladim djevojkama. Najstarija je naša Ana Perčić, koju svi zovu Ane Doretova, a iako ima 98 godina, sa zadovoljstvom je predavala svoje iskustvo mladim djevojkama. Svakako moramo spomenuti i



Više od stotinu godina dugoj tradiciji izrade čipke na Brseštini prijeto izumiranje, no takvoj sudbini na put je stalo desetak žena iz Brseča

gospođu Josipu Barković, koju svi zovemo Pepica, jer bez njenih zlatnih ruku ništa se u Brseču ne može napraviti. A tu su i Marija Galović, Sonja Baričević, Milena Malinarić, Ana Rubinić... Bilo je puno kazivačica, i sve su se potrudile, kazala je Vanda Škalamera, zadužena za održavanje prostora Galerije "Eugen K." – smještene u rodnoj kući Eugena Kumičića – koja je ugostila izložbu čipke.

Više od samih ukrasa, čipkasti su predmeti na Brseštini i putokaz kroz kolektivnu povijest mjesta, ali i značajne trenutke u životima njegovih stanovnika. Svaki od njih – vjenčanja, rođenja djeteta, krizme i svečanosti – obilježavan je novim komadom čipke, novim remek-djelom ručnog rada, od kojih su neki nastajali godinama. U kvadratima čipke brsečke su žene tako kukicama i štapićima, lancima i mustrama ispisale čitave "tomove" povijesnih udžbenika.

– Kad san bila trudna, '71. na '72. leto, odlučila san storit jedan stolnjak. Storila san 130 kvadrati, onda sam ih spajala, i prišal je tako lepi stolnjak, a potrošila san na to se skupa malo manje od dve kila konca. A storila san i dve vele koltrine za posteje, tri leta san ih delala i potrošila 11 kil konca, objašnjava Vilma Jurinović, koja je autorica brojnih eksponata prikazanih na izložbi. Čipkom se, kaže, bavi čitav život.

– Počela san s 10 let, kad nas je učiteljica Anda Franković učila rikamevat na platne. Svu san svoju dotu tako rikamevala – 40 jastučnica, vele i miće koltrine... Delali smo i doma – bile smo tri sestre, a mama nas je učila plest vunu – plele smo šjarpi, kopice i maji od prave domaće vune. Mama je strigla i prela vunu, a mi smo plele. Poslije san prešla na akrlu, a onda ni bilo pravega konca, nego smo plele s koncem od ribarskih mrež, kazala je Jurinović.

### Tri ure dela se zgube u čas

Tradicija izrade čipke u Brseču, prema pisanju prof. Ane Montan, ima tradiciju dužu od stotinu godina, a njen se početak može naći u 1884. godini, otkad se jednom tjedno podučavao ženski ručni rad, koji je od 1904. do 1926. godine postao i stalni školski predmet. Tih godina, naime, u Brseč se "priženila" Mošćeninka Ivka Rudan – učiteljica ovog predmeta – koja se udala za dugogodišnjeg brsečkog učitelja Nikolu Pajalića, a nakon njihova odlaska iz Brseča, predmet su podučavale časne sestre ili druge učiteljice. A paralelno, po "ne-znanstvenoj", ali ništa manje učinkovitoj metodi "s koljena na koljeno", umjetnost čipkanja učila se i kod kuće.

– Počelo je to od davnina, od našeh pranoi. Od njih je pasalo na naše none, od nona na mame, pa na nas, a od nas je rabilo pasat na naše kćeri, ma njih to jako ni ne zanima... A delale smo mi ženske i skupa – složile bismo se i našle va nekoj kuće, pa bismo večer hek-lale, plele, pomalo i čakulale... Bilo je to prej 40 let, a sad se već i zatrl, kaže Jurinović.

Osnovni bodovi koje je trebalo naučiti kako bi se savladala tehnika pletenja čipke bili su lančić, mali gusti ili štapić te veli gusti ili dupli štapić, a zatim su se međusobno kombinirali. Nije to lagan rad, već komplicirana "borba" s geometrijom i matematikom...

– Kako se to dela? Evo, stori se lančić, koliko je potreba po mustre. Najčešće se prave s 10 do 20 lančić, onda se zatvori jedan krug. Onda se gre po mustre, za mali štapić se pasa na kukicu jedanput, za veli dvaput. Mora se dobro brojiti, aš često se pusti jedan, pa pokla kad se fini krug se vidi da fali, i onda se mora se nanovo. I tako tri ure dela zgube u čas, zaključuje gospođa Mirjana Franković, jedna od aktivnijih brsečkih čipkarica. ■■

# Putevi užitka

## Rino Gropuzza

Ova je knjiga, što nam je bio i početni cilj, knjiga o gastronomiji, ali iz jednog drugog ugla. Naime, našu gastro priču ispričali smo kroz ljude, proizvođače jela i pića te one koji u svojim restoranima koriste te namirnice, kaže autor



### Dokument vremena

Gropuzza ističe i to kako su ovakve knjige idealne za promociju turizma, ali su i dokument vremena u kojem su nastale: "Primjerice, kod svih koji su to mogli organizirati radili smo fotografije obitelji, najčešće one najuže, a u nekoliko navrata rekli su nam da im je to prva slika takve vrste za njihovu obitelj. Već i to svojevrsan je oblik ostavljanja traga u vremenu", smatra Gropuzza.



U pršutani Agro-Rijeke na Kukuljanovu



Kamenice iz Taribine "Amfore"



Pazi, trajekt

Napisao: Marinko KRMPOTIĆ  
Snimio: Rino GROPUZZO  
Fotografija autora: Petar FABIJAN

Rad na ovoj knjizi zaista me je obogatio. Naime, ne samo da sam postao svjesniji ljepota naše županije, već sam tijekom dvogodišnjeg rada puno toga novoga saznao i upoznao veliki broj sjajnih ljudi koji imaju kreativan i aktivan odnos prema životu te kroz svoj rad, svaki na svoj način, čine ovaj kraj ljepšim i bogatijim", jedna je od rečenica kojom je Rino Gropuzza, svjetski ugledni riječki fotograf, komentirao svoju novu knjigu, fotomonografiju pod nazivom "Putevi užitka" koja pred čitatelja rječju i briljantnim fotografijama iznosi dio nesvakidašnjih ljepota Primorsko-goranske županije, jedne od najljepših regija

ovog dijela Mediterana.

Knjige ovakve vrste nisu novost, ali ako ih se napravi kako treba - a u slučaju "Puteva užitka" to je zaista tako - onda se te knjige pretvaraju u jednu od najljepših vizualnih i literarnih pozivnica područja o kojem govore. Naime, cilj autora ovakvih fotomonografija je brojnim fotografijama i ne prevelikim, ali što kvalitetnijim tekstom, obraditi pojedina područja te ih na taj način predstaviti potencijalnim posjetiteljima, ljubiteljima putovanja, ali i vlastitoj javnosti.

Prvi je na ideju o izradi ove knjige, ističe Gropuzza, došao poznati riječki sineast Bernardin Modrić...

"Predložio mi je da slikom i rječju, po uzoru na fotomonografije kakve postoje u Italiji i

### Priroda i ljudi

"Fasciniralo me koliko se ljudi, usprkos tome što je situacija teška, bavi obiteljskim poljoprivrednim obrtima, a pogotovo toliku količinu interesa i raznovrsnosti nisam očekivao u Gorskom kotaru gdje je zaista puno kvalitetnih i vrlo zanimljivih proizvođača koji djeluju, kako se to kaže, u suradnji s prirodom. Kod njih, kao i kod niza onih već iskusnijih na području otoka i Primorja, očigledna je velika povezanost s prirodom i to je ono što ostavlja najjači dojam", kaže Gropuzza.



Jesen u vinogradu





Pčelinji svijet zadruge Apitrade s Hreljina

Knjige ovakve vrste nisu novost ali ako ih se napravi kako treba onda se te knjige pretvaraju u jednu od najljepših vizualnih i literarnih pozivnica područja o kojem govore

Vražji prolaz



Bribirski motivi (VPZ Studec)



Ovdje ja čuvam - tornjak i njegovo stado

Sloveniji, čak i Istri, napravimo svoju priču o našoj Primorsko-goranskoj županiji. Odmah sam pristao i pred dvije godine napravili smo okvirni plan rada te krenuli u posao koji je bio prekrasan, ali i vrlo zahtjevan. Naime, trebalo je, kontaktirati "milijun" ljudi, uvjeriti ih da je to isplativ projekt, dogovarati se s njima o bezbroj sitnica te sate i sate provesti na terenu prikupljajući podatke i snimajući fotografije što često nije bilo jednostavno.

No, što smo više radili to nas je cijela ta priča sve više uvlačila u sebe tražeći da i sami dajemo što više. Želja nam je bio predstaviti što više raznolikosti najljepše i prirodnim bogatstvima najraznovrsnije županije u Hrvatskoj i vjerujem da smo u tome i uspjeli, ali moram priznati da smo tek radeći knjigu vidjeli koliko toga ima i ostali smo oduševljeni. Ova je knjiga, što nam je bio i početni cilj, knjiga o gastronomiji, ali iz jednog drugog ugla. Naime, našu gastro priču ispričali smo kroz ljude, proizvođače jela i pića te one koji u svojim restoranima koriste te namirnice. Neki od njih su i jedno i drugo i treće, a priču o njihovom radu, trudu i kreativnosti upotpunili smo fotografijama prirodnih ljepota Primorsko-goranske županije i time stvorili ne samo knjigu o

### Biografija

Rino Gropuzzo je rođen u siječnju 1955. u Rijeci gdje je 1983. godine diplomirao na Tehničkom fakultetu. Ljubav prema fotografiji iz gimnazijskih dana pretvorio je u profesionalni posao. Usavršavao se u Parizu i Milanu gdje radi modnu, beauty, erotsku, stock i reklamnu fotografiju. Duža razdoblja profesionalne karijere provodi u Ateni i Los Angelesu, a u Hrvatsku se vraća 1988. godine kada započinje suradnju s brojnim časopisima, reklamnim agencijama i turističkim zajednicama. Objavio je knjige "Zaboravljeni okusi naših starih", "Cesta života" te "I Croati a Trieste".

gastronomiji, već i o o jednom kraju i ljudima koji tu žive i čine ga takvim kakav jest.

Knjiga ima 248 stranica, a obradili smo 49 lokacija. To je samo dio onoga što postoji. Kad smo dovršili posao postalo mi je jasno da bi se još tri ovakve knjige mogle napraviti, a baš zbog te količine iz knjige su, što mi je malo i žao, ispali neki sjajni pejzaži... No, dali smo prednost ljudima i njihovom radu, jer su to i zaslužili", govori Gropuzzo dodajući kako je njemu i Modriću to prva knjiga ovakve vrste. Sa iskustvima stečenim tijekom rada na ovoj knjizi svakako će biti lakše raditi dalje, a u okvirnim planovima dvojica Gropuzzo-Modrić su Istra i Međimurje kao destinacije na kojima bi voljeli raditi nove fotomonografije ovakve vrste."

Sve u svemu, knjiga je to koja na pažnje vrijedan način promovira dio ljepota Primorsko-goranske županije, a domaćim ljudima treba uputiti jednostavnu poruku - s knjigom pod ruku krenite na neku od opisanih destinacija. Užitek je garantiran, a izbor je takav da praktično svakog vikenda tijekom cijele jedne godine možete birati - novo zanimljivo odredište. ■■



Gostionica Johnson  
51417 Mošćenička Draga  
Tel. 051/737-578  
www.johnson.hr

Gostionica Johnson u Mošćeničkoj Dragi, otvorena prije više od 40 godina, i nazvana nadimkom prvog vlasnika Ede Salomona, posljednjih petnaestak godina pod vodstvom braće Deana i Dragana Jurdane pretvorila se u pravu modernu europsku gastronomsku meku, koja je naziv "gostionica" zadržala tek u imenu, dok se u svim drugim elementima - od hrane, ugođaja, usluge i uređenja interijera - preobrazila u vrhunski restoran.

Prepoznali su to i urednici gastronomskog vodiča Gault Millau, austrijskog pandana Michelinovu vodiču, koji su Johnson uvrstili

među deset najboljih hrvatskih restorana, posebno istaknuvši kvalitetnu uslugu.

- Filozofija je Johnsona jednostavnost, originalnost i prirodnost. Svježa i kvalitetna riba, škampi i školjke nabavljeni od lokalnih ribara upravo toga dana kada su posluženi, koncipirani u menu u slijedovima osnova su naše ponude, kažu braća Jurdana. Obiteljska atmosfera jedna je od glavnih posebnosti ovog restorana, u kojem prisnost između gostiju, osoblja i vlasnika donosi dodatnu kvalitetu jelima među kojima se ističu specijaliteti od svježih ribe i plodova mora. ■■



### Recept (kuhar Đulijano Lazarić) Lokarde u savoru (za 1 osobu)

Sastojci:

lokarda, češanj češnjaka, korijen celera, peršin, mrkva, pola rajčice, papar u zrnu, začini, bijelo vino, konjak

Lokarda se fileтира, a kosti i glava stavljaju se kuhati zajedno s korjenastim povrćem. U posudu se dodaju začini prema želji i malo bijelog vina, a sve skupa se kuha oko petnaest minuta. Fileti lokarde kratko se poprže u tavi, zaliju temeljcem i posluže topli na tanjuru.



Gotovo da i nema proslave dječjeg rođendana u Cresu bez Margaretine torte

## Slastice, ali autohtone

Creska slastičarnica "Margareta" obitelji Debelić iz Cresa nema stolova ni stolica, tek mali pult i nasmiješena lica iza njega. Oni zapravo i nisu željeli biti tipična slastičarnica, jer u takvoj nećete naći buculine, kacotine, škanjate, čiflete i šišireke. Recepti za pripremu ovih otočnih slastica uglavnom su izvorni



Ovako to izgleda ljeti na sajmu, pred Margaretinim štandom



KOLACIČI DO NAŠIH NONI  
AUTENTIČNI DOMAĆI CRESKI PROIZVODI  
DOMAĆE SLAŠČICE NAŠIH DEDKOV IN BABIC  
I PRODOTTI DOMESTICI AUTENTICI DI CHERSO  
HAUSGEMACHTE PRODUKTE AUS CRES  
AUTHENTIC HOME-MADE PRODUCTS OF CRES  
PRAVÉ DOMÁČÍ CRESSKÉ. VÝROBKY

Napisao i snimio:  
Walter SALKOVIĆ

Otok – ljepota njegovih maslinika, miris samoniklog bilja što raste razbacano među gromačama, okusi tradicije koji se prenose s koljena na koljeno – sve je to bilo svojevrsni lajt-motiv obitelji Debelić iz Cresa kada je, prije 15 godina, pokrenula vlastiti obrt. U središtu grada otvorili su malu slastičarnicu "Margareta" i od samog početka krenuli neobičnim putem. Nisu, naime, nudili kolače iz standardne slastičarske ponude, kod njih nije bilo puno krema ni šećera.

"Počeli smo jako skromno, malom otočnom feštom, harmonikom i suhim keksićima," pripovijeda Margareta Debelić-Radetić, danas vlasnica obrta, kojoj, kad god zatreba, pomaže i suprug. Margaretini roditelji, slastičarka i pekar po struci, godinama su sakupljali stare recepte i u kućnoj radinosti eksperimentirali u pripremi slastica. Kad je Margareta 1996. završila slastičarski zanat, odlučili su mladenačke snove pretvoriti u stvarnost. Prvo su ponudili medenjake – buculine, zatim kacotine i vanilin čiflete. Recepti za pripremu otočnih slastica uglavnom su izvorni, tek ponegdje malo izmijenjeni.

### Turisti bi torte s motivom barki i brodova, riba i rakova

Margareta pripovijeda kako su se nekada puno više obilježavali imendani, slavile se godišnjice braka, krizme, razni crkveni blagdani: "Prilikom proslave vjenčanja na stolu bi obavezno bili buculini (prstenasti medenjaci koji je za ovu prigodu morao biti ukrašen komadićima badema), kacotini (suhi kolačić od badema) i štrudel noce (keksić od prhkog tijesta nadjeven marmeladom od smokava). Za Božić spravljale su se fritule, a za Uskrs pogače i šišireki (pletence od slatkog dizanog tijesta s jajetom). Zanimljivo, škanjate su se pekale vrlo često, i bez posebno velikog razloga. To je mala pogača napravljena od dizanog tijesta, manje slatka, s rupom u sredini. Prema pričama naših starih, škanjate su se po selima prodavale uoči svih većih crkvenih blagdana."

Godine napornog rada i truda nisu prepoznali samo posjetitelji slastičarnice. 2010. godine "Margareta" je dobila oznaku Hrvatski otočni

proizvod za tradicionalne creske kolačiće (salvia buculin, roseta, medenjaci buculin, kacotin, medenjaci smokva, vanilin čiflet) i bruštolane mendule, a 2011. za pugaču oliveta, buculin oliva, škanjatu i Tortu naših kapetana.

Osim ove torte, koja je zapravo trajniji suhi proizvod, Debelići se ponose još mnogim maštovitim, kremastim uratcima. Tako su 2000. godine na 13. kongresu ugostitelja održanom na Rabu usvojili drugu nagradu za tortu "Primorsko-goranska županija", a gotovo da i nema proslave dječjeg rođendana u Cresu bez njihove torte. "Počeli smo tortom s likom Mikija Mause, pa je on i logo našega obrta. Naravno, radimo sve što klinici žele, od dinosaura i Power Rangera do Hello Kitty. Turisti najradije naručuju torte s motivom barki, brodova, riba i rakova." Rado izrađuju i svadbene torte, a jedna od zahtjevnijih bila je ona u obliku broda, dugačka 1,20 m. I još ju je trebalo prevesti do Krka.

### Bolje od suvenira

Tijekom ljeta prisutni su na mnogim sajmovima i proslavama. Sudjelovali su na "Creskoj butegi", malom sajmu tradicionalnih proizvoda, zatim u Martinšćici, na Lubeničkoj noći, u Nerezinama. Tamo je održana regata tradicionalnih plovila, a Margareta je prodavala tradicionalne otočke slastice odjevena u narodnu nošnju s područja creskog Gerbina. U stvaranju njezinog imidža sudjelovale su njezina mama i nona: Margareta je nosila maramu s noninog vjenčanja, te oko 200 godina staru ogrlicu od koralja i škapular.

Na otočkim feštama najbolje se prodaju medenjaci, oplemenjeni medom od kadulje, suhom smokvom ili maslinovim uljem, s grubom građa Cresa ili u obliku jedrenjaka. Upakirani u male paketiće postali su više od dobrog otočnog suvenira.

Na rastanku nam Margareta pokazuje mnoštvo razglednica, gotovo iz svih krajeva svijeta. Na njima su pozdravi i čestitke mnogih koji su kušali njihove proizvode i nisu ih zaboravili. Creska slastičarnica nema stolova ni stolica, tek mali pult i nasmiješena lica iza njega. Oni zapravo i nisu željeli biti tipična slastičarnica: "Mnogi ni danas ne znaju kamo nas svrstati. No nikada nismo htjeli samo prodati kolač, umotati ga i reći "Uzmi i nosi". ■■



Slastice upakirane u male paketiće postale su više od dobrog otočnog suvenira

### Torta naših kapetana

"Tortu smo si poklonili za 15. obljetnicu našeg postojanja, ona je kruna našega rada," zaneseno priča Margareta objašnjavajući kako je recept za Tortu naših kapetana ipak proizvod mašte. "Znamo da su pomorci s naših otoka na daleka mora odnosili suhe smokve, bademe i baškote, no mi smo toj priči željeli podariti vlastiti pečat, pa smo skoro dvije godine razmišljali, kombinirali i isprobavali razne varijante dok nismo došli do pravog recepta". U dobitnu kombinaciju torte tako su ušli badem, smokva, limun, naranča, maslinovo ulje i med, tipični otočki proizvodi. Poznato je da su na Cresu od davnina odlično uspijevale smokve i bademi, dok u lošinjskim vrtovima i danas rastu sočni limuni i naranče. Tako su kapetani iz Margaretine mašte sljubili sve ljepote i posebnosti naših dvaju otoka i povezali ih čvršće od nove ceste i lokalne politike.



**1 / KOLIKO STE DUGO U SVIJETU GLAZBE? DA LI JE OBITELJSKO NASLJEĐE (STRIC DAVOR) PRIPOMOGLO OKRETANJU GLAZBI?**

- Profesionalno se bavim glazbom samo pet godina, ali uz glazbu živim od malih nogu. U gimnazijsko doba pjevao sam u klapi i nakon toga počeo sam razmišljati o solo karijeri i eto me danas tu gdje jesam. Od samih početaka sam imao podršku cijele obitelji pa tako i Davorovu. Glazbenih uzora i inspiracija imam jako puno (Frank Sinatra, Eric Clapton, Stevie Wonder...) ali u interpretaciji, a pogotovo u autorstvu, uvijek nastojim zadržati nešto svoje.

**2 / NA ČEMU TRENUTAČNO RADITE I ŠTO LJUBITELJI VAŠE GLAZBE MOGU USKORO OČEKIVATI?**

- Uz prateću ekipu trenutačno dovršavamo Božićni CD i DVD. To je snimka prošlogodišnjeg koncerta iz HNK Ivana pl. Zajca uz orkestar i zbor opere. To je zasigurno jedan od najljepših koncerata u mojoj glazbenoj karijeri i drago mi je da smo to video i audio ovjekovječili. Vjerujem da će publika dobro primiti i CD i DVD, a kada se sve to dobro slegne, krenut ćemo, najvjerojatnije početkom sljedeće godine, u objavljivanje mog trećeg studijskog albuma. Novost je to da sam autor svih tekstova i glazbe. Odlučio sam publici reći sve što me veseli, ali i rastužuje i to kroz pjesme. Nadam se da neću razočarati.

Razgovarao: Marinko KRMPOTIĆ  
Snimio: Petar FABIJAN

Marko Tolja nedvojbeno je jedan od mladih riječkih glazbenika koji uspješno nastavljaju obiman i bogat doprinos Rijeke hrvatskoj pop glazbi. Njegova dosadašnja karijera u svijetu pop glazbe pokazuje kako nadilazi standarde prosjeka pretvarajući se polako u trajnu vrijednost i dokazujući svoju nedvojbenu glazbenu nadarenost te "plivajući" uspješno u raznolikim glazbeni izrazima, od klapskog do jazza, swinga ili popa. Ta je raznovrsnost posljedica niza čimbenika od kojih svakako valja spomenuti činjenicu da je prva glazbena iskustva stekao uz strica Davora Tolju, osamdesetih godina iznimno popularnog glazbenika koji je u duetu s Marinom Perazić tvorio mega uspješni duet "Denis & Denis" znan po brojnim elektronskim hitovima tog doba. Uz to Marko Tolja završio je i Glazbenu školu Ivan Matetić Ronjgov, a prve glazbene korake napravio je kao član nekoliko klapa.

Prvi značajniji samostalni nastup bilježi 2006. godine na MIK-u s pjesom "Partila je mala" za koju osvaja nagradu za najbolji scenski nastup. Godinu dana kasnije u finalu je "Dore" s pjesmom "Deja vu", a iste godine objavljuje i debitantski album "Stare dobre stvari". 2008. godine postaje vlasnik "Porina" u kategoriji najboljeg izvođača, a 2009. godina donosi mu drugi solo album ("Vrijeme briše istinu").

U izvedbi, a pogotovo u autorstvu, uvijek nastojim zadržati nešto svoje

Prva glazbena iskustva Marko je stekao uz strica Davora Tolju, dijela nekadašnjeg uspješnog dueta "Denis & Denis". Završio je Glazbenu školu Ivan Matetić Ronjgov, a prve glazbene korake napravio je kao član nekoliko klapa. Danas, popularniji nego ikad, priprema nosač zvuka na kojem je autor svih tekstova i glazbe

**3 / KAKO OCJENJUJETE TRENUTAČNU HRVATSKU, A KAKO RIJEČKU POP I ROK SCENU? DA LI JE LJEPŠE RADITI U RIJECI ILI U ZAGREBU?**

- Mislim da su ovo vremena kada glazba, kako u svijetu tako i kod nas, nije u nekoj bajnoj poziciji. Sve se radi na brzinu i kratkog je roka trajanja, što je meni kao muzičaru nepojmljivo. Zovite me staromodnim, ali mi se ta današnja popularna glazba nimalo ne sviđa. Rijeka je grad koji još uvijek drži do svoje scene, ali ostatak države i scene tone. I nažalost mislim da nismo još dotakli samo dno. Unatoč tome, treba se boriti i gurati svoje. Što se mene tiče, prije ili kasnije će se isplatiti.

**4 / UZ GLAZBU, ZNAČAJAN RAST POPULARNOSTI BILJEŽITE I ZBOG USPJEŠNIH NASTUPA U HRVATSKIM SHOW PROGRAMIMA; 2009. GODINE PRVI STE PUT NASTUPILI U "ZVIJEZDE PJEVAJU" S PARTNERICOM KRISTINOM KREPEL, A GODINU DANA KASNIJE S TAMAROM LOOS. SADA STE U "PLESU SA ZVIJEZDAMA". U KOLIKOJ MJERI OVAKVE AKTIVNOSTI OMETAJU RAD NA GLAZBI?**

- Iskreno, dok sam u "Plesu sa zvijezdama" ne stignem raditi apsolutno ništa drugo. To iziskuje puno vremena i koncentracije pa sam za sada obustavio rad na novoj ploči, ali čim izletim iz showa nastavljam punom parom raditi ono što znam najbolje. Biti mentor u pjevanju puno mi je lakše jer sam se bavio mojim poslom pa je sve išlo relativno glatko.

**5 / KOJI JE RECEPT ZA BUDUĆNOST U OVOJ PROFESIJI?**

- Raditi i dalje kao u ovih pet godina. A to znači biti iskren prema sebi i publici i davati najbolje od sebe bez kalkulacija i razmišljanja.

**Primorsko-goranska županija**Adamićeva 10, 51000 Rijeka  
T: ++385 51 351-600 F: ++385 51 212-948  
info@pgz.hr • www.pgz.hr**Grad Rijeka**Korzo 16, 51000 Rijeka  
T: ++385 51 209 333  
F: ++385 51 209 520  
protokol@rijeka.hr • www.rijeka.hr  
Gradonačelnik: mr. sc. Vojko Obersnel  
Predsjednica vijeća:  
Dorothea Pešić-Bukovac**Grad Bakar**51222 Bakar, Primorje 39  
T: ++385 51 455 710  
F: ++385 51 455 741  
gradonacelnik@bakar.hr • www.bakar.hr  
Gradonačelnik: Tomislav Klarić  
Predsjednik vijeća: Milan Rončević**Grad Cres**51557 Cres, Creskog statuta 15  
T: ++385 51 661 950 / 661 954  
F: ++385 51 571 331  
grad@cres.hr • www.cres.hr  
Gradonačelnik: Kristijan Jurjako  
Predsjednik vijeća: Marčelo Damijanović**Grad Crikvenica**51260 Crikvenica,  
Kralja Tomislava 85  
T: ++385 51 455 400  
F: ++385 51 242 009  
info@crikvenica.hr  
www.crikvenica.hr  
Gradonačelnik: Damir Rukavina  
Predsjednik vijeća:  
prof. dr. sc. Dragan Magaš**Grad Čabar**51306 Čabar,  
Narodnog oslobođenja 2  
T: ++385 51 829 490  
F: ++385 51 821 137  
info@cabar.hr • www.cabar.hr  
Gradonačelnik: Željko Erent  
Predsjednik vijeća: Zdravko Tomac**Grad Delnice**51300 Delnice,  
Trg 138. brigade HV 4  
T: ++385 51 812 055  
F: ++385 51 812 037  
grad-delnice@ri.t-com.hr  
www.delnice.hr  
Gradonačelnik: Marijan Pleše  
Predsjednik vijeća: Mladen Mauhar**Grad Kastav**51215 Kastav,  
Zakona kastafskega 3  
T: ++385 51 691 452  
F: ++385 51 691 454  
grad-kastav@ri.t-com.hr • www.kastav.hr  
Gradonačelnik: Ivica Lukanović  
Predsjednik vijeća: Dalibor Čiković**Grad Kraljevica**51262 Kraljevica,  
Frankopanska 1A  
T: ++385 51 282 450  
F: ++385 51 281 419  
gradska.uprava@kraljevica.hr  
www.kraljevica.hr  
Gradonačelnik: Josip Turina  
Predsjednik vijeća: Alen Vidović**Grad Krk**51500 Krk,  
Trg Josipa bana Jelačića 2  
T: ++385 51 401 100 / 401 112  
F: ++385 51 221 126 / 401 151  
grad-krk@ri.t-com.hr  
www.grad-krk.hr  
Gradonačelnik: Darijo Vasilčić  
Predsjednik vijeća: Josip Staničić**Grad Mali Lošinj**51550 Mali Lošinj,  
Riva lošinjkih kapetana 7  
T: ++385 51 231 056  
F: ++385 51 232 307  
gradonacelnik@mali-losinj.hr  
tajnik@mali-losinj.hr • www.mali-losinj.hr  
Gradonačelnik: Gari Cappelli  
Predsjednik vijeća: Anto Nedić**Grad Novi Vinodolski**51250 Novi Vinodolski,  
Trg Vinodolskog zakona 1  
T: ++385 51 245 045  
F: ++385 51 244 409  
gradonacelnik@novi-vinodolski.hr  
www.novi-vinodolski.hr  
Gradonačelnik: Oleg Butković  
Predsjednik vijeća: Neven Pavelić**Grad Opatija**51410 Opatija, Maršala Tita 3  
T: ++385 51 701 322  
F: ++385 51 701 316  
grad.opatija@opatija.hr • www.opatija.hr  
Gradonačelnik: Ivo Dujmić  
Predsjednik vijeća: O'Brien Sclaulnich**Grad Rab**51280 Rab,  
Trg Municipium Arba 2  
T: ++385 51 777 460  
F: ++385 51 724 777  
tajnica@grad-rab.com • www.rab.hr  
Gradonačelnik: Zdenko Antešić  
Predsjednik vijeća: Berislav Dumić**Grad Vrbovsko**51326 Vrbovsko,  
Goranska ulica 1  
T: ++385 51 875 115 / 875 228  
F: ++385 51 875 008  
gradsko.poglavarstvo.vrbovsko@ri.t-com.hr  
Gradonačelnik: Željko Mirković  
Predsjednik vijeća: Dražen Mufić**Općina Baška**51523 Baška, Palada 88  
T: ++385 51 750 550  
F: ++385 51 750 560  
opcina-baska@ri.t-com.hr  
www.baska.hr  
Općinski načelnik: Toni Jurančić  
Predsjednik vijeća: dr. Ivan Jurančić**Općina Brod Moravice**51312 Brod Moravice,  
Stjepana Radića 1  
T: ++385 51 817 180 / 817 355  
F: ++385 51 817 002  
opcina.brod.moravice1@ri.t-com.hr  
www.brodmoravice.hr  
Općinski načelnik: Dragutin Crnković  
Predsjednik vijeća: Branimir Svetličić**Općina Čavle**51219 Čavle, Čavle 206  
T: ++385 51 208 310  
F: ++385 51 208 311  
opcina.cavle@ri.t-com.hr • www.cavle.hr  
Općinski načelnik: Željko Lambaša  
Predsjednik vijeća: Josip Čargonja**Općina Dobrinj**51514 Dobrinj, Dobrinj 103  
T: ++385 51 848 344  
F: ++385 51 221 126 / 401 151  
grad-krk@ri.t-com.hr  
www.dobrinj.com  
Općinski načelnik: Neven Komadina  
Predsjednik vijeća: Alen Šamanić**Općina Fužine**51322 Fužine,  
Dr. Franje Račkog 19  
T: ++385 51 829 500 / 829 503  
F: ++385 51 835 768  
opcina-fuzine@ri.t-com.hr  
www.fuzine.hr  
Općinski načelnik: Marinko Kauzlaric  
Predsjednik vijeća: Đuro Radošević**Općina Jelenje**51218 Dražice,  
Dražičkih boraca 64  
T: ++385 51 208 080  
F: ++385 51 208 090  
opcina.jelenje@ri.t-com.hr  
www.jelenje.hr  
Općinski načelnik: Branko Juretić  
Predsjednik vijeća: Damir Maršanić**Općina Klana**51217 Klana, Klana 33  
T: ++385 51 808 205  
F: ++385 51 808 708  
opcina@globalnet.hr • www.klana.hr  
Općinski načelnik: Matija Laginja  
Predsjednik vijeća: Dorijan Valenčić**Općina Kostrena**51221 Kostrena,  
Sv. Lucija 38  
T: ++385 51 209 000  
F: ++385 51 289 400  
opcina-kostrena@ri.t-com.hr  
www.kostrena.hr  
Općinski načelnik: Miroslav Uljan  
Predsjednica vijeća: Ankica Lörinc**Općina Lokve**51316 Lokve,  
Šetalište Golubinjak 6  
T: ++385 51 831 336 / 831 255  
F: ++385 51 508 077  
opcina@lokve.hr • www.lokve.hr  
Općinski načelnik: Anton Mihelčić  
Predsjednik vijeća: Vladimir Habazin**Općina Lopar**51281 Lopar, Lopar BB  
T: ++385 51 775 593  
F: ++385 51 775 597  
tajnik@opcina.lopar.hr  
www.opcina-lopar.hr  
Općinski načelnik: Alen Andrešić  
Predsjednik vijeća: Damir Paparić**Općina Lovran**51415 Lovran,  
Šetalište maršala Tita 41  
T: ++385 51 291 045  
F: ++385 51 294 862  
opcina.lovrans@ri.t-com.hr  
www.opcinalovran.hr  
Općinski načelnik: Emil Gržin  
Predsjednica vijeća: Đurđica Tancabel**Općina Malinska-Dubašnica**51511 Malinska,  
Lina Bolmarčića 22  
T: ++385 51 750 500  
F: ++385 51 859 322  
info@malinska.hr • www.malinska.hr  
Općinski načelnik: Anton Spicijarić  
Predsjednik vijeća: Josip Sornilić**Općina Matulji**51211 Matulji,  
Trg Maršala Tita 11  
T: ++385 51 848 141  
F: ++385 51 274 114  
info@matulji.hr • www.matulji.hr  
Općinski načelnik: Mario Čiković  
Predsjednik vijeća: Željko Grbac**Općina Mošćenička Draga**51417 Mošćenička Draga,  
Trg slobode 7  
T: ++385 51 737 536 / 737 621  
F: ++385 51 737 210  
mosc-draga-opcina@ri.t-com.hr  
Općinski načelnik: Ratko Salamon  
Predsjednik vijeća: Nedeljko Dražul**Općina Mrkopalj**51315 Mrkopalj, Stari kraj 3  
T: ++385 51 833 131  
F: ++385 51 833 101  
opcina-mrkopalj@ri.t-com.hr  
www.mrkopalj.hr  
Općinski načelnik: Ivica Padavić  
Predsjednik vijeća: Mario Blašković**Općina Omišalj**51513 Omišalj, Prikešte 11  
T: ++385 51 661 970  
F: ++385 51 661 980  
opcina@omisalj.hr • www.omisalj.hr  
Općinski načelnik: Tomo Sparožić  
Predsjednik vijeća: Nikola Dapčić**Općina Punat**51521 Punat, Novi put 2  
T: ++385 51 854 140  
F: ++385 51 854 840  
opcina-punat@ri.t-com.hr  
www.opcina.punat.hr  
Općinski načelnik: Mladen Jurančić  
Predsjednik vijeća: Marijan Kereži**Općina Ravnogora**51314 Ravnogora,  
Ivana Gorana Kovačića 177  
T: ++385 51 829 450  
F: ++385 51 829 460  
opcina-ravna-gora@ri.t-com.hr  
www.ravnogora.hr  
Općinski načelnik: Anđelko Florijan  
Predsjednica vijeća: Jasna Škorić**Općina Skrad**51311 Skrad,  
J. Blaževića Blaža 8  
T: ++385 51 810 680 / 810 620  
F: ++385 51 810 680  
opcina-skrad@ri.t-com.hr • www.skrad.hr  
Općinski načelnik: Damir Grgurić  
Predsjednik vijeća: Ivan Crnković**Općina Vinodolska općina**51253 Bribir, Bribir 34  
T: ++385 51 248 006  
F: ++385 51 248 007  
pravna@vinodol.hr  
www.vinodol.hr  
Općinski načelnik: Ivica Crnić  
Predsjednica vijeća: Olga Antončić Dukić**Općina Viškovo**51216 Viškovo, Vozišće 3  
T: ++385 51 503 770 / 503 772  
F: ++385 51 257 521  
nacelnik@opcina-viskovo.hr  
www.opcina-viskovo.com  
Općinski načelnik: Goran Petrc  
Predsjednik vijeća: Igor Rubeša**Općina Vrbnik**51516 Vrbnik, Trg Škujica 7  
T: ++385 51 857 099 / 857 310  
F: ++385 51 857 099  
opcina-vrbnik@ri.t-com.hr  
www.opcina-vrbnik.hr  
Općinska načelnica:  
Marjka Dujmović-Pavan  
Predsjednik vijeća: Slavko Zahija**Župan:** Zlatko Komadina**Zamjenici:** prof.dr.sc. Vidoje Vujić, Nada Turina-Đurić**Predsjednik Skupštine:** Ingo Kamemar

● gradovi

● općine

**OPĆI PODACI (2011. g.)**

Ukupno stanovništvo.....	<b>296.123</b>
Najviše stanovnika	
Grad Rijeka.....	<b>128.735</b>
Najmanje stanovnika	
Općina Brod Moravice .....	<b>865</b>
Gradova .....	<b>14</b>
Općina .....	<b>22</b>
Naselja.....	<b>510</b>

**STRUKTURA PRIHODA PO DJELATNOSTIMA**

Trgovina .....	<b>43 %</b>
Prerađivačka industrija .....	<b>23,4 %</b>
Prijevoz, skladištenje i veze .....	<b>9,1 %</b>
Građevinarstvo .....	<b>8,4 %</b>
Poslovanje nekretninama,	
iznajmljivanje i poslovne usluge .....	<b>7,4 %</b>
Hoteli i restoranti .....	<b>4,5 %</b>

**INFRASTRUKTURA**

Ceste .....	<b>3.490 km</b>
Željeznice.....	<b>135,5 km</b>
Luke.....	<b>86</b>
Zračne luke.....	<b>4</b>

**GOSPODARSTVO**

Udio Županije u ukupnom prihodu	
Republike Hrvatske .....	<b>5,6 %</b>
Izvoz roba .....	<b>563 milijuna USD</b>
Uvoz roba.....	<b>1072 milijuna USD</b>

**TERITORIJ**

Površina kopna.....	<b>3.588 km<sup>2</sup></b>
Dužina morske obale.....	<b>1.065 km</b>
Najveći otoci	
Cres i Krk.....	<b>40.578 ha</b>
Najmanji otok .....	
Boljkovac (Rab) .....	<b>0,11 ha</b>
Najviši planinski vrh	
Kula - Bjelolasica.....	<b>1.534 m.n.v.</b>
Najviše naselje	
Begovo Razdolje .....	<b>1.060 m.n.v.</b>

**Izvori statističkih podataka:** Hrvatska gospodarska komora-Županijska komora Rijeka; Statistički ljetopis Primorsko-goranske županije Odsjek za statistiku Ureda državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji i FINA  
Preliminarni rezultati popisa stanovništva iz 2011. godine  
*Gospodarski podaci se odnose na 2009. godinu.*

**Županijski upravni odjeli:****Ured Županije**Adamićeva 10/V, Rijeka  
T: ++385 51 351 612  
F: ++385 51 351 613  
ured.zupanije@pgz.hr  
skupstina@pgz.hr  
ročelnik: Branko Škrobonja**Ured unutarnje revizije**Adamićeva 10/III, Rijeka  
T: ++385 51 351 642  
F: ++385 51 351 643  
unutarnja.revizija@pgz.hr  
predstojnica: Melita Raukar**Upravni odjel za turizam, poduzetništvo i poljoprivredu**Žrtava fašizma 17, Rijeka  
T: ++385 51 301 200  
F: ++385 51 212 182  
gospodarstvo@pgz.hr  
ročelnik: Berislav Tulić**Upravni odjel za pomorstvo, promet i veze**Ciottina 17b/I, Rijeka  
T: ++385 51 351 952  
F: ++385 51 351 953  
pomorstvo@pgz.hr  
ročelnik: Nikola Mendrića**Upravni odjel za proračun, financije i nabavu**Adamićeva 10/VI, Rijeka  
T: ++385 51 351 672  
F: ++385 51 351 673  
proracun@pgz.hr  
financije@pgz.hr  
ročelnica: Bosiljka Kalčić**Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i sport**Ciottina 17b/I, Rijeka  
T: ++385 51 351 882  
F: ++385 51 351 883  
skolstvo@pgz.hr  
društvene.djelatnosti@pgz.hr  
ročelnice: mr. sc. Jasna Blažević**Upravni odjel za imovinu i zajedničke poslove**Splitska 2/I, Rijeka  
T: ++385 51 351 822  
F: ++385 51 351 803  
imovina@pgz.hr  
ročelnica: Branka Ivandić**Upravni odjel za zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb**Ciottina 17b/I, Rijeka  
T: ++385 51 351 922  
F: ++385 51 351 923  
zdravstvo@pgz.hr  
socijalna.skrb@pgz.hr  
ročelnik: mr. sc. Ivo Afrić**Upravni odjel za graditeljstvo i zaštitu okoliša**Riva 10/I, Rijeka  
T: ++385 51 351 202  
F: ++385 51 351 203  
graditeljstvo@pgz.hr  
ročelnica:  
dr. sc. Koraljka Vahtar-Jurković**Upravni odjel za razvoj, infrastrukturu i upravljanje projektima**Adamićeva 10/III  
T: ++385 51 351 604  
F: ++385 52 351 643  
razvoj@pgz.hr  
ročelnik: Hrvoje Marušić**Ustanove u kulturi i javne ustanove PGŽ****Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja**  
Muzejski trg 1,  
51000 Rijeka  
Ravnateljica:  
Margita Cvjetinović Starac  
T: ++385 51  
213-578, 335-772  
F: ++385 51 213-578  
pomorski-povijesni-muzej@ri.htnet.hr**Prirodoslovni muzej Rijeka**  
Lorenzov prolaz 1,  
51000 Rijeka  
Ravnatelj:  
Marin Kirinčić  
T: ++385 51 553-669  
F: ++385 51 553-669  
info@prirodoslovni.com  
www.prirodoslovni.com**Ustanova Ivan Matetić Ronjgov**  
Ronjgi 1, 51516 Viškovo  
Ravnatelj: Darko Čargonja  
T: ++385 51 257-340  
F: ++385 51 503-790  
ustanova@ri.t-com.hr  
www.ustanova-ronjgov.hr**Javna ustanova Priroda**  
Ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode u PGŽ  
Grivica 4, 51000 Rijeka  
Ravnateljica: Sonja Šišić  
T: 00385-51-352-400  
F: 00385-51-352-401  
info@ju-priroda.hr  
www.ju-priroda.hr**Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije**  
Splitska 2/II, Rijeka  
Ravnatelj:  
prof. dr. sc. Mladen Črnjar  
T: ++385 51 351 77



# Starije

Priče iz primorsko-goranskog kraja

# Podlosti Eterlede Karletzkog i Pisitrata Weinberga

Veliku popularnost stekla su u Rijeci, sedamdesetih godina 19. stoljeća, dva zgubidana, obojica porijeklom stranci iz dobrostojećih obitelji, Eterlede Karletzky i Pisitrato Weinberg, za šale koje su izvodili s naivcima. Proizveli su na desetine tih dogodovština a mi vam donosimo samo tri.

## Bodul i jaja

Nekada je bio običaj da su Boduli, koji su barkama dolazili u Rijeku prodati jaja, to činili u podnožju zgrada na Rivi Boduli. Tamo bi, naslonjeni na zidove, ispred sebe držali svoje košare s jajima.

Jednog jutra tuda su prolazili E.K. i P.W. i vidjevši jednog starijeg Bodula koji im je izgledao poprilično naivno, zapitali su ga za cijenu. Kad je ovaj odgovorio, uvjerali su ga da će mu kupiti sva jaja. Ali, kako bi mogli prebrojiti koliko ima jaja u košari, rekli su

mu neka prekriži ruke na prsa da imaju gdje odlagati jaja dok broje.

I tako su brojili: jedan, dva, tri, četiri... deset... dvadeset... trideset. Kad su mu ruke prekricali jajima, stari Bodul se nije smio micati jer bi mu sve palo na pod, a ova dva zgubidana odvezala su mu pojas od hlače i dala se u bijeg. Bodulu su hlače polako kliznule na pod, a kako Boduli onda nisu nosili donje gaće, možete zamisliti kakav je to bio prizor.

Oko obnaženog Bodula prekrca-nog jajima brzo su se skupili ljudi, smijući se i rugajući se. Napokon

je došao i jedan njegov mještanim koji ga je oslobodio nezgodne situacije podignuvši mu hlače. No kako ga je morao potresti da mu ih podigne, poispadalo je i dosta jaja.

Tako je ovaj jadnik osim rugla doživio i materijalnu štetu.



## Limuni i svirači trube

Vi znate da kada netko siše limun, onome tko ga gleda dolaze sline na usta.

A znate li kako su se zabavljali E.K. i P.W.? Kad bi se u kazalištu prikazivala neka opera oni bi sjeli u prve redove obavezno s pola limuna u džepu. Fiksirali bi poglede na nekog svirača trube ili klarineta, i tada bi izvadili iz džepa limun te ga počeli sisati.

Svirači su činili doista sve da ne bi u njih gledali, ali im nije uspijevalo. Pogled na kiselo voće stvarao bi im slinu koju su upuhivali u instrument, iz kojega bi tada počeo izlaziti jeziv zvuk. Njih dva bi redovito zbrisali prije pauze da ne dobiju batine.

To su radili i kad bi svirala vojna glazba na trgu. Smjestili bi se u blizini svirača trube ili trombona

i počeli sisati limun. Jadnim sviračima obavezno bi dolazile sline na usta i možete zamisliti kakvi su tonovi izlazili iz njihovih instrumenata!

A ona dvojica bi uvijek dobro prošla jer bi pobjegli prije kraja, umiješavši se među ljude, tako ih vojnici nisu nikad uspjeli uhvatiti.



## Duhovi s groblja

Jedna od omiljenih razonoda E.K. i P.W. bila je plašenje ljudi na grobljima. Onamo bi odlazili ranim jutrom ili predvečer, stavili bijele plahte na glavu te bi šecući između grobova stenjali i urlali kao izgubljene duše. Možete zamisliti strah onoga tko bi se našao na groblju s ta dva "duha". A kako je tek bilo ljudima

koji su stanovali oko groblja: zatvarali su vrata i prozore moleći se za te izgubljene duše.

No, i to je moralo prestati. Jednog je lijepog dana Općina, koja je sve do tada zatvarala oči na te njihove šale, pozvala Karletzkog i Weinberga zaprijetivši im da će, ako ijednom još budu plašili ljude na groblju, završiti u zatvoru.



PUTO  
VIMA  
FRAN  
KOPANA



## Novi Vinodolski

Frankopanski kaštel s kulom Kvadrac izgrađen je sredinom 13. stoljeća. Kasnije se uz tvrđavu formirao grad – današnji Novi Vinodolski. Od izvorne arhitekture sačuvana je samo kula Kvadrac. Kaštel je jedno od najsnažnijih i najdugovječnijih uporišta Frankopana. Kapitalno povijesno značenje kaštela proizlazi iz činjenice da je u njemu pisan, a 6. siječnja 1288. godine na trgu ispred kaštela i usvojen Vinodolski zakonik.



Primorsko - goranska županija  
Adamićeva 10  
HR - 51000 Rijeka

+385 51 351 600  
info@pgz.hr  
www.pgz.hr

primorsko  
goranska  
županija  
ekspress